בעזהשי״ת

עדותם של השליחים

שהלכו להודו לברר מציאות הדבר בבית הע״ז

מבוא 1

אמיר דרומי לפני בי״ד בני ברק – תשס״ד (נדפס בקובץ אור ישראל לו). 2

קיצור שיחות של א׳ מדייני בית הדין לאחר מכן, עם השליח הנ״ל 5

שיחת הרב אהרן דוד דונער עם עיתון ״דער בלאט״ לאחר שחזר מהודו בתשס״ד (מתורגם ללשה״ק) 9

העתק דברי הרב אהרן דוד דונר שליט״א, ... 11

עדותו של ר׳ גרשון וועסט נ״י– תשע״ח 23

ראיון עם אמיר דרומי תשע״ח: (העתק מתוך הקלטה). 31

תמצית העדות של מר אמיר דרומי הי״ו בבית הגר״מ שטרנבוך שליט״א 36

מכתבי הרבנים: 42

מבוא

ראינו נכון להביא לפונדק אחד את כל דברי השליחים השונים שהלכו להודו, כדי להקל על המעיין.

סדר הדברים כך הם:

בשנת תשס״ד נתעורר השאלה החמורה של חשש תקרובת ע״ז בשיער שמגיע מהודו. בית דינו של הגאון רבי ניסים קרליץ שליט״א שלחו מר אמיר דרומי הי״ו[1], שהלך להודו למשך שבועיים וחזר והעיד (ביום ט״ו אייר תשס״ד) לפני בי״ד של הגאון רבי ניסים קרליץ שליט״א. עדותו של אמיר דרומי בשעתו נכתב ע״י הבי״ד, ואמיר דרומי עבר על הדברים ואישרם כמדויקים, ונתפרסם בשעתו גם בקובץ אור ישראל גליון לו.

על פי עדותו של אמיר דרומי, כתבו מרן בעל השבט הלוי זצוק״ל ויבדל לחיים טו״א מרן הגאון רבי ניסים קרליץ שליט״א מכתב (מובא לקמן) שהורו על השער שמגיע משם בזה״ל: ״ואף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתינו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור, על כן אין להשתמש בכאלה״ עכ״ל.

אחרי זה, נסע הגרא״ד דונר שליט״א (מו״צ ואב״ד בלונדון) להודו, וחזר והעיד לפני מרן הגרי״ש אלישיב זצוק״ל, ולפני בי״ד עדה״ח ירושלים. על פי דבריו, הורה מרן הגריש״א זצוק״ל ביום כ״ב אייר שאין להשתמש בפאות אלו משום איסור תקרובת ע״ז. כמו כן העיד גם לפניבד״ץ עדה״ח, וגם הם הורו לאור דבריו ששיער זו אסור בהנאה כדין תקרובת ע״ז.

בשנת תשע״ח שוב נתעורר השאלה, והגרחי״ד וייס שליט״א (דומ״ץ דסאטמאר אנטווערפן) שלח שליח בשם ר׳ גרשון וועסט נ״י לברר הדברים. ר׳ גרשון העלה עדותו עלי כתב, ובו נכתב בדקדוק גדול העובדות שבירר בהיותו באזור בית הע״ז הזה. [ראוי לציין שיש שפרסמו שקרים בשמו, דברים שר׳ גרשון מעולם לא אמר].

---

[1] עי׳ ראש דוד (סי׳ ג׳) להרב חי״ד וייס שליט״א שכתב עליו - ״שלחתי איש נאמן יר״ש דייקן נפלא, הוא ואשתו שהתגוררו הרבה במדינת הודו ומכירים האנשים ההם ואת שיחם..״ ובסי׳ ט׳ כתב: ״לפי דברי עד נאמן שנשלח במיוחד כדי לברר פרטי הדברים בדיוק, ושהה שם שבוע אחד״ ועוד כתב שם: ״שליח מיוחד איש נאמן ודייקן נפלא שמכיר את אנשי הודו ואת שיחם״ עכ״ל.

אחרי זה, עוד נשלח מר אמיר דרומי לשם בשליחות מרן הראב"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, וג"כ בירר והקליט והסריט כל מה שראה שם, וחזר ואמר עדותו באסיפת הרבנים בביתו של הרב משה שטרנבוך בר"ח תמוז תשע"ח. רוב ככל דבריו מתאימים לגמרי עם דברי ר' גרשון.

לתועלת המעיינים אספנו כאן כל דברי השליחים:

אמיר דרומי לפני בי"ד בני ברק – תשס"ד (נדפס בקובץ אור ישראל לו).

רשימת תוכן עדות שליח שנשלח לטירופטי, הודו, כפי שנאמרה בבי"ד בראשות מרן הגר"נ קרליץ, ביום ה' ט"ו אייר תשס"ד.

הרשימה הייתה גם לעיני השליח, ואושרה כמדויקת.

א. ענין העבודה זרה ודרכי עבודתה לפי שיטתם.

אליל בעל כוחות וכו' (הקודם עוד לבודהה) שהי' צריך "להינשא" ולשם כך "לווה" את כל העושר וההון שיש בעולם, והתחייב להחזיר את ההלוואה בריבית וכו'.
ומכיוון שזה קשה מאד להחזיר כ"כ הרבה, לכן אלו המאמינים בו ומכירים בכוחו מוסרים לו תוך כדי הכנעה דברים שונים (ראה בהמשך, שאלה 5), והוא גומל להם במילוי בקשותיהם ובהשפעת טובה וכו'.

הדברים שמביאים לו הם ממגוון רחב מאד: זהב, יהלומים, מזון מכל הסוגים כגון קוקוס, חמאה ועוד ובגדים. השיער הוא אחד מהדברים הניתנים לו, אלא שיש בו גם פן מיוחד של התבטלות - לאור הערכתם את השיער[2].

הנהוג הוא שאדם נודר לאליל בנוסח: "אם תתמלא בקשתי... אביא מנחה/קרבן את השיער/מזון/זהב וכו'". את נדרו זה מביא הנודר לאחר מילוי בקשתו או אף קודם לכן.

האנשים מאד אדוקים בדתם זו. לכל אחד מהם פסל קטן בביתו, עשוי מחומרים שונים ואפילו מפלסטיק, כל אחד מקצה לפסל שלו פינה משלו, בו מקטיר לו קטורת ומתפלל אליו. רוחצים את אחורי אוזניו, משכיבים אותו לישון ומעירים אותו וכו', כל אליל והטיפול המיוחד שלו.

ב. מקום העבודה זרה

המקום עצמו אינו עיר מגורים כלל, ונמצא במקום מבודד שבעבר היו צריכים ללכת כ-15 ק"מ ברגל. כיום הדרך פתוחה, במרכז המקום יש את בית הע"ז, ובנפרד יש את הבניין שבו מתגלחים. סביבות זה התפתח כל המקום שעיקרו בתי הארחה ומלונות כדי לקבל את הבאים וכו'. גודלו של כל המקום על כל האמור הוא כשל העיר בית שמש הישנה, להבדיל. המקום מתנהל בעושר מופלג לאור הכמות האדירה של המנחות המובאות. הבאים הינם גברים נשים וטף. כמות המבקרים הינה 60-40 אלף איש ביום, כאשר מסתפרים בפועל 20-15 אלף איש ביום[3]. היתר באים להגיש מתנה/מנחה או להקטיר וכו' כמבואר בהמשך. שמעתי שיש עוד 10-8 מרכזים כאלו בהודו שגם בהם מסתפרים בהמונים, אך זה, היחיד שביקרתי בו, הוא הראשי והגדול ביותר למרות שכפי הנשמע גם האחרים גדולים.

שאלה: איך הם מגדירים את מה שהם נותנים?

תשובה: אני ואשתי דיברנו עם רבים מהם, אך השיחות התקיימו באנגלית (בגלל ריבוי הדיאלקטים) כך שאני יכול רק לומר את הביטויים שאמרו כאנגלית: Offering אופערינ"ג - (הצעה/מנחה) sacrifice סאקריפייס (וקרבן). אף לא אחד השתמש במינוח Tribute שמשמעותו הוקרה מחויבת, וכולם מסבירים שהם באו לתת מנחה/קרבן לאליל.

כפי שאמרנו מביאים כל מיני דברים שביסודם מתחלקים לארבע קבוצות: 1. דברי מאכל 2. דברי לבוש וכיו"ב 3. זהב ויהלומים 4. שיער אדם. בעיקרון כל הדברים נלקחים - לאחר נתינתם לע"ז - ע"י עובדי המקום, נמכרים במרכזים ובכסף שמתקבל בתמורה משתמשים להחזקת המקום, לצרכיהם ולצרכי בתי הארחה וכו'. את המזון מחלקים בעצמו, יתר דברי החפץ נמכרים ותמורתם משמשת לצרכים האמורים.

---

[2] א"ה - כעת נתברר (עי' בדברי השליחים לקמן) שיש עוד סיפור שמאמינים שלאליל יש לו קרחה, ונתמלא ע"י אלילה אחרת, והאליל רוצים שימשיכו ליתן לו שיער והוא מקבלו ומוסרו לאלילה זו. מכל מקום גם בסיפור שמובא כאן שיש לו חוב, הם מאמינים שגם השער מועיל לפרעון החוב, ולא משום שהם מוכרים השער וזה מביא להטמפל ממון, אלא הם טועים לחשוב שנתינת השער מרבה כוחו של אליל זה, ואדרבה, הרבה מהמתגלחים בכלל לא יודעים שמוכרים השיער, עי' להלן.

[3] המספרים המעודכנים לשנת 2017, הוא שהיו שם 27 מיליון מבקרים, עם 12.2 מיליון שגילחו. זה יוצא בערך 35,000 מתגלחים בכל יום.

לגבי השיער עצמו - כפי ששמעתי, בעבר לא נעשה בו שימוש מסחרי רב, וחלקו הי׳ משמש לצרכי המקומיים שרצו להוסיף שיער וכיו״ב. נאמר לי שגם להם וגם לעמים שמסביבם היה מנהג להוסיף שיער לשערם, כדי שייראה ארוך ויפה, ועד היום מוכרים מחוץ למקום שערות בצמות ארוכות.

לאור הגידול בכמויות השיער, ולאחר שנתגלה הפוטנציאל המסחרי של השיער (המשמש למגוון רחב מאד של דברים), ובעיקר של זה הארוך והאיכותי המיועד לפיאות ולתוספות שיער וכו׳, הוחל למסחר גם אותו. באופן כללי כל הבאים מודעים לכך שהמנחות שלהם נלקחות ומשמשות הן או חליפיהן לצרכי המקום והסביב לו. התשובות שקיבלנו בקשר לכך היו בנוסח: ״**אנחנו נותנים זאת לפסל, ומבחינתנו אנחנו נותנים זאת אליו ובזה הסתיים חלקנו**״. (ראה בהמשך שאלות 4-3).

ג. התהליך שנעשה בשיער

בעבר היו מספרים בחצר שהייתה מוקפת חומות כעין היכל לפנים היכל, שרואים כלפי פנים ובפנימי נמצאת הע״ז עצמה, אך אני חושב שלא ראו מהחצר את הע״ז, לפני הע״ז מונח כלי הנקרא ״הונדי״ שיסופר עליו בהמשך. לפני כמאה שנה, משרבו המתגלחים, בנו בניין ענק בן כמה קומות המשמש לתגלחת. לבניין זה הכניסה נעשית מצד אחד היישר לקומה הרביעית (הבניין בנוי על צלע הר) והיציאה נעשית מצידו האחר. על הבניין עצמו יש פסל ענק, אך אין הוא נראה בבירור לבאים מכיוון שהוא ממוקם ביציאה מהמקום, ושם יש שלט גדול האומר: ״המקום למסירה תוך כדי הכנעה של שיער אדם לאליל[4]...״. לפני שנכנסים למקום חולצים את הנעליים, דבר המורה על מקום ״קדוש״. כאמור, נכנסים היישר לקומה ד׳, ובג׳ הקומות התחתונות ישנם אולמות התספורת. ישנם כ-600 ספרים בס״ה בשלוש משמרות. ספרים אלו ממונים על ידי המערכת ואין סתם אדם יכול לספר כיוון שיש נהלים ככל דבר והם מקפידים מאד על נהלים וכו׳.

שאלה: אם יבוא יהודי, שיציג עצמו כיודע לספר, האם הוא יורשה לעשות זאת?

תשובה: לא שאלתי, אני מניח שיהודי יכול להסתפר אך בשום אופן לא לספר אחרים. הם לא יקחו מי שאינו שייך אליהם, וכבר מאות שנים שהם שומרים על נוהגם באופן קפדני. כאמור, הכל נמצא תחת חסותם, ואין הם נותנים מקום ליוזמות פרטיות, האנשים המוכשרים בתור ספרים הם אנשים רגילים במערכת בית הע״ז ולא אלו הנחשבים יותר[5].

קודם לתגלחת הספרים מרטיבים את שערם של האנשים במים וכד, ומספרים את השיער כשהוא רטוב. ישנם אולמות גדולים מלבנים, וליד הקיר מסביב ישנה מדרגה ארוכה שעליה יושבים הספרים, וכל מי שתורו מגיע יושב מול הספר, והספר מגלחו. בחדרי התספורת אותם בדקתי אין ע״ז או תמונות של הפסל[6]. ואין רואים במבט החוצה את הפסל שבחוץ. אך בבניין זה בקומת התספורת התחתונה ישנו מקדש קטן עם כמה מן הע״ז שלהם והוא מיוחד לתפילה ולהקטרה קטורת ומנחות, חלק קטן מאד של האנשים בערך 3 מתוך 200 איש שמתפללים שם מניחים קטורת אך אף אחד לא מסתפר שם.

מבירור ותחקורים שערכנו התברר שישנם בערך 40% מהמסתפרים שבעת הגילוח הם משננים בפיהם את שם הע״ז שהם מאמינים בו. עוד בערך 40% אמרו לנו שהם חושבים על שמו בעת התגלחת, והנותרים התגלחו בסתם מבלי התייחסות כלשהי[7]. בעת התספורת הספרים מחלקים בין השיער הארוך והאיכותי שאותו הם מגלחים ומיד קושרים אותו כל ראש בנפרד (כפי שיוסבר בהמשך, שאלה 14) לבין השיער הקצר או הפשוט יותר הנופל על הארץ. ישנם אנשים ממונים מטעם המקום האוספים את כל השיער ומניחים אותו בתוך כלי הנקרא ״הונדי״ והנמצאים בתוך חדרי התספורת, ישנם מעט מאד מהמתגלחים שכאשר מספרים אותם הם לוקחים לעצמם קבוצת שיער קטנה מהשיער של עצמם והם הולכים להכניס זאת לכלי ה״הונדי״ הנמצא בתוך בית הע״ז, מול הע״ז עצמה.

שאלה: מדוע יש שמכניסים קצת משערם ל״הונדי״ שבפנים?

---

[4] באנגלית: Place of surrendering human hair to Lord...

[5] בתשע״ח ביררו הדבר יותר, ושוב העיד אמיר דרומי בזה״ל: ״הספרים הם כת מיוחדת הנקראת נהיי-ברהמינים. יש את הברהמינים שהם כמו הכוהנים לע״ז, הם נחשבים הרמים ביותר שם, והכת הזו של הספרים נקראת נהיי-ברהמינים, וזהו התפקיד של הכת הזו, להיות השליחים של האליל לעשות את התגלחת למתגלחים. שאלתי עשר או חמש עשרה ספרים במקומות שונים שהגעתי, וכולם אומרים שהם שליחים של האליל לעשות את העבודה הפיזית של הגילוח״

[6] נקודה זו נסתר לגמרי מהתמונות של המקום, וכן שוב חזר מזה אמיר דרומי בתשע״ח.

[7] ובתשע״ח שאל אמיר דרומי את הכומר הראשי שם אם כולם אומרים השם בשעת הגילוח, וענה כן, רק חוץ מאלו שאין להם ״מסורת״.

תשובה: בכדי להרגיש יותר "קרובים" לע"ז. כעין מה שאמר לי מהנדס לווינים הודי שבא להסתפר דווקא בבית התגלחת הראשי ולא הסתפר בבית ההארחה, כי הוא רוצה להרגיש יותר קרוב---.

לגבי "קדושת" בית התגלחת. אשתי ואני היינו במקום יותר משבוע ימים, ולמדנו "להרגיש" את המקום ואת תחושות האנשים. יש לציין כי אמנם יש בבית התגלחת אוירה של התרגשות אצל האנשים, אבל לא הרגשתי שהולכים שם "על קצות האצבעות" כמו בבית הע"ז הראשי.

ד. כלי ה"הונדי"

עפ"י אמונתם הם מייחסים כוחות לכלי זה (ראה בהמשך, שאלה 7), וברור שאי"ז סתם מקום איחסון, אלא הם מעוניינים שכל מה שהם נותנים לפסל יעבור דווקא דרך שם. עפ"י אמונתם הי' כלי "הונדי" אחד מקורי שהי' בבית הע"ז הקדמון לפני הפסל שבו היו מניחים את כל ה"עשירות" שמביאים, כיום ישנם כלי "הונדי" בעוד מקומות, בבית התגלחת ישנם 4 הונדי, בכל חדר תספורת. יש "הונדי" המיוחדים לזהב, יהלומים כו', וישנם 2 כלי "הונדי" המיוחדים לשיער, השיער נאסף ע"י האנשים הממונים לכך מהרצפה והוא מונח ב"הונדי". כאשר מצטברת כמות וכו' הם מעבירים זאת לחצר למטה, שם מתבצע תהליך של מיון לפי אורך השיער, סוגים וכו'.

שאלה: האם ההקפדה להניח ב"הונדי" הוא חלק הכרחי מתהליך המתנה/קרבן, אולי זו רק הוכחה לפסל שהנה תרמתי ונתתי?

תשובה: יש הרבה סוגים ודרגות בהבנתם של הנותנים. שמעתי אומנם גם איזשהו נוסח שאמרו לי (זה הנוסח "החילוני" שלהם, ואיני חושב שהוא הנוסח השגור) שזה הוכחה לאליל, אך רוב האנשים כנראה לא מבינים כך, אלא מייחסים לכלי "הונדי" כוחות והשפעות, וכמו כן מביאים לשם את כל המנחות שלהם[8].

ישנם אנשים שאינם רוצים לבוא ולהתגלח עם כולם בבניין הראשי והם מתארחים בבתי המלון שבסביבה, והספרים נשלחים אליהם לגלחם תמורת תשלום. בכל המקומות האלו, התספורת נעשית דוקא כאשר יש שם תמונה של הפסל, ומסביב לתמונה זו מגישים קטורת, פרחים וכו' (ראה עוד בהמשך, שאלה 11).

שאלה: האם גם השיער המגולח מבתי ההארחה עובר דרך "הונדי"?

תשובה: זה התברר לי רק ביום האחרון (שאז נשאלתי על כך), לא שמתי לב לכך בעצמי, אלא שאלתי את הנהג שמועסק שס בעסקי השיער כבר 20 שנה, ואמר לי שבכל בית הארחה ישנו כלי "הונדי" קטן והשיער אכן עובר דרך כלי זה (ראה עוד בהמשך, שאלה 10).

ה. מסלול השיער

יש להם מקום מיוחד אשר בו הם מרכזים את כל השיער, שרובו מגיע מבית התספורת הראשי, ולשם גם מביאים את השיער מבתי ההארחה. לאחר יבוש ואריזה בארבע איכויות שונות (המאוכסנות בארבע חדרים שונים, שדלתותיהם נחתמות בחותמת שעוה), הם מעבירים את הכל למחסן ראשי בטירופאטי, הנמצאת כ־25 ק"מ משם, ונמכרים אחת לחודשיים - שלושה במכרז פומבי. התיידדתי עם האחראי על המקום של השיער, ואמרתי לו יש לי חבר שמעוניין בשיער, והוא הראה לי את כל המקומות ופתח לי כל חדרי המיון וערך לי סיור מקיף על כל התהליך. שם גם ראיתי על לוח נתונים על כמות השיער ואיכותו.

המחירים נקבעים לפי רמת השיער הנקנה, וישנם הפרשים עצומים בין הדרגות השונות. רמת החלוקה של השיער נקבעת לפי 2 פרמטרים: א. איכות השיער (מתחלק ל-4 סוגים), ב. אורכו (מתחלק ל-4 דרגות), כאשר לכל דרגת איכות ואורך ישנו מחיר אחר. לא נעשית חלוקה לגווני השיער השונים, והם הסבירו לי שזאת משום שגווני השיער השונים מושגים ע"י פעולות כימיות[9]. גם לגבי ה"רמי הייר" (ז"א שקבוצת שיער זו הינה ללא ערבוב, וכמו"כ נשמר "כיוון השיער") נאמר לי שבדבר זה יש הרבה הונאה, ע"י שגוזרים את הקצוות של השיער שלא יוכלו כ"כ להכיר, ומטפלים בשיער באמצעים כימיים כדי לשפר את רכות השיער....

שאלה: מדוע מוכרים את השיער המגיע מה"הונדי" הקטן בנפרד?

---

[8] על אף שהעיד שרואים בזה ענין שהשיער יכניס תוך ההונדי, עדיין העיד שהעבודה מצד המתגלח נגמר עם הגילוח.
יש שהעירו שרק ההונדי הנמצא בפנים טועים לחשוב שיש לו כוחות, ואילו ההונדי בחוץ אינו אלא כלי של חולין, אמנם באתר האינרטנט של בית הע"ז כתוב מפורש (על ההונדי של הקוקוס) שבמידה שאחד שכח ולא מסר את נדבתו תוך ההונדי בפנים, אפשר לקיימו גם ע"י ההונדי בחוץ. הרי שרואים שכל ההונדיים הם כההונדי בפנים.

[9] ושמעתי מהשליח, שבתשס"ד הוא נכנס תוך המפעל של גופטה וראה "מחלקת אוקריינה" ששם עשו כל השיער ההודי כגוון של השער באוקרנייה ע"מ למוכרו שם.

תשובה: הוא אמר לי שזו כמות קטנה שאינה לא "ראמי" ולא מובחר אלא פשוט מאד, ונמכר במחיר הזול ביותר, בנפרד, מכיוון שהרבה מהשיער ששם הוא שיער של תינוקות, וגם מעורבים בו שיער מסוגים ואורכים שונים, ולכן הוא לא נחשב איכותי. (ראה בהמשך, שאלה 15). שאלתי על היצרן "גופטה" ממדרס והוא אמר לי שהוא אחד מהקניינים הגדולים שלו.

כפי שרואים בנתונים דלעיל, אזי רוב השיער הוא מהדרגה הירודה יותר (סוג 3) שהוא תערובת של שיער מאד לא איכותי, והוא הולך בעיקר לתעשיות כימיות של מזון, בושם וכו', כך נאמר לי. הסיבה לכך היא, משום שרוב המסתפרים (כ-75%) הם גברים וילדים[10].

סיפרו לי שיש בהודו עוד מקור של שיער, והוא, לפי שהעוני בהודו הוא עצום, יש מחוזות בהם כמעט כל אשה יש לה שקית בבית ובה היא שמה את כל השיער המצטבר כולל שאריות הנותרות לה במסרק, והכל נמסר לספר מקומי, הנותן לה בתמורה משהו מועט, אך אין שליטה על חלק זה של שיער לאן הוא הולך וכו'[11].

ו. היצרן גופטה ממדרס

כאמור לעיל, היצרן גופטה ממדרס הוא אחד מהקניינים הגדולים של מקום התספורת האמור, ובהמשך לכך ערכתי ביקור אצל היצרן גופטה. הצגתי את עצמי בפני העובדים כאזרח אמריקאי המתעניין לקנות סחורה. הם חששו משאלות הנוגעות קצת בעומק, והיה נראה שהם נזהרים כיון שיודעים שיש מישהו האמור לבוא ליבואן ולחקור אותו על כל השיער, מה מקורו וכו'. כאשר פגשתי לאחר שעתיים את מר גופטה, ראיתי לפי התשובות המתחמקות שלו שהוא לא ינדב לי מידע, ומיוזמתו אמר שהוא לא קונה כלל סחורה מ"הטמפל", דבר שכבר ידעתי אז שזה שקר מוחלט כפי שסיפר לי האחראי במחסן השיער בטירופאטי שהוא אחד מהקניינים הגדולים וכו'. ואז אמרתי לו את האמת, שבאתי לברר ושאמרו לי שהוא אחד מהקניינים הגדולים, ואז הוא שינה טקטיקה והתחיל להתחמק, שאל אם בכלל יש לי מושג מה כמות השיער שמגיעה מ"מקדשים" בהודו, ואני אמרתי לו בערך 1000 טון, ואז הוא אמר לי אני אומר לך שיש בהודו 10 אלף טון, ההודים בעצמם לא יודעים ואף אחד לא יודע. עוד אמר לי שכמות השיער הבאה מהכפרים בצורה המתוארת לעיל היא פי ארבע מכמות השיער הבאה מהמקדשים. כמובן שלא יכולתי לבדוק נתונים אלו, וכאמור לעיל אי אפשר לסמוך על דבריו כלל.

בין שאר דבריו הזכיר האדם מהמפעל הנ"ל קונה ישראל, יצרן פאות מהעיר..., ושמו..., שהוא לוקח ממנו שיער לא מעובד ומעברו אצלו בהמשך.

עד כאן העדות שנתקבלה בבית דין.

קיצור שיחות של א' מדייני בית הדין לאחר מכן, עם השליח הנ"ל

הדברים היו לעיני השליח, ואושרו על ידו כמדוייקים.

1. שאלה: האם הנשים מגדלות את שיערן מלכתחילה כדי שבבוא היום הם ינדבו ויגלחו אותו?

תשובה: אני לא שאלתי, אך אני מעריך לאור השיחות הרבות שניהלתי, ולאור העובדה שלא סיפרו לי זאת, כי באופן סיסטסי, (שיטתי) בודאי שאין זה כך, אני לא חושב שמה שהן רגילות לטפח את שערן בשמן קוקוס נעשה מלכתחילה במטרה כזו. זה אופן טיפול רגיל בשיער בהודו למי שמחשיבים את השיער כדבר בעל ערך נחשב מאד, אולי לפני שנשים באות להתגלח הן מטפחות אותו באופן מיוחד, אך לא באופן שיטתי. אני שוב מדגיש שזו רק הערכה שלי.

2. שאלה: אמרת שכל הבאים הגדירו את כוונתם להתגלח וליתן השיער לאליל בא' מב' האופנים: א. מנחה/הצעה ב. קרבן. האם היתה חלוקה בולטת לצד אחד, או חלוקה מאפיינת כלשהי?

תשובה: לא זכור לי בדיוק, בוודאי שלא חלוקה בולטת, שתי האפשרויות נאמרו במידה רבה (השליח שאל גם את אשתו המאשרת זאת), אני גם מניח שכל אדם השתמש בדרגת ההבנה שלו.

3. שאלה: האם שאלת אותם אם אין הם רואים סתירה לכאורה בין הקרבן/מתנה שמביאים, לבין העובדה שאח"כ שיער זה יימכר בשוק לכל המרבה במחיר?

תשובה: ההבנה הכללית של כולם היא שכל מה שנותנים מתנה/קרבן נמכר או משמש את צרכי הפסל ומה שמסביב לו ישירות. הם חזרו ואמרו לי שמבחינתם הם נותנים זאת

[10] אמנם קיבלנו כעת מהטמפל ש35% מהמתגלחים הם נשים.

[11] שיער זה הוא שיער שאינו רמי, אבל העידו הסוחרים בהודו שאין מקור אחרת בהודו לשיער רמי. ופאות נכריות עשויים רק משער רמי (עכ"פ רובא דרובא מהם), כמו שאפשר להרגיש את זה ביד.

לפסל ובזאת הועבר לשליטת הפסל והסתיים תפקידם, ואנשי המקום, הנחשבים לשלוחי הפסל, הם המשתמשים בזאת לכל הצרכים הרבים של המקום.

צריך להבין שאין הם רואים בכך סתירה כלל, כפי שהסברתי שעצם אמונתם היא שהוא לווה את הכל וצריך הרבה ממון להחזיר, ובנתינתם הם בעצם עוזרים לו לממש את הבטחתו ולפרוע את חובו, ומכאן "יוחזר להם השפע וכו'" כך שאין כאן כל סתירה, זה בדיוק מה שאמור להיות.

4. שאלה: האם ההבנה הבסיסית הזו על דרך ההשפעה של הפסל ידועה להמון העם או רק למשכילים שבהם?

תשובה: ברמה הבסיסית כפי שתוארה היא ידועה לכולם, זו "אגדה" עתיקה השגורה בפי כל.

5. שאלה: כאשר א' מהם הולך לחנות לקנות זהב במטרה למסור מנחה/קרבן, אזי עצם הקנייה עצמה היא רק יוצרת אפשרות ליתן מנחה מאוחר יותר, אין עצם יצירת האפשרות - הקנייה, פעולה בעלת משמעות של הקרבה. ומכאן השאלה: האם התספורת בעצמה היא פעולת תספורת גרידא היוצרת אפשרות ליתן ל"הונדי" את השיער מאוחר יותר, או שבעצם פעולת התגלחת יש כאן משמעות, ואם כן - איזו?

תשובה: אין לי תשובה ברורה לזה. יש הרי בודאי הרואים את פעולת ההתבטלות כלפי הפסל בעצם הנכונות להתגלח ולוותר על דבר שמאד נחשב להם - השיער, וכמו שנשים אמרו לנו שאף פעם בחיים לא היו חושבות להתגלח ורק לכבוד הפסל הן עושות זאת. אפשר לומר שכל האנשים ששאלנו אותם שאלות בנוסח "לשם מה באתם?" או "מה פשר טקס התגלחת שאתם עורכים?" תשובתם הייתה בנוסח דומה: אנחנו מוסרים את השיער שלנו לפסל. וע"כ התגלחת מבטאת "נתינה תוך כדי הכנעה" וכפי הכיתוב בשלט גדול ע"ג בנין התספורת "המקום של מסירה תוך כדי הכנעה של שיער אדם לאליל...".

עוד הסבר מאוחר שקיבלתי לחשיבות השיער הוא בכך שהוא ניתן מגוף האדם, ולא מרכוש וכו' שהוא מחוץ לאדם.

את השאלה בצורה החדשה שנשאלתי לא שאלתי אותם, אך ברור שעצם הורדת הנעליים, המנטרה (שם ע"ז) שאומרים בעת התספורת, וחזרה או חשיבה על שם הע"ז שלהם, מראה כי יש משמעות של פעולה חשובה מאד בעצם התגלחת[12].

6. שאלה: האם שאלת את הספרים למה או למי הם מספרים את הבאים?

תשובה: לצערי לא שאלתי אותם שאלה ספציפית זו. ביקשו ממני המון דברים לברר ולא הכל הספקתי. אני יודע רק שכל האנשים המורשים לספר הם אנשים מאמינים, ועברו הכשרה מיוחדת. כפי שאמרו לי, יש להם הדרכות והנחיות בכל דבר, אך אני לא חושב שהם נחשבים לכהני דת אפילו לא מדרגה נמוכה.

7. שאלה: מה האנשים יודעים על ה"הונדי" והאם הם מייחסים "כוחות" ל"הונדי" עצמו או שזה סתם מקום להנחת המנחה/קרבן? והאם כוחות אלו הם כוחות הפסל עצמו, או משהו אחר כמו "נציג" או "חברת בת" וכו'?

תשובה: בבסיס אמונתם יש להם את האליל הראשי שהוא התגלמות של ה"וישנו" ומשם נוצרו פיצולים וכו', עד כדי 7 פסילים משניים השייכים כולם ל"ראש" המדובר, וכל אחד מהמאמינים מלבד אמונתו הראשית בפסל הראשי יש לו פסל שלו המייצג כוח מיוחד מכוחות הפסל הראשי בו הוא חפץ וכיו"ב.

הם מייחסים לפסל הראשי מלבד כל הבעלות על העושר כאמור, גם כוח ריפוי, ישועה, פוריות, נישואין, בריאות, אריכות ימים וכו'.

לפי שטותם אין הפסל מצטמצם לצורתו המוכרת בלבד, אלא מפושט הוא, ולדוגמא "כוח הישועה" של הפסל עצור וטמון מתחת לכל ה"הונדי" האמור, שם הוא רובץ והוא הוא ה"מושיע" אותם בעת שמגישים לו מנחה או קרבן.

צריך לדעת שהתייחסותם וגישתם ל"הונדי" היא שהכלי הזה אוצר בקרבו כוחות של ע"ז. סיפור שגור אצל כולם הוא על נערה שנדרה טבעת עתיקה הנמצאת במשפחתה מדורי דורות באם תתמלא בקשתה, בעודה עומדת מול ה"הונדי" נתחרטה על מה שוויתרה על טבעת מיוחדת זו ולכן שמה ב"הונדי" את תמורת הטבעת ואז יצא "כוח" מה"הונדי" ושאב את הטבעת מידה אל תוכו. לכאורה ברור שאין כוח זה כעין "נציג" של הע"ז אלא הם מבינים שזה הע"ז בעצמו בחלק ה"מושיע" שלו.

8. שאלה: האם הם מייחסים קדושה לשיער שנכנס ל"הונדי"

[12] כלומר שענה שיש משמעות לעצם פעולת הגילוח. כעת הדבר נתברר יותר, שרובם לא מאמינים שצריכים להכניס השער לתוך ההונדי, והם אומרים בפירוש שברגע של הגילוח האליל כבר מקבל השער. (וע"כ ההונדי הוי רק לתוספת ברכה והשפעה, כמו שהובא לעיל).

? ארחיב ואשאל - אילו כל דבר המתקדש אצלם הי׳ מקבל צבע ירוק, האם השיער הנכנס ל״הונדי״ הי׳ מקבל צבע ירוק?

תשובה: בהחלט שהם אוחזים שישנה ״קדושה״ בכל דבר שניתן לפסל. הם מייחסים ״דרגות״ של ״קדושה״ לכל דבר, לי נראה שהתרחש שם תהליך שהוא כעין ״ירידת הדורות״ בכך שפעם הפולחן הזה הי׳ מצוי רק למעטים שהצליחו להגיע, וכיום זה השתנה למצב שכולם באים. יש לכל אחד בביתו פסל ומקטירים לו מתפללים אליו וכו׳. אך לכל דבר הניתן יש קדושה, ובמילים אחרות הוא בהחלט הי׳ נצבע בירוק, רק שאין אני יודע את מחשבתם לגבי המשך התהליך, ויתכן שהם היו אומרים שבמכירת השיער אח״כ יורדת קדושתו, אך לא ביררתי זאת.

(אמרתי לו ש״יד לאחים״ שלחו לי מסמך ובו הם מציינים כי השיער לאחר שמונח ב״הונדי״ נקראה ״ג׳אטה״ (JATA) וענה לי שאין הוא מכיר מלה זו, אך הוא מניח שיש לזה שם כלשהוא, מכיון שכל דבר וכל פעולה שהם עושים הם מייחסים לה משמעות ונותנים לה שם, הכל מדוייק, מחושב, ועם תהליך מסודר לכל דבר והם מאד מקפידים על כך).

9. שאלה: האם כל השיער הנגזז עובר דרך כלי ה״הונדי״?

תשובה: בהחלט, הכרחי שהוא יונח ב״הונדי״, שכן בלי זה אין את הפעולה של הכוח המניע של הישועה הרובץ דווקא שם. כפי שאמרתי רק מיעוט קטן נוטל בעצמו חלק מהשיער ושם בעצמו ב״הונדי״, רוב המסתפרים משאירים לאנשי המקום הממונים על כך שהם יניחו את השיער הנגזז ב״הונרי״ שבבית התספורת.

10. שאלה: האם כלי ה״הונדי״ נמצא בחדר התגלחת עצמו או מחוץ לו, והאם יש בחדר התגלחת פסלים או תמונות של הפסל? והאם כלי ה״הונדי״ נמצא למול המסתפר?

תשובה: כלי ה״הונדי״ נמצא תמיד בתוך חדרי התגלחת, כבנין התגלחת הגדול ישנו בכל חדר גילוח ארבע ״הונדי״ שמתוכם שניים מיועדים לשיער. אין הם נמצאים בדווקא מול המסופר אלא בצדדי החדר. ״הונדי״ יש בכל מקום שמסתפרים, גם בבתי המלון ובבתי הארחה (הנמצאים סביב בית ע״ז זו במקום הזה), שם ישנו חדר מיוחד המיועד לתגלחת, הנכנסים לשם חולצים נעליהם ומתגלחים יחפים, ושם יש תמונה של הע״ז ומסביבה קטורת, ופרחים, ובחדר זה ישנו גם ״הונדי״ (אשר סיפרו לי שלתוכו מניחים את השיער), ומשם הוא מועבר למיון. אין זה הכרחי שה״הונדי״ יהי׳ מונח מול התמונה.

לעומת זאת בבית התגלחת המרכזי אמנם המתגלחים נכנסים יחפים, וישנם כל מיני סימנים המראים שזה מקום ״קדוש״, אבל בחדרי הגילוח שבבית התגלחת המרכזי לא ראיתי תמונות של הפסל.

11. שאלה: מה ההסבר לכך שבבית התגלחת אין להם צורך בתמונות של הע״ז בשעת התגלחת, מה שאין כן בתי ההארחה ששמים תמונות וקטורת במקומות שלהם?

תשובה: כאמור לפי הסימנים שתיארתי גם מייחסים קדושה מסוימת לבית התגלחת, אומנם שאינו מוגדר אצלם כ״טמפל״, ושאלתי אותם האם כאן זה טמפל״ ? ואמרו לי לא, ה״טמפל״ הוא שם. ושאלתי אז מדוע אתם יחפים, ומה כל הנהלים שאני רואה שזה מורה על מקום קדוש? וענו לי כאן זה המקום למסירה תוך כדי הכנעה של שיער אדם לאליל, וכמו שכתוב על השלט בחוץ.

יש בבית התגלחת בקומה התחתונה בית תיפלה קטן ובו פסלים של ממש, וכמו״כ על הבניין מבחוץ ישנו פסל ענק. משא״כ בבתי ההארחה. ולכן שם התגלחת נעשית כאשר ישנן תמונות, פסל וקטורת וכו׳.

12. שאלה: אותו מיעוט אנשים המוסרים מעט משיערם ל״הונדי״ שבפני הע״ז, האם המדובר על בית הע״ז הראשי, או על החדר המיועד לע״ז בבית התגלחת הגדול ?

תשובה: למקום הע״ז הראשי, שם יש ״הונדי״ ראשי הנמצא לפני הפסל.

13. שאלה: סיפרת שאמרו לך שישנם בהודו עוד 8-10 מרכזים כמו זה שביקרת שהוא אכן הראשי, האם אמרו לך מה הגודל שלהם ביחס לראשי?

תשובה: לא, אמרו שגם הם מקומות גדולים, אך יותר קטנים מזה שהייתי בו, אמרו לי שאותם מקומות יחד הם בהחלט יותר מאשר המקום הראשי בו שהיתי.

14. שאלה: איזה סוג שיער הם קושרים בנפרד, והאם הסחורה היוצאת משם מסומנת באופן כלשהו?

תשובה: רק השיער האיכותי נקשר מיד עם גזיזתו, ולאחר מכן בחצר פותחים את כל הסוג המיוחד הזה יחד לייבוש, אך הוא נשמר בנפרד. ביקרתי במחסנים ועל הדלתות מבחוץ יש חותמת, אך על השקים שבהם הי׳ ארוז השיער לא הבחנתי בחותם כלשהו.

15. שאלה: אמרת שהשיער הנמצא ב״הונדי״ הפנימי ב״טמפל״ עצמו הינו בכמות מועטת ונחשב באיכות ירודה. האם אמרו לך אם וכיצד הוא נמכר, לתעשיה, לפיאות באיכות נמוכה וכו׳ ?

תשובה: שיער זה נמכר בתוך המכרז הכללי אך בנפרד, במחיר הזול ביותר, והם לא אמרו לי לאיזה שימושים הוא מתאים. לא אמרו לי שהוא אינו מתאים לפיאות, ובהחלט יתכן שלאחר מכן הסוחרים מערבבים אותו ביחד עם השיער באיכות הירודה, המיועד לפיאות פשוטות. אין לי מידע מדויק על כך.

כפי שהוסבר לי, שיער זה נחשב לשיער בדרגה נמוכה, מכיוון שאלו המניחים שם שיער שמים רק קווצת שיער ממה שהתגלחו, כך שיש שם תערובת של הרבה סוגי שיער בכמה וכמה אורכים שונים ומתוכו הרבה שיער של תינוקות, וגם אין הגיוון של השיער מוקפד. ומכיון שכך, מסתמא לאחר שנמכר נכנס למערכת הכללית של שיער שאינו איכותי.

שיער זה בודאי איננו נמצא בשיער האיכותי, שאותו הם קושרים מיד לאחר התגלחת בכרי שישמור על אחידות ועל רמתו הגבוהה.

שיחת הרב אהרן דוד דונער עם עיתון "דער בלאט" לאחר שחזר מהודו בתשס"ד (מתורגם ללשה"ק)

יום שלישי הערב זמן קצר לפני שהרה"ג רבי אהרון דוד דונער שליט"א, אב"ד ורב דקהל עדת שיראל טאטנהעם לנדון הבירה נסע לאמריקה, כדי להשתתף ביום ד' באסיפת התאחדות הרבנים דארה"ב וקנדה, כתב ה"דער בלאט" האירופה מוה"ר שמואל מרדכי פרידמן נפגש במיוחד עם הרב דונר כדי לשמוע מפיו באופן חי את השתלשלות שערוריית הפאות שהסעירה את כל העולם בחודש האחרון. מפי הרב דונר אשר נסע במיוחד להודו בשליחות בית הדין הגדול שבירושלים כדי להכיר מקרוב את המציאות.

דער בלאט – איך אתם נכנסתם לעובי הקורה של הענין?

הרב דונר – בחוה"מ פסח קיבלתי טלפון מרבה של ירושלים ר' טובי' וייס שליט"א בשם כל העדה החרדית ושאלני אם הייתי מסכים לנסוע להודו לברר עבורינו את האמת בעני הפאות של ע"ז. וזה היה ההתחלה של השליחות הקשה.

אני עניתי לרבה של ירושלים שאינני יכול לענות כעת, ואני אכנס ואבדוק ואני צריך להיות זהיר כמה אני מקריב כי ללא אסור סיבה להיכנס ולעיין בדת אחרת, והשגתי חוברות בענין ההינדואזים וחקרתי הרבה, ובגלל שלא רציתי לנסוע לבד נסעתי במיוחד עם עוד אחד כדי לבקר את הכמרים בביתם כמו"כביקרתי אצל אחד מגדולי הדרשנים בהינדואזים שגר ברייסליפ, איזור ליד שדה התעופה "היטרו" שם ראינו איך הודי גר. ראינו את צלמיו ראינו את הע"ז שלו את הקורבנות שלו את הקטורת שלו את הקערה שבה הוא מקטיר את הקטורת, הוא סיפר לנו כמה פעמים ביום הוא מקטיר 7 דברים הוא עושה לפני שהוא אוכל ולפנות בוקר, ויותר מזה כבר אסור לי להגיד.

דער בלאט – מה היה הצורך לתור אחר אורחות חייהם של העם ההודי

הרב דונר – היינו חייבים לבדוק את צורת חייהם כדי שנוכל לקיים את השליחות הרגשנו שאנחנו צריכים להבין מה שקורה שם פני שאנו נוסעים להודו כאשר השפה אינו מובנת.

שוחחנו איתו באריכות בענין של תגלחת השערות מה תוכנה ואיזה עבודה זאת לע"ז ההודית.

המארח שאיתו דיברנו היה אדם נבון והוא נתן לנו תמונה ברורה באמונה הטיפשית שלהם שמאמינים בע"ז כששאלנו איך אתה עובד לאליל שהוא סה"כ חתיכת עץ שאתמול יצרת אותו, במה הוא יכול לסייע לך? הוא ניסה להסביר לנו כל מיני הסברים שטותיים מהי הע"ז ולמה הם עובדים לה (איננו כותבים את תירוציו משום הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו).

דער בלאט – מה עשיתם עם האינפורמציה ששמעתם מההודי הנ"ל.

הרב דונר – העברנו הכל לרבני אר"י והם ענו לי שאני אסע, כי זה נושא נצרך מאוד כי כל זמן שהענין לא יבורר בדיוק מהו אין אפשרות להוצא פסק דין כמו שאנו יודעים שהאמוראים הלכו לגור בין רועי בקר לפני שפסקו דיני בהמות. ולהבדיל אלף אלפי הבדלות הרבה שמעו וכתבו בענין ההינודאיזים אבל אני הייתי שם חייתי שם דיברתי איתם ואני רוצה לומר זאת בקצרה מה היה שם כדי שיהיה לנו תמונה ברורה כי הספיקות אם הפאות אכן אסורותבאיסור החמור של תקרובת ע"ז נובע מאי ידיעת איזה חלק בעבודה נוטל השיער בעבודה הטריפה שלהם ועם כאלה דיבורים אפשר להתיר איסורים חמורים ר"ל.

דער בלאט -מה היתה תשובתכם לביה"ד בירושלים עיה"ק בענין הפאות.

הרב דונר – היינו צריכים למסור לביה"ד את העובדות המדוייקות למה הם מגלחים את השיער האם זה ברור שזה חלק מהעבודה של הע"ז כשה צריכים טובה מהע"ז הם הולכים להתגלח או כשנושעו באים להגלח כתודה או שזה רק מנהג אך אינו קשור בקשר ישיר לע"ז יש 4 דברים להם אסורים שהם אסורים בע"ז.

1. אם משתחווים לע"ז.
2. מפארים אותו בתכשיטים.
3. מניחים בקערה קטורת לקרבן.
4. להביא קרבן לע"ז.

והשאלה אם הם מגלחים את השערות לקרבן או כדי להתנקות.

כדי לחקור זאת מדויק נסעתי עם הרבנית תחי', והרב מיכאל שארף שליט"א אחד שיודע להכנס טוב עומק הענין ויחד נפגשנו עם יהודי פורפ' מבאמבעי אשר ליוה אותנו בדרך להודו, כמו"כ לקחנו איתנו גוי מאנגליה שאר יודע את השפה ההודית כדי שילוה וידריך אותנו בהודו.

אנחנו יצאנו לדרך פרשת בהר בחוקותי , ל"ג בעומר לפנות בוקרבערך בשעה 5 בדרך המטוס היה מלא בהודים, פיתחתי שיחה עם שכן גוי הודי והוא סיסר לי בדיוק את כל הענין והסכים לבדריך את הנהג שלנו בדיוק איפה מענין לקחת אותנו.

ביום א' בלילה כחצות הלילה הגענו להודו (יש הפרש 4.5 שעות מלונדון) משם נסענו מיד לטירופטי.

ביום ב' בשעה 5 לפנות בוקר הגענו לטירופטי בהתחלה נחנו ובשעה 9 נסענו ליעדינו. ההר טרימאלא שם נמצא הטמפל בראש ההר אשר בגוה יותר מ 2000 רגל.

הטמפל על ההר בגובה 20 ק"מ באמצע הקיץ החום שם בערך 70 מעלות ולפני העליה חייבים לעבור בדיקה ואח"כ מתחילים לנסוע במעלה ההר, בדרך ראינו אלפי אנשים עולים יחיפים ללא נעלים וגרבים, הפשטת הנעלים והגרבים הינה חלק מהעבודה של הע"ז לכבוד האליל. דרך שבהליכה רגלית לוקחת כ-3 שעות. בדרך רואים כל כברת דרך בית תיפלה שונה עם שם שונה של אותו ע"ז, יש לה בערך 1080 שמות, כשמגיעים למעלה משלמים דמי כניסה. אנחנו כנראה היינו התיירים היחידים שם, המקום מיועד רק למי שבא לעבוד ע"ז עומדים שם אנשים בתור במורד הרחוב באורך קילומטר רק כדי להכנס. התורה לכניסה כ"כ ארוך שצריך לחכות מעת לעת שלם ע"מ להכנס כ"כ הרבה אנשים מגיעים ביו סאחד, יש שם קופסא מחוברת לריצפה שקורים לה "הינדו" היא גדולה וגבוהה יותר מבן אדם, שם מכניסים נדבות, תכשיטים, כסף, וחפתים יקרי ערך, וכל אחר מכניס משהו.

ראינו איך שהם מביאים קרבנות וקטורת שלא בפניו, הלכנו לחדר שמסתפרים וצעקו עלינו לפשוט נעלים וגרבים, והבנו שזה לא סתם חדר פשוט, אח"כ נכנסנו לחדר הע"ז וריאנו אנשים יושבים על הקרקע מלפני הספר, אלו שמספתרים מניחים ידם על הלב ונושאים תיפלה, זה לא לוקח הרבה זמן בין 3 ל-4 דקות, כל השיער מסופר, והספרים משליכים ארצה את כל השיער, ואח"כ מגיעים לאוספו ומניחים בקערה גדולה.

על השאלה מדוע מספתרים, כולם ענו אותו דבר, "זה קרבן לאליל שגר פה, פה זה ביתו" דיברנו עם האחראי שאמר שמשלמים ל-600 ספרים כל יום והם מחלקים ל-3 מחלקות של 200 ספרים.

לא שאלנו אחד ולא שתיים, שאלנו עשרות אנשים וכולם ענ ובאותו מטבע "אנו מספרים שערותיונו בתור קורבן לאלילינו – הוא אוהב שיער". על השאלה שהשיער הרי הולך לפח, הם ענו שכשמקטירים קטורת זה גם הולך לפח, הם כולם אמרו במפורש השיער זה קורבן לאליל, גברים ונשים וילדים מגיעים להסתפר ולוקחים את השיער בשקים מטפלים בשיער ומובילים אותו לסוחרי השיער כששאלנו את המסתפרים על כך שסוחרים בשערותיהם הם ענו שכל עוד והאליל מרויח כמה פרוטות עבור השיער הם מוכנים לכך.

לאלו שקשה לספר את כל השיער הם מתיישבים וגוזרים להם רק כמה שערות כל אחד נותן קרבן לפי מה שרוצה לתת, אבל המציאות היא ש"שוחטים" את השיער כקרבן לאליל.

דער בלאט – מה הוצאתם משם? ומה יצא לכם ברור משהייתכם שם?

הרב דונר – השאלה הא' אם זה קרבן לע"ז – תורץ לנו כיזה שמענו מכל המסתפרים שהשיער זה קרבן והם נותנים אותו כדי להוושע מהאליל ועכשיו היינו צריכים לעקוב להיכן הולם השיער ומהטמפל והלאה, עקבנו אחרי השיער בצאתו מטירופטי בכניסתו למאדראס ושוחחנו עם סוחרי השיער שקיבלו את השיער וסיפרו שזה נדיר בעולם לקבל כזו כמות שיער ארוך מבני אדם לכן הם שולחים מהודוש יער לרובהעולם כדי שלהשתמש בו, הם מוכרים את השיער ל"כינע" ושם מערבבים איתו שערות אחרות מרחבי העולם כי השיער ההודי מאוד פופולרי בגלל איכותו לייצור פיאות, ומהם עושים את הפאות השחורות והפאות הבלונדיניות – בכל רחבי העולם.

מהודו נסעתי מיד לאר"י ביום ה' ישבתי עם הבי"ד של העדה החרית ואחר כמה שעות הם יצאו עם קו לקורא שזה תקרובת ע"ז וזה אסור.

להעביר גילולים מן הארץ.

בעזהשי״ת

העתק דברי הרב אהרן דוד דונר שליט״א, בפגישת הרבנים בניו-יורק

יום חמישי פרשת בהר בחוקותי,

כ״ט אייר תשס״ד

*הערת המערכת: הדברים במקורם נאמרו בשפת אנגלית מעורב עם הרבה אידיש, והשתדלנו לתרגם הדברים ללשון הקודש ולדקדק כמה שאפשר. הוספנו בסוגריים כמה דברים להוסיף בירור בלבד, וכמו כן הוספנו כמה הערות בשולי הגליון להעיר ולהוסיף בירור. ניתן להשיג ההקלטה המקורי בפניה למייל yesdov@gmail.com.

דברי הרא״ד דונר:

באמת אין לי מספיק זמן לדבר, אבל נשתדל לסדר. זה דברים חמורים ביותר, ויש אומרים שגם הוא דבר שאין הציבור יכולים לעמוד בהם, ואני יודע שהרבה יצאו במסקנא בדיוק להיפך, אבל אין לדיין אלא מה שעיניו רואות, השתדלתי לדקדק עד כמה שאפשר לי.

חול המועד פסח שנה זו קיבלתי טלפון מבי״ד עדה״ח בירושלים, לא הייתי בבית, אבל השאירו לי הודעה שזה נושא דחוף מאוד, ולחזור ולהתקשר למספר מסוים. התקשרתי, והיה על הטלפון הרב טוביה וייס, הגאב״ד דירושלים, ואמר ״אתה יודע שיש בעיה בפאות?״ חשבתי שהוא מדבר על פאות קסטא״ם ומתכוון להבעיה של צניעות, אבל אמר לא זה, אני לא מתכוון לזה, הוא אמר שהוא מתכוון לבעיה של עבודה זרה. אז ידעתי שר׳ משה שטרנבוך הוא המרא דשמעתתא (א"ה, הכוונה שהוא כתב תשובה על זה בשנת תש"ל), אבל לא היה לי ידע יותר מזה. אמר לי שהבית דין רוצה לדעת אם אני יכול ליסוע להודו לברר דברים. לא עניתי מיד, אמרתי לו שאשיב לו תשובה בהמשך.

מאז ועד עכשיו התעמקתי בזה מאוד, עיינתי בספרי דתי ההינדו, עיינתי בדברים מהאינטרנט, דיברתי עם כמרים לברר מה בדיוק הדבר הזה.

יסוד הדברים הוא שיש ״טונסור״ שמשמעתו ׳חלאקה׳. הם מגלחים שערם ושער זה נכנס לפאות של היהודים. הלכתי לדבר עם אחד אינטלעקשוא״ל לעקטשערער של דת ההינדו (א"ה, משכיל שדורש בדת ההודו). דיברתי איתו בנושא הרבה זמן. ראיתי בבית שלו, תקרובת ממש, קטורת, צלמים, לבונה, קאמפור (א"ה, סוג בשמים בצבע צהוב שנחשב מאוד בעיניהם) על מזבח. הוא הסביר לי שכל בוקר צריך לעשות הקטרה, ואחר זה כו׳... אני רק אומר מה שיש תועלת, כי יותר מזה אין אומרים. הוא הסביר לי שהוא נותן קצת מכל ארוחה לאליל, ואז האליל מברכו. ואז הוא הסביר לי שהאליל שיש לו שמה, אינו אליל מצד עצמה, אלא הוא רק להזכיר את האליל הגדול בהודו. ואז חשבתי שאולי זה לא ע״ז. ידעתי התורות של ר׳ דוב לנדו, שיש לו חידוש נפלא, אבל לא עכשיו[13].

אז שאלתי על הגילוח, ענה שזה לא תקרובת, אלא הוא ״אגו אגו אגו״, לפני שנכנסים לפסל צריכים לסלק את העולם הזה, ואז נכנסים. טוב מאוד.

הלכתי הביתה, וחשבתי שאין שום סיבה ליסוע לשם. כי אין כאן שום הוה אמינא של בעיה. והכל בסדר. אבל ר׳ טוביה (א"ה, גאב"ד העה"ח) אמר לי שלא נותנים שום פסק הלכה אלא אם כן אני נוסע לשם, אמר לי שדבר שהוא רק מפי השמועה אי אפשר לפסוק הלכה.

כאן מרן הרב אלישיב נכנס לפרשה.

האחים וייס, הדיין באנווערפן (א"ה, הגאון רבי חיים יוסף דוד ווייס שליט"א, המכונה חיד"ו וייס) ואחיו ההורדנקר (הר"ר יצחק אריה וייס שליט"א, אב"ד דקהילת הורודענקא מנשסטר) שלחו זוג של בעלי תשובה הודיים (א"ה, הכוונה לאמיר דרומי ואשתו), וחקרו ודרשו כל הפרשה, הלכו לטירופאטי היו שם 10 או 11 ימים, והיו בפנים שם, ודברו עם 200 אנשים. אין כאן סוד שהאחים וויס סברו כבר לפני זה שהכל מותר, ויש כבר תשובה של חיד״ו וייס על זה, ויש לו שם הרבה צדדים להקל, עם צירוף זה ועוד צירוף אחר, ומשום שהכל רק להכנעה והורדת האגו, ואין בעיה. ואחרי שהשליחים שלהם הלכו קיבלתי הודעה מהם (מהחיד"ו וייס ואחיו), שאין לי סיבה ליסוע. ושמחתי, כי זה עולה הרבה כח וכסף ליסוע לשם.

---

[13] הכוונה שהגאון הרב דב לנדו שליט"א חידש ע"פ החזו"א (יורה דעה, סב כא) שאם עובדים אליל שאינו כח שנמצא במציאות כמו כוכבים ומזלות, אז אין זה איסור ע"ז אלא אסור משום מינות. ואמנם כבר השיבו על זה הרבה מכמה מקורות שמבואר שגם מה ציור ופסל שבדו מלבם אכן הוי ע"ז, ואין זה כוונת החזו"א, ואינו ענין לנידון דידן, עי' בכל זה בקובץ אור ישראל (גליון לו, בתשובת הרב יחיאל טויבער זצ"ל ענף ג') וכן בקונטרס פאת קדמה, ובספר הישכם אוהבים את ה'.

בנתיים הזוג חזרו והיו שני אסיפות. אסיפה אחת בבית הרב ניסים, היה שם ר׳ ניסים, ר׳ שריאל רוזנברג, הר׳ סילמן, והיה שם אחד מטעם הרב אלישיב - ר׳ אריה דביר, והיה שם ר׳ יעקב מאיר שטרן מבית דינו של הרב וואזנר, גם האחים ווייס היו שם, הם הגיעו במיוחד מחוץ לארץ לזה, ואולי עוד אחרים. היה זה מ9 עד 10:30 בבוקר. השלוחים דברו מה שראו, הם נשלחו במיוחד לברר אם זה קרבן או הכנעה, והם חזרו ואמרו דברים שבירורו ע״י שדיברו עם עם כ200 אנשים שם, ואמרו כל מה ששמעו[14]. במשך כל הדיון ר׳ ניסים ישב שם בשקט, ואחרי ששמע הכל, ר׳ ניסים היה ממש אש ״גיברענט״, ואני כלי ראשון שאמר בזה הלשון ״זה חמור מאוד, זה תקרובת - איני יודע מילים אחרות״.

האחים ווייס חשבו שבאמת ר׳ שריאל דחק את העדים והצליח להוציא ממנו את מה שהם רצו לשמוע, והעד לא באמת התכוון למה שאמר, נו נו. והיה נידון אם כן התכוון לזה או לא... אבל ר׳ ניסים אמר שזה חמור מאוד ואינו יודע איך להקל בזה, ואלו היו השלוחים של האחים ווייס.

אחרי זה הלכו השליחים לרב ואזנר בביתו, עם ר׳ יעקב מאיר שטרן, האחים ווייס, ור׳ ניסים גם הגיע, ומי שמכיר דברים בבני ברק יודע שזה הסטוריה, לא היה כזה דבר שר׳ ניסים הלך לביתו של הרב ואזנר. האסיפה היה ב12. דיברתי עם הרב ההורדנקר (א"ה, אח של החיד"ו הנ"ל) מיד אחר האסיפה, ואמר לי שבאסיפה הזאת הרב ואזנר הגיע למסקנא שלא יהיה עוד השיער הזה בכלל ישראל. והרב החיד״ו וייס רצה לדבר איתו לדון ככה וככה, והרב ואזנר לא רצה לשמוע ולדבר בזה.

והיתה שאלה אז אם לכתוב מכתב או לא. כולם ידעו שבלי הרב אלישיב אין למכתב את אותה הכבדות. ר׳ אריה דביר חזר לרב אלישיב, והרב אלישיב לא רצה להצטרף. אמר שרק אם אני (הרב דונר) נוסע הוא מוכן, בלי זה הוא לא יגיד דבר. זה היה כבר 3 שבועות של ספיקא, שאלו אותי אם אפשר ללכת בפאה, ואמרתי אני לא יודע. אם זה היה שאלה אם לברך שהכל או בורא נפשות יש עצות. אבל לנשים אין כזה דבר ללכת בלי פאה, ולא היה לי שום דבר מה לענות. היה מצב נורא של ספק. אבל הר׳ אלישיב סירב לומר מילה, ואמר נמתין עוד שבוע.

היה לי סעייתא דשמיא, פגשתי את הזוג והסבירו לי בברירות מה ראו, ועם מי דברו, ודיברתי אתם באריכות גדולה, אילו הם לא היו הולכים לשם זה היה לי יותר קשה כפול עשר. למעשה היה להם כשלון, משום שיש בהודו 108 שפות, כי בהודו וסין יש שם שליש מכל העולם, ו׳הינדי׳ הוא רק אחד מהשפות שמקובלות במדינת הודו, אבל בכמה שפות אחרות שיש שם הם לא ידעו. יש שם עוד שפה בשם טמיל. הוא למעשה דיבר אתם באנגלית, הרבה יודעים אנגלית שם, הוא דיבר עם כמאתיים איש.

הוא העיד ששמע מהרבה מהם את המילה ׳סאקריפייס׳. אבל אנחנו יודעים שהמילה סאקריפייס יש לה שני משמעויות. אז אני ידעתי כשהלכתי לשם שהמילה סאקריפייס אינה מספקת. מה כן הוי קרבן? קטורת קמפור, לבונה, קוקוס, כל זה הם חושבים שהוא סאקריפייס של קרבן\תקרובת לכל הדעות.

אבל צריכים לדעת איזה סוג סאקריפייס הוא? או קרבן או הסרת האגו. זאת היתה השאלה. כי אם הכוונה להביא להאליל איזו מתנה, כלומר ליתן דבר לאליל, זהו תקרובת אם הוא כעין זביחה. ולכן זאת היתה השאלה. האם גילוח השיער הוי כמו זיבוח של קרבן, או לא.

שלש דברים ביקש ממני הרב אלישיב לברר. א׳, מה יש למבקרים במחשבתם בשעת הגילוח. וב׳, מה עם הספר שלהלכה הוא השוחט, מהו חושב בשעת מעשה. וג׳, יש הלכה שצריך להיות לפני האליל[15], האם זה לפני האליל. זה היה ה-ג׳ דברים שהלכתי לברר, יש עוד דברים שאפשר לברר, אבל הרב אלישיב הדגיש לברר דווקא ענינים אלו, זה בלבד ביקש ממני הרב אלישיב לברר.

היה להרב אפרתי עוד שאלה, היה לו איזה סתירה, שהוא בירר שבשעת הגילוח המתגלח חושב שם של איזה אליל, אבל לאליל של הטמפל יש שם אחר, אם כן הוי ממש שלא בפניו, שהוא ממש חושב על אליל אחר שלא שייך לטמפל הזה.

הלכתי, וידענו שצריכים את הבירור הנכון, חשבנו אולי צריך איזה אשה גם כן, אז הרבנית שלי גם הגיעה, וכן אחד בשם הרב שארף מקאדאסיא, מומחה גדול בכשרות ויודע לברר פרטים לתוך עומק הענין, הוא מחקר גדול, ויודע איך למצוא מה שצריך כשצריך. ובבומביי פגשנו יהודי ספרדי, שמו אלקנה, יהודי מענין, הוא לא היה מפחד לשאול את כל השאלות שצריך בקול. ועוד לקחנו נהג מלונדון, גוי, שיכול להיכנס למקומות שאסור לנו להיכנס, וגם הוא יודע את השפה.

אז הגענו לשם בחצות הלילה, במטוס מצאנו אחד מהודו, ושאלנו אותו מהו הגילוח ועל כל הדת שלהם, ואמר שזה סאקריפייס, ושאלנו אולי זה רק להסרת האגו, וענה לא לא לא! זה נתינת השיער לאליל! ושאלנו מה קורה עם השיער הלא הם זורקים את זה מיד אחרי הגילוח, אבל זה לא הפריע לו, ואז שאלתי אותו למה צריך לבוא לשם, תשלח את זה (השיער) בדואר, אמר שצריכים לעשות את זה

---

[14] העדות שנתקבל בישיבת בי"ד זו נתפרסם בשעתו בקובץ אור ישראל גליון לו, ושוב נדפס כעת בהישכם אוהבים חלק ב' עמ' קע"ג.

[15] דבר זה צ"ע כמו שכבר האריכו רבים, ומפורש בש"ס וראשונים שאפשר לעשות תקרובת שלא לפני האליל, עי' ע"ז לב: ותוס' חולין מ. ד"ה לפני. וכמו כן גם הגרי"ש אלישיב זצוק"ל כתב אז (קובץ תשובות ח"ג סי' קי"ח) בזה"ל: "גם אי"צ לפנים מהקלקלין בגוונא דשחיטה וכעין זביחה".

בטמפל. האליל היה לו חתונה כידוע המעשה, ואמר שהשיער של האליל, והוא נותן לו את השיער. ושאלנו עוד פעם האם זה רק הורדת האגו, וענה לא ! אנחנו נותנים לו את השיער !

נו, זה רק איש אחד. אז ביקשנו שיגיד לנו קצת על הדת, וביקשנו ממנו שיעשה לנו טובה, ויבוא איתנו לטירופטי, והוא הסכים, אבל שאל את אשתו, והיא לא רצתה לבוא איתנו, אבל בגלל שהוא ריחם עלינו הוא הסביר לנהג שלנו את כל הפרטים איך להגיע, וכו׳ וזה עזר לנו הרבה.

למעשה הגענו לשם, יצאנו לדרך במוצאי שבת, והגענו למקום ביום ראשון בלילה. יום שני בבוקר הלכנו לשם, הגענו להר גדול. טירופטי הוא השם של העיר, וטירומלא זה ההר, איפה שהאליל גר. איני יודע אם יש תועלת, אבל האליל הוא למעלה בהר בגובה 850 מטר, ועולים שמה בקיץ, בהודו הקיץ הוא באפריל ומאי, והוא 42 מעלות חום, חם מאוד ! ויש אלפי רבבות אנשים נשים וטף שעולים בדרך להר, מהלך 20 ק״מ, הולכים ברגל ! ולא עולים ברכב מחמת ה׳רוממות׳ שיש להם לאליל הזה. אנחנו נסענו ברכב. כל ההר בעיניהם, וודאי קדוש, ובעצם אינו ראוי לומר משל - אבל להבדיל אלף אלפי הבדלות - כל ההר הזה הוא כהר הבית - להבדיל.

צריכים להבין, שהמקום הזה הוא המקום שבו יש מספר מבקרים הכי גדול בכל העולם, ויש מבקרים שם יותר מ׳מכא׳ ויותר מה׳וותיקן׳ ברומא, המקום הכי מבוקר בעולם בין כל הדתות. ראינו ממש עשרות אלפי אנשים עולים להר ברגל בחום מיוחד.

בדרך ההולכים אומרים טשאנט (מנטרה), היינו שאומרים שם של האליל, ומילה לפני זה ואחרי זה, התפילה שלהם אינה באריכות, אלא התפילה אצלם הוא להזכיר שם של האליל. האליל הזה יש לו 1000 וכמה שמות.

כמה בדיוק פרופסור ?

ליי וייסמן: 1008

אני חושב שאולי עוד יותר, אבל יש 5 או 6 שמות העיקריים, כמובן שאי אפשר לומר את זה כי זה שם של אליל, ובכל מקרה הם מזכירים שם אחר, ובזה תורצה קושיית הרב אפרתי ששאל למה כאן יש שם אחד ושם שם אחר, כי יש להם שם מיוחד לכל זמן.

על כל פנים, יש להם הטשאנט (מנטרה), כלומר חוזרים פעם אחר פעם על שמות אלילם. ההר עצמו, מלא ומלא לעג׳ענד׳ס (סיפורי מעשיות). יש שם אליל של נחש שיש לו 7 גבים, ויש אליל כו׳ כל ההר יש לו הרבה תורות של שטויות שלהם עם לאקשען, שיש להם בהמצאות שלהם – ואם ישאר זמן אולי נגיד התורה של הרב לנדא.

למעלה בהר הוא משונעדיק, יש שם טמפל, ובתוך הטמפל – הנה לא הייתי בפנים הטמפל כמובן.

אתה (ליי וייסמן) היית בפנים ?

ליי וייסמן: כן.

אני לא היה לי רשות, כל מה שעשיתי עשיתי בהוראת הרב אלישיב. יש שם טמפל, ובתוך הטמפל יש צלם של האליל שלהם. לא נזכיר את שמו. ה׳יראת הרוממות׳ שלהם אי אפשר לתאר. הם ממתינים בתור 24 שעות בכדי להיכנס לפני האליל, 24 שעות ! כשנכנסים אי אפשר להיות שם יותר מחצי דקה, ורק אומרים את השם של אלילם עם מילה לפני ואחרי.

הנה בעלי הטמפל אינם טפשים, יש שם ״הונדי״ ענק, ״קופת צדקה״, החכמה הזאת גם הם יודעים... כל מי שנכנס לשם צריך לתת לשם קצת כסף, תוך הקופה. זה לא פושקה שהגבאי מביא לפניך בחזרת הש״ץ, זה ענק, גבוה יותר ממני, שאלתי שוטר שמה אם זה גבוה יותר ממני וענה הרבה יותר גדול... מה מכניסים ? כסף תכשיטים, כל מה ששוה כסף. כשזה מלא יש גבאים שלוקחים את זה. הם מרוויחים מזה 120 מיליון דולר לשנה מההונדי הזה, ובזה הם מקיימים כל הטמפלים בטירופטי, בתי חולים, בתי ספר, הכל מהכסף הזה.

תוך ההונדי, יש רק דברים שנותנים לאליל, לא מכתבים וקוויטלאך, רק מה שנותנים לו. אחד מהדברים שבאמת רציתי לברר זה האם שיער נכנס תוך ההונדי הזה[16]. אני עצמי לא ראיתי את זה... ואולי נחזור לזה בהמשך.

יש כמה וכמה בניינים, ויש כמה וכמה עבודות שעושים על ההר הזה. אי אפשר להכנס לכל העובדות, אמנם להבין ולהורות מותר. ובתור הוכחה שלא הכל נעשה לפני האליל, נביא דוגמא מאחד מהעבודות שלהם שהוא ״גלגול״, והוא שיושב גוי על השביל ומתגלגל ומתגלגל

[16] למעשה אמיר דרומי העיד שאחוז ניכר של אנשים אכן מביאים השיער בפנים, וכמו כן נתברר לנו כהיום ע"י התכתביות עם מנהלי הטמפל שאכן הרבה מביאים קצת משיער שלהם בפנים, אבל לדבריהם אין צריך לעשות את זה, כי אם זה נגלח במקום המיוחד לכך, האליל כבר קיבל את זה.

על אורך השביל. לכבודו של האליל, זה לא בפני האליל, אבל זה ודאי עבודה לכבודו של האליל. ואע״פ שאין שום צורה של אליל איפה שמתגלגלים.

להוי ידוע הם כלל לא יודעים מה זה יהודי... הרבה חשבו שאני מוסלמי, וכשאמרתי להם אני יהודי, הם לא ידעו מה זה. אבל כשאמרתי שאני ישראלי, אז ידעו כבר מה זה. אין שום מושג של אנטי סעמיט (שנאת יהודים).

בפנים יש כמה וכמה עבודות בפני האליל, למשל העבודה שעושים ביום שישי בבוקר צריכים לזה כרטיס, רציתי לברר את זה. אז ביררתי על העבודה ביום שישי, ואמרו לי אם אני רוצה, הזמן המוקדם ביותר שאפשר לבוא הוא בשנת 2015 ! ! (זה נאמר בשנת 2004), זה יותר מדף היומי ! ! (א"ה, כלומר שזה לוקח רק 7.5 שנים, וזה לוקח יותר מ-10 שנים) הכמות שיש שם זה משונעדיק.

יש כמה עבודות, אחד מהעבודות שראיתי הוא שיש פיל, שיושב שם בחוץ, ולקחו קצת לחם, או שאר אוכל, והוא לוקח את זה. שמים את זה לפניו, והוא אוכל את זה. הם חושבים שזה פדיון לפיל הזה. אין שם שום אליל, אולי הפיל עצמו איזה דמיון של האליל הזה, איני יודע[17]. רק רציתי להגיד שיש שם אין סוף עבודות שעושים בכל שטח ההר, שאינו לפני עצם הפסל. המבקרים כלל לא עושים שום עבודה שהוא כן לפני האליל ממש, רק אומרים את שמו לחצי דקה.

יש הפושקריני, זה המקוה שנכנסים לשם עם בגדיהם, גם עבודה.

כמו כן, יש מקום שהוא מקום של ה׳טנסור׳, המקום שבו מגלחים שערם. אנחנו הלכנו לכמה מקומות שמגלחים, יש שם קטנים, ויש גדולים. נכנסתי לאחד מהם, רק שמתי את הרגל שלי בפנים, ואחד מהספָרים בפנים, אמר לנו שאי אפשר לנו להיכנס עם הנעליים כי זה מקום קדוש.

הנימוס בהודו הוא ללכת בלא נעלים בכלל, אבל זה לא באותו חומר של מקום קדוש. כלומר זה שלא נכנסים לשם בנעלים אינו קשור לתרבותם, אלא זה חלק מהמורא שלהם למקום הזה, זה בתורת ודאי. רק רגל אחד בפנים וצעקו עלי[18].

היה לי היתרים להיכנס בפנים, נכנסתי לדבר עם המבקרים. המציאות היא, הספרים יושבים בארץ, באמת כולם יושבים בארץ גם בחוץ, לא על ספסל. הספר יושב מצד אחד, המתגלח מצד שני, ביניהם יש חריץ. מתגלחים, והשיער נכנס לחריץ, השמש מגיע ומגביה אותו ושם את זה בתוך הקופסה.

אלו שמתגלחים, אין להם ענין דווקא עם שיער ארוך או קצר, יש את הכל בין המתגלחים שם, ומה שהם שעושים בגילוח, זה או תפילה על העתיד, כמו אחד שהיה שם כמה שנים אחרי החתונה ולא היו להם בנים, אז הגיעו לגלח כבקשה לילדים. ויש גם שמתגלחים על העבר, שעשו עסק טוב, אז מגיעים להודות, והיינו ע״י הגילוח.

הם יושבים שם על הארץ, והספר אומר להם להניח ידם על ליבם, אין להם רשות לשבת כמו שהם רוצים אלא דווקא בצורה כזו עם ידים על ליבם[19].

מה עושים בשעת מעשה? אותו תפילה שאומרים לפני האליל, היינו שם של האליל, עם מילה לפני זה ואחרי זה, כולם שדיברנו איתם אומרים את זה בשעת מעשה. אבל הבנתי שבמקום השם שאומרים בפני האליל, אומרים שם אחר שהוא השם החוץ, אבל זה אותו תפילה ואותו אליל, רק עם שם אחר. יש כאלה שאומרים את זה, ויש כאלה שרק חושבים את זה, אבל בתורת ודאי, כולם בשעת הגילוח אמרו שחשבו על זה. הם יושבים בצורה מסוימת, וחושבים על זה.

---

[17] אכן התברר שהפיל הוא עצמו גם אחד מצורות של אליליהם כמו הפרה.

[18] במקום אחר הרב דונר הסביר יותר שמה שנמנעים ללכת במנעלים מחמת תרבותם, זה לא דבר שימחה לאחרים שיעשו ככה, אלא זה נימוס שנוהגים מעצמם. אבל מה שנמנעים מצורך דתי אף מעירים לאחרים שעוברים על זה.

[19] אם כוונתו שהמתגלח יושב בצורה זו בכל משך הגילוח, אז נקודה זו נסתר מתמונות ושאר המקורות הידוע לנו כעת, אם לא שהתכוון לומר שלפני הגילוח עושים תנועה זו, ואחרי זה מתגלחים (עי' תמונה בהישכם אוהבים עמ' כד שעושים תנועה של ידים על הלב לפני הגילוח), וצ"ע.
וכבר העיר בזה הרב מנשה קליין זצ"ל וכתב: "ומה שאמר הרב דונר שליט"א שהגוזזים אומרים להנגזזים להניח ידם על לבם וזה מראה על ענין של עבודת ע"ז, הנה אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות, אך העיד לפני הרב צבי וויסמאן הנ"ל שבהודו אין מניחים ידם על לבם בעבודתם בשום פעם, וזה לא מראה שום ענין של עבודה ורק מניחים את ידיהם למטה שלא יפריע לגזיזת השערות, וגם שלח לי תמונות משם, שנראה בעליל שאין ידיהם על לבם בשעת תועבת
ההסתפרות" עכ"ל.
אמנם מה שכתב בשם ליי וייסמן "שבהודו אין מניחים ידם על לבם בעבודתם בשום פעם" הוא שקר כמו שרואים בהתמונה הנ"ל בהישכם אוהבים עמ' כד.

ושאלנו אותם מה תכלית כל המעשה הזה? וענו סאקריפייס, היה לנו מתורגמן, אבל הרבה מהם דיברו אנגלית[20], ושאלנו אותו מה זה סאקריפייס? סאקריפייס זה רק כמו קטורת, או כמו ששוברים הקוקוס? וענו כן כן, זה ממש כמו קוקוס, השיער שלנו זה כמו קוקוס.

ושאלנו אבל הרי הוא לא מקבל את השיער, כי לא נותנים את זה לו אחרי הגילוח. וענו, אבל אנו נותנים לו את זה, והסבירו שזה כמו קטורת שהוא לא לוקח מידינו רק אנחנו מוסרים את זה לו ואמרו שזה אותו דבר.

וכמו שהכומר בלונדון אמר לי, שמביאים לו גם מאכל, גם זה האליל אינו צריך, הכל סמלי. והיינו שעצם הגילוח הוא צורת הנתינה. אחד אמר לי, - תסלחו לי שאני אומר את השם - "באלג'(נ)י אוהב שיער. הוא רוצה שיער, וגם רוצה את זה, כמו שכולם יודעים שפעם לאליל היה חתונה, ויש לו חובות, וצריך לקחת תרומות לשלם את חובו, כי לא היה אז הכנסת כלה, והוא בעל חוב, ולדורי דורות הם משלמים את החוב." כולם יודעים שלזה הם מגיעים ושמים דברים בתוך ההונדי, כסף, לשלם החוב. כמו כן האמינו שעל ידי קבלת השיער שהתגלחו הוא יכול לפרוע את חובו.

הרבה מהם לא ידעו כלל שמוכרים את השיער, אבל אלו שידעו זה כלל לא הפריע להם, הוא אוהב שיער ונותנים לו את זה, ואחרי הגילוח לא משנה מה נעשה עם השיער. זה שהוא אוהב שיער, זה גם שיער ארוך ונאה, וגם שיער קצר, או בלורית או כל משהו. אין נפקא מינא, זה אותו דבר. הם מתגלחים ליתן לו את השיער.

אלו שמגיעים עם שיער ארוך, וזה קשה להם מידי לגלח הכל. אז מה עשו, ישבו שם, והספר חתך כמה שערות מכאן, וכמה שערות מכאן, וזהו. הנה כולם מכירים את הלומדות של הצל"ח האם חצי שיעור אסור כאשר אי אפשר לעשות את כל השיעור, וכמו כן יש לדון, בשלמא אם זה נדבה וצריכים ליתן לו השיער, אז ממילא מי שאי אפשר לו עושה רק חצי מזה, ויש כאן חצי שיעור ומובן מה הם עושים. אבל 'חצי שיעור הכנעה' אין כזה דבר, כי אין כאן הכנעה כלל בכמה שערות! וזה מציאות שעושים את זה! וא"כ זה ראיה גמורה שאין זה רק הכנעה.

אני עצמי לא ראיתי את אלו שלקחו את שערם בכדי להביאו לפנים להונדי, אבל הספר אמר לי שיש אנשים שעושים את זה, ומכניסים להונדי. בזה אני כלי שני ולא כלי ראשון[21].

נכנסנו לבנין הזה של הגילוח, ולבנין השני, לדבר עם הספרים ולברר מה חושב הספר בשעת מעשה? כי המעשה שלהם, מוגדר שחיטה, ממילא הם השוחטים, ו"זה מחשב וזה עובד לא אמרינן". והשליח של הרב ניסים קרליץ (אמיר דרומי) לא בירר מהי דעת הספרים. ושאלתי ספר האם יש לו כוונה לאליל בשעת מעשה, וענה, הם משלמים לי, אבל אני יודע למה הם באים. ולא נותנים עבודת הגילוח למי שלא מאמין בהם, ואני אומר להם איך לשבת בשעת הגילוח. הוא מאמין בכל האליל, ובכל ענין ההודאה והתפילה, ולפעמים גם הם עצמם מתגלחים. הוא אחד מהם[22], רק היום הוא הספר. כלומר בהלכות קדשים שהשוחט צריך לחשוב לשם ששה דברים, אז להבדיל אצלם הם חושבים גם לשם קבלת פרס לעבודתם, אבל הם גם שליח של המתגלחים שעושה להם את כל העבודה ורואה בזה פולחן.

אם נקטינן שהגילוח הוא מעשה שחיטת השיער, זה ודאי שהספרים עושים כן על דעת המתגלח שרוצה שבדרך זו יעשו את עבודתו. ואם נשאל כמה באמת צריך להיות מכל מחשבה, אתם יכולים לעשות שטיקל תורה שלכם. אבל הדבר ברור הוא שהספרים מאמינים בכל הענין ויודעים לשם מה המתגלחים באים, ואחד מהם גם ביקש שאני (הרב דונר) גם אגלח קצת מהשער שלי, והיה אסור לי לומר להם "בפעם הבאה", אז אמרתי להם "לא עכשיו".

זה בענין הספרים וזה בענין המתגלחים. בענין בפני האליל, המצב הוא כך - יש ג' קומות בבנין הגדול של הגילוח, דיברנו שם עם המנהל עצמו, הוא דיבר אנגלית, דיברנו איתו והוא אמר שהוא משלם ל-600 ספרים כל יום, יש ג' משמרות של 200 ספרים בכל יום. ישנן ג' קומות, בקומה תחתונה יש אליל, ובקומה השניה אני חושב שיש תמונות של אליל, אני לא זוכר בדיוק[23]. אבל ביסוד הדברים של בפני האליל, יש בגמ' מושג "קלקלין", היינו שבע"ז רגילה דברים שהם חוץ ממקום עבודתו לא חיישינן שזה תקרובת, אבל יש בגמ' דין של ע"ז שאין לו דין קלקלין (פעור ומרקוליס שכל עבודתם בבזיון כדברי הגמ' שם), וכל המקום גם בחוץ הוא המקום שעובדים אותו.

---

[20] מפורש שהוא דיבר עם הרבה שפה אנגלית, ולא סמך על תרגומים לבד, ובזה נסתר מה שכתב בשלחן הלוי (סי' כח): "ומה בכך שידידי הרב א"ד שמע שעה שעתיים מאחדים מפשוטי העם ע"י חבל תרגומים חלשים, שהרי כל המתגלחים והמגלחים לא דברו אלא שפת טמיל", וכמו כן כתב הרב מנשה קליין זצ"ל "ומה שבא הגרא"ד דונר שליט"א למסקנתו הוא משום שהמתורגמנים שלו תרגמו מהשפה המקומית להינדו ומהינדו לאנגלית ובכהאי גוונא קשה להגיע לתכלית האמת".

[21] גם אמיר דרומי העיד כאלו דברים, וכעת יש לנו עוד הרבה מקורות לזה כנ"ל.

[22] כיום נתברר ע"י הרבה מקורות שהם נחשבים עוד יותר מאחד מפשוטי העם, אלא הם נחשבים ככומר במדרידה השני, ולובשים בגדי לבן כבגדי הכומרים.

[23] יש תמונות של חדרי הגילוח בהישכם אוהבים עמ' כב, ורואים בבירור שיש שם פסלים ותמונות, וכן העיד גם ליי וייסמן.

גם הרב אלישיב וגם בבד"ץ אחזו כדבר פשוט שכיון שכל ההר הזה מלא עבודות לאליל הזה, ועל הצד שהגילוח הוא כעין זביחה, הרי כל ההר נחשב מקום עבודת ע"ז זו, ונחשב לפנים מן הקלקלין[24]. אפשר לחלוק עם הסברא הזו, כמו שאמרתי כל הזמן, לך לרב אלישיב ותדבר איתו, אנא תלכו, אף אחד לא עושה לי שום עוול אם הוא הולך לדבר עם הרב אלישיב, רק אני אומר מה היה הדיון שם.

והתבררו ג' הדברים. א' האם למתגלחים יש כוונה להורדת האגו או לשחיטת השיער, ב' הספרים שעושים המעשה האם הם יודעים לשם מה הם עושים המעשה, והאם זה נחשב שנעשה לצורך האליל. ג' וגם הענין של בפניה, שהאליל הגדול בבנין אחר, אבל במקום הגילוח מסירים הנעלים, ולא משום נימוס אלא משום שהוא מקום קדוש. ובדברים אלו לבד היה הדיון אצל הרב אלישיב.

על כל פנים, זה היה מקום מסודר, שאלתי כמה מגיעים כל יום, ענו לי 50,000. יש שם מחשב הכל רשום ויש להם חשבון מאוד מדויק. יש מחשב לעמוד בתור להכנס לפני האליל, ויש פרוטקציה שאפשר לחסוך הרבה זמן תמורת כסף, הכל מסודר.

אתם יכולים לשאול שאלות, אני האורח שלכם. אעצור כאן? מה שאתם רוצים.

רב א': איפה יש כאן הקרבה?

גילוח השיער הוי שחיטה, וכמו פרכילי ענבים שע"י קצירת הפרכילים בלבד נעשה תקרובת. צריך להיות דרך עבודתו, אבל שחיטה מספיקה כדי לעשות תקרובת ע"ז, וגילוח השיער הוי השחיטה, ששוחטים השיער מעל ראשו לכבוד האליל. אני יודע שהרב בלסקי יש לו הערה על זה, אבל זה מה שהבנתי.

רב א': אבל אין כאן שני דברים, צריכים שחיטה, ומעשה נתינה אחרי זה.

לא נכון, בפרכילי ענבים זה אותו דבר. לא כתוב שזה תקרובת רק אם נותנים את זה לע"ז אחרי זה, זה החידוש שלך! רק עצם הגזיזה שהוא כעין שחיטה עושהו תקרובת. הענבים עצמם נעשים תקרובת[25].

רב ב': אין כאן מעשה כעין זביחה.

לא נכון, מה עושים כאן, חותכים, קורעים, זה אותו דבר[26].

הרב בלסקי: האם אתה חושב שהספרים הם עושים מעשה עבודה לע"ז? האם הוא חייב מיתה משום ע"ז?

האם הספר חייב מיתה? אם יש לי אחד שקוצץ פרכילי ענבים לצורך ע"ז, משום שאחד ביקש ממנו לעשות את זה, ולכן הוא עושה את זה לשם ע"ז, האם הוא חייב מיתה[27]?

הרב פייוול כהן (מחב"ס בדי השלחן): הספרים צריכים להיות אלו שעושים מעשה העבודה כמו שכתב הרב אלישיב בתש"ן שמצד המתגלחים זה מסייע שאין בו ממש, והספרים מדברים דברים בטלים כל הזמן שם.

אני אחזור לזה מאוחר יותר. אני רק רוצה להגיד עוד דבר.

רב פייוול כהן: זה תלוי רק בספרים והספרים יודעים את האמת ולאיפה השער מגיע, אז למה אתה חושב שהם באמת חושבים שעושים את זה לטעמי המתגלח אם הם יודעים את האמת.

אמת? מי אמר שיש כאן אמת? הכל שקר.

הרב בלסקי: אמרת אחד משני דברים, או השפלת האגו, או הקדשת השיער.

הרב דונר: שחיטת השיער[28].

---

[24] עי' לעיל שהרב אלישיב כתב שאם זה כעין זביחה אי"צ לפנים מן הקלקלין.

[25] כמו כן גם שחיטה שלא על דעת לזרוק ולהקריב שום דבר הוי תקרובת, עי' ע"ז לב: וברש"י שם.

[26] עי' דברי רבינו חננאל ע"ז נ: ד"ה שבר "השבירה היא מעשה עבודה כגון חתיכה", וכעי"ז כתב המאירי שם וז"ל: "וכל חתיכה תולדת זביחה".

[27] לא ברור מה השאלה, וודאי הספר חייב מיתה ככל עובד ע"ז.

[28] מענין מאוד שהרב בלסקי קורא את זה הקדשת השיער במקום שחיטת השיער, ובתשובתו חוזר על אותו נוסח: "דהרי הפעולה הנקובה היא מעשה ההתגלחות בגוף האדם, לא הקדשת השיער ע"י התגלחות" עכ"ל.

הרב בלסקי: הדבר פשוט אצל כולם שזה תגלחת להיות מגולח שהוא מעשה באיש, והוא מגיע לשם להיות מגולח משום שהוא מקום קדוש, ולהיות מגולח זה דבר קדוש, אבל עיקר התגלחת להיות מגולח.

הרב דונר: אז למה הם אומרים שבלאג׳(נ)י אוהב שיער?

הרב בלסקי: אני רוצה לומר שאני חולק בתוקף גדול למה שאמרת שהמושג לגלח רק כמה שערות זה מוכח שכל התגלחת תמיד היא ע"מ לתת לו את השיער, זה אינו, הם רק רוצים להיות מגולחים, ואותו אחד רק רוצה להיות מגולח במקצת.

הרב דונר: אז למה הם אומרים שבלאג׳(נ)י אוהב שיער?

הרב בלסקי: משום שהם יודעים שהשיער הולך לבלאג'(נ)י. הם רק רוצים להיות מגולחים. וכולם אומרים את זה, רק זה בניגון הזה וזה בניגון אחרת. ואתה משמיט שיש צד שהם רק רוצים להיות מגולחים, וזה מעשה בגברא, ולא להכנעה. זה מה שכולם אומרים שזה עיקר הטעם.

הרב דונר: אני שומע, אבל אחזור לזה בהמשך.

הלכתי להרב אלישיב וכל העולם עומדים לשמוע מה הוא אומר, כל הלחץ היה שם, ועיני כל העולם נשואים עליו, והוא ידע שכל העולם גם תלוי על דבריו. הנשים הלכו באוטובוס עם מטפחת ביד, שבמידה שהרב אלישיב יפסוק שזה אסור, יהיו מוכנים לעשות את זה גם באוטובוס. כל העולם כולו המתינו למה שהרב אלישיב אמר. ידעתי שהיה לרב אלישיב כח, אבל כזה לא ידעתי, שכל הציבור החרדי עומדים ותלויים מה יאמר, ותוך כדי דיבור יעשה כהוראתו

הייתי שם הרבה זמן, וזה היה זמן קשה, חקירה יותר קשה ממה שאתם עושים. הוא לא קיבל שום דבר סתם, אמרתי לו שאני יאמר את הלשון שהם אומרים, ואני לא יכול לקרוא מה שהולך בראש שלהם. הרב בלסקי! אם היה להינדו מוח כמוך היה מקום לדבר, אבל הם פשוטי עם, ולא נכנסים לפלוסופיה, רק אומרים שהוא רוצה את השיער וזה מספיק, ופעם אחר פעם אמרתי להם שזה משום אגו, ולהפחית עצמו וכו׳, והם חלקו עלי ואמרו לא לא לא, אני שוחט השיער שלי. מאה פעמים שאלנו, וענו בתקיפות. אולי הם לא עובדים את העבודה זרה כמו שבאמת ראוי להיות, איני יודע.

הרב בלסקי: שחיטת השיער הוא ענין אחר מליתן לו השיער.

לא, היו אומרים אני גוזז את זה למסור את זה לו. אני נותן לו השיער שלי.

הרב בלסקי: אתה אומר שזה נתינה של השיער?

לא, אני שאלתי אולי זה רק מתנה[29], ואמרו שזה לא סתם מתנה, אני גוזז לכבודו, ולא לגלח הכבוד.

ושאל אותי הרב אלישיב מה הספרים חושבים - אני מתכוון לך הרב פיוול - ואמרתי לו שזה מה שהם חושבים, לא יותר מזה. היה שם כמה תלמידי חכמים סביב השלחן, והיה נידון מה הפשט, אולי הספר לא חושב על עבודה זרה, רק הוא חושב על הפרנסה, ודנו על כל הדברים. זה שאין שליחות לעכו״ם – כמו שאמרת הרב משה היינמן, ובסופו של דבר, הרב אלישיב שמע ודן בכל הני צדדים שדיברנו על זה פה, ואני אומר שכשנסעתי גם היו לי אותם ספיקות, כי גם האנשים שדיברנו עמהם עוד לפני שנסעתי להודו ג״כ אמרו שזה ענין של אגו אגו, ואני גם ידעתי מה כתב על זה הרב אלישיב (בתשובה מתש"ן)**, קראתי את התשובה, וחשבתי שהדבר פשוט שאין כאן יותר מאגו.**

אחרי כל השאלות הרב אלישיב שתק, אחרי שעה ורבע, וידוע כמה שווה שעה לפני הרב אלישיב אחרי זה אמרתי להרב אלישיב שאני צריך ללכת להתפלל מנחה, והוא ענה שמסתמא אני פטור ממנחה, אבל הלכתי למנחה והוא הלך להשיעור (בתפארת בחורים) **באמצע השיעור הוא הכריז שזה תקרובת. תקרובת.**

אני אמרתי לפני שעזבתי שצריכים תשובה, יש מספיק זמן של ספק, ואין לעולם רעיון מה לעשות. אז בשיעור הוא אמר שזה תקרובת. הרב אפרתי כתב מכתב ונתן את זה ליתד, והיתד נדפס ביום חמישי ב12 בלילה, ובכמה דקות אחרי 12 השמועה כבר היתה בכל העולם,

---

[29] נקודה זו לא ברורה, כי אם זה מתנה שנעשה על ידי מעשה עבודה ג"כ הוי תקרובת, עי' פאת קדמה עמ' ד'.

היה מודעה תלויה בלייקואוד, ובאמצע חתונות בבני ברק בליל רביעי, אחרי ל״ג בעומר עושים חתונות, ובאמצע יצאו הנשים והסירו הפאה ושמו מטפחת. המראה נורא נוראות. הכח של הרב אלישיב.

למחרת, נכנסתי לרב אלישיב והתחילו לדון בכל הסניפים להקל בסוגיא, כן רב פייוול ! סברא כזו סברא כזו, והרב אלישיב אמר שסברות כאלו ניתן לומר כל זמן שיש ספק אם יש כאן תקרובת, אבל על פי מה ששמעתי ממך זה ממש תקרובת, וכל סברא ככה וככה אי אפשר לומר כשיש כאן תקרובת ע״ז גמורה. ר׳ פיוויל אני יודע שיש לך כמה וכמה סברות להקל, אז אנא תלך לרב אלישיב ותגיד אותם לו. הוא אמר לי שהוא לא יודע בזה שום סברא להקל, כידוע לרב אלישיב מסכת עבודה זרה הוא ברור לו בדיוק כמו הלכות תפילין, הלכות ק״ש, וככל דבר כל התורה כולה עם כל הראשונים. והוא אמר שכל זמן שזה לא ברור שיש כאן תקרובת, אפשר לומר סברא כזו או אחרת, אבל אם יש ודאי תקרובת, אני לא יכול להתיר את זה.

ר׳ פייוול, אתה אומר סברות טובות, וכן הרב בלסקי טייערע סברות, מה המבקרים שם כן חושבים או לא חושבים, ומה הם ראויים לחשוב לדעתינו, אילו הם בני הבנה, ומה המייסדים שם חשבו, יכול להיות אחרת. אבל הכוונה של כל המבקרים באמת הוא שבלאג(נ)י אוהב שיער, ואני גוזז את זה בשבילו, וזה ממש כמו קטורת, ואמרתי להם שקטורת זה שונה כי אין כאן נתינה, וענו לי לא ! זה קרבן וקטורת. אי אפשר לומר פשט יותר עמוק מה הם באמת חושבים. והרב אלישיב אמר מחויבים לראות מה הם אומרים וחושבים, לא מה ראוי להם לחשוב.

הרב פייוול כהן: אנחנו מדברים על גוים פרימיטיביים ביותר.

נכון.

הרב פייוול כהן: כל חלק מהגוף שלהם שמסירים מהגוף נחשב לדבר מאוס. הציפורניים, וגם שיער. אי אפשר להביא שיער לתוך הטמפל. ויותר מזה אסור לנגוע בספרים הם פחותי עם, משום שעוסקים כל היום בדבר מאוס. הם כת לאסור לנגוע בהם. והספרים נוהגים בחכמה שלא ליגע בשיער הטמא יותר ממה שהם ממש צריכים לעבודתם. אז להגיד שהשיער הוא תקרובת לע"ז, מאוד קשה להאמין כזה דבר. אדרבה, ההיפוך הוא נכון. השיער מאוס, הקריבהו נא לפחתיך. אז אם הם אומרים שנותנים לו את השיער, זה רק צורה של דיבור, אבל הם לא חושבים כן באמת. ואם שואלים אותם באמת למה מתגלחים הם יגידו בשביל להיות קרח. ולמה להיות קרח, להורדת האגו, כמו גלגול שלג. אבל עיקר הנקודה של ה"תקרובת" הוא עצם הראש המגולח, ולא השיער שהסירו. והם רק רוצים להראות כמה הם אדוקים. זה מה שאנחנו שומעים מכל המקורות. ואם שואלים אותם מה הם עושים, עונים שמוסרים לו את השיער. ככה הם מדברים, אבל זה לא מה שהם מתכוונים. גם גוי באמירקה יגיד שמוסרים לו את השיער. ככה הם מסבירים למי שלא מונח בענינים. ובאמת לפני זה הרב שטרנבוך כתב תשובה, אבל לא חששנו לזה כי ידענו שהם אומרים שזה מאוס. ואתה לא אומר ששום דבר השתנה.

הרב בלסקי: אני רוצה להוסיף עוד נקודה. הגמ' בנזיר בסיפור על הנער מן הדרום שהיה לו שיער יפה, אמר מה ראית להשחית את שערך הנאה, ואמר העבודה שאגלחך לשמים, הוא היה סאקריפייס, ואפ"ה זה נקרא להשחית את שערו הנאה, אפי' שזה סאקריפייס. כשאומרים שהם סאקריפייסינג השער שלהם הכוונה רק להשחית את שערו הנאה, אף שמדברים בכזה לשון.

הרב דונר: צואה בבעל פעור, הפוער עצמו לבעל פעור אה״נ הצואה לא נאסר, משום שכל כוונתו לפעור בלבד, אבל כאן זה שונה[30].

אני אומר משל של הדובנער מגיד שהשועל פעם הגיע לציפורים באילן, ואמר להם עופות עופות, בא ונלך יחד לטיול, והם ענו לו, אנחנו משוגעים? אתה ודאי תאכל אותנו. וענה השועל לא שמעתם? משיח כבר הגיע, ואנו יכולים ללכת יחדיו. והיו מוכנים ללכת. ופתאום

---

[30] דבר זה אינו, וגם הצואה בבעל פעור הוי תקרובת, הדברים מפורשים בגמ' שספת לה צואה הוי מעשה כעי"פ, ולתוס' מיירי בע"ז שעבודתה בצואה, האי ניהו בעל פעור, וכבר כתב המאירי והר"ן על הרי"ף שגם בציורים אלו הצואה והמי רגלים הוי תקרובת. וכמו כן נמי מבואר בסוגיא נא:, ועי"ש בתוס' ובתוס' חכמי אנגליה שכתבו על דברי הגמ' שמים ומלח ג"כ הוי תקרובת "ונראה דאיירי שאין עבודתה בכך דא"כ לא גרע מצואה", ומבואר שנקט שהצואה בבעל פעור אכן הוי תקרובת, והדברים עוד יותר מפורש בראב"ן סי' ד"ש שכתב: "השתא פעורי מפערי קמיה - **והרי תקרובת שלו** - מים ומלח מיבעי דודאי הוי תקרובת אע"פ שאינו של נוי".

שאג האריה, וברח השועל מפניו. אחרי זה שאלו העופות את השועל, אדון שועל, אם משיח הוא פה למה אתה בורח מהאריה? ענה השועל, אני יודע שמשיח הגיע, אבל האריה עדיין לא יודע.

זה טוב מאוד שהרב בלסקי יודע, והרב פייוול כהן יודע, אבל הם לא יודעים! הם עושים הכל בכבוד הכי גדול שאפשר. לא שמענו מילה מהם שהשיער הוא דבר טמא. הספר אמר לנו שיש מקצת אנשים שלוקחים את השיער ומכניסים את זה בפנים. הוא לא אמר לנו פויי! שער הטמא ואין לגעת. הוא לא דיבר על זה כצואה, הוא לא היה אומר בכזו אדישות שיש שלוקחים מי רגלים ונכנסים בפנים.

הרב בלסקי: משום שהספר לא רוצה להודות שהעבודה שלו הוא דבר של פחיתות.

אני לא יכול לעזור לכם אם אתה לא רוצה לסמוך עלי, אז בסדר, ותחלוק עלי, ובפילסופיה אתם יכולים לנצח אותי, אבל במציאות הספרים לא יודעים כלום על זה ששיער הוי דבר טמא.

הרב בלסקי: ר' אהרן דוד, ממש מילה אחת. כל איש שמגלח את השיער שלו שם לשם ניוול יאמר השיער שלו הוא סאקריפייס. זה ההבנה בכל שפה, אבל זה לא אומר שהוא מקדיש את השער.

אז אמרתי עוד לפני שהתחלתי, זה בדיוק הסיבה שהלכתי לשם, ושאלתי אותם למה אתה מתכוון כשאתם אומרים שזה סאקריפייס, והם ענו לי שהם מתכוונים למסור את זה כנ"ל. ואם הם מגזימים או כולם משוגעים, יכול להיות, ואתם יכולים לחלוק עלי, אבל ודאי יש אלפי אנשים שאוחזים כן. יכול להיות שכולם משוגעים. אבל הם משוגעים בלאו הכי בעצם זה שה עובדים לעצים ואבנים. אז כל המשוגעים אוחזים ככה.

רב אחד: צבי ווייסמן רוצה לשאול שאלה.

עוד דבר, ראיתי אלו שאוספים את השיער, ולא טפלו בזה כאילו זה צואה, אלא עסקו בזה כדבר חשוב במאוד, הנה באמצע המלחמה כשהיו צריכים צואה, לא לקחו את זה בשמחה ובגאווה, הבינו שעשו דבר של טינוף רק הוצרכו לעשות את זה מפני הדחק. אבל ראיתי אנשים מכובדים מאוד שמטפלים בשיער, אנשים עם חליפה ועניבה, זה לא היה צואה בעיניהם.

דברי ליי וייסמן[31]:

שמי צבי וייסמן, אני אנטרופלגיסט שעוסק בדרום אסיה, אני גרתי בטלנתי, קרוב לטמפל, והיה לי שייכות עם אוניברסיטה הממומנת ע"י הטמפל הזה, הייתי בטמפל הזה הרבה הרבה פעמים, ועסקתי הרבה בהתנהלות הטמפלים של הינדו, ועשיתי עבודה על זה בתוך טמפל אחד, והייתי שם שש שנים ואני מדבר טמיל, והייתי בטירפאטי כמה פעמים, **אבל אני מודה שלא הייתי הרבה בבית התגלחת כי זה לא מקום שענין אותי**.

אני רוצה לומר משל כדי להבין את הבעיה כאן. קודם כל אין לי שום דיעה להלכה, אני רק מוסר אינפורמציה, ועוד שיש לי הרבה הערכה על מה שהרב דונר עשה, שנכנס לענין ויצא עם הרבה מדע, ואני רואה השתדלות טובה. אבל אני חושב שזה לקוי בכמה צדדים. אספר לכם משל. היה כמרים בטיבט שהלכו לניו יורק לברר עסקי הדת בארה"ב, והתחילו עם היהודים והלכו לוויליאמסרג והגיעו לשם מוצאי שבת, וראו יהודים יוצאים מתוך בית עבודתם ומסתכלים ללבנה, ורועדים, ומתפללים, וקופצים, ושואלים שלום איש לרעהו, ואז משתחווים, ואז מרקדים. זה קידוש לבנה. כל עובדות אלו נכונות, אבל לא היה להם לדמות אותן זה לזה, ולכן מתוך מה שהכירו הם אמרו שהיהודים עובדים את הלבנה. ועוד הם הדגישו דברים שאינם כל כך חשובים, כמו הקפיצות והריקוד, ועוד שלא הבחינו בדברים חשובים, כי אילו היו מעיינים בנוסח קידוש לבנה היו מבינים אחרת. אבל הם לא יכלו לעשות כן כי הם לא מדברים עברית. אז מבינים איך אפשר לצאת עם כזו מסקנא. ואני חושב באמת שזה מה שקורה כאן. אני חושב שהכל חסרון הבנה. ממילא אני רוצה לברר. אתחל עם 3 השאלות שהדיין אמר שנשלח לברר אותם. מהו דעת הספרים, ומהו דעת הספרים, האם הוא בפני האליל.

אז דבר ראשון נתחיל עם הדבר הכי קל, מה הספרים חושבים. הנה הספרים הם מכת של ספרים, ויש שם קבוצה שלהם שעובדים כמו כל עובדים, וכמו שהוא (הרב דונר) אמר שהספר אומר שהוא עושה את מלאכתו. היה כמה פרטים שמסרו בדרך שראוי לשבת בשעת הגילוח, אבל אין שאלה שהספר לא מתכוון לעשות איזה עבודת אלילם, רק הוא עושה את עבודתו. הייתי בטירופטי, וראיתי שיושבים שמה, וצועקים זה לזה, אינני זוכר איך שהיה אותו יום, אבל דיברו פולטיקיה, על ההסכם ביניהם לטמפל, ולא היה שום מעשה דתי

[31] ליי (צבי) ווייסמן הוא יהודי שפעם בחייו גר בהודו ועסק בכל שיקוצי הודו, וכעת הוא נוהג כשומר תו"מ, אמנם הוא עוסק רבות לעשות "שלום" כביכול, בין הדתות השונות, ומארגן פגישות בין מוסלמים נוצרים כו', פעמים הפגישות הם בטמפלים של הריפורמים, ולפעמים למעלה בטומאה, במסגדים כו'. יש לו בלו"ג שמלא מדיעותיו, וניתן לקבל מהמערכת פנינים חשובים שנלקטו משם, כמו דרשה שבו הוא אמר, "כמו שבורא עולם עשה בעולמו אילנות ובריאות שונות זה מזה, ואף אחד לא רוצה שכולם יהיו שוים, כמו כן ב"דת"...", ר"ל מהאי דעתיה, הלא גם הנכרי מצווה על איסור ע"ז.

בעיני, ואני לא זוכר שום תפילה שנהגו לומר. נכון, אילו ישאלו לספר האם ראוי להתפלל בשעת הגילוח, ייתכן שיגידו כן, אבל זה משום שהם חושבים שהשואל חושב שראוי להם לענות כך. וזה בעיה גדולה לשאול שאלות בהודו. הודו זה תרבות שמאוד מקפידים איך הם נראים, ויש כתות על פי חשיבות שונה. וממילא כשהם נשאלים שאלות, הם מרגישים שהם מחויבים לענות על השאלה, וממילא מה שיוצא הוא שהם יענו את התשובה שהם חושבים שהשואל רוצה לשמוע. ואם הם אמרו את המילה סאקריפייס ועינך האירו, אז אתה תקבל שיחה ארוכה מהו סאקריפייס[32].

דיברתי השבוע עם כומר אחד בפיטסברג, ומיד התחיל לדבר בהרחבה על השתלת האברים, ואחרי שדיברנו בהרחבה, שאלתי אותו למה אתה מדבר על השתלת אברים, והוא ענה שהוא שמע שהיהודים מקפידים לא להשתמש בשער של ההודיים, והוא הבין שזה משום שאנחנו מתנגדים לאברים של אנשים שנלקחו בכח ולכן האריך להסביר שהם מוסרים את השיער שלהם בטמפל ברצון. מה שקרה כאן הוא שהוא רצה לענות תשובה שהוא חשב שאני רוצה לשמוע כדי להגן על כבוד הטמפל[33]. ולכן כדי לדבר איתם צריכים להבין את השפה שלהם, וגם צריך לדעת איך לשאול אותם, ומתי אתה סתם מקבל את התשובה שחושבים שאתה רוצה לשמוע.

עוד דבר, שמעת פעם אחר פעם את המילה סאקריפייס, הנה האנגליים שלטו בהודו לפני 300 שנה, והם הלכו לטמפלים שמה להבין את דעתם, ושאלו אותם מה אתם עושים, והם לא רצו לענות להם משום שזה מסובך, ולכן ההודיים דברו עם האנגליים בשפה שהבינו, אז ממילא נקטו את המילה סאקריפייס שהוא מושג שהאנגליים מבינים מתוך תנ"ך, ולכן אמרו להאנגליים אנחנו סאקריפייסינג את השיער שלנו. אבל העובדה היא שבכל השפות בהודו אין משמעות למילה סאקריפייס. בטמיל אומרים מורטו ערביטו, שהמשמעות שמקרח את עצמו. כל המושג שמוסרים השיער כסאקריפייס לא נכנס תוך השיחה שלהם. זה ענין אחר.

האליל בטירופטי מקבל קרבנות כל היום, יש קאמפור, יש קוקוס, כל אלו הם דברים שמלך בשר ודם יהנה ממנו. קמפור יש לו ריח טוב ונראה טוב, שמן שמושחים את הפסל משום שזה עושה הרגשה טובה לבשר ודם, פרחים סביב צווארו, אוכל שיש לו טעם טוב, כל אלו שייך לבשר ודם, ושיער לא נכנס תוך הגדר הזה. הוא לא לובש את השיער, הוא לא אוכל את השיער, הוא לא מריח את השיער, ואף פעם לא מסתכל על השיער. השיער אף פעם לא נכנס לטמפל.

הרב בלסקי: הוא אמר שפעמים כן מכניסים.

אוקיי, לפעמים כן, אז ביררתי את הדבר, עשיתי 3 טלפונים לברר הדבר והיה מענין[34]...

דברי הרא"ד דונר:

סליחה שאני מפריע, אבל אני חייב ללכת, הוא יכול להמשיך אחרי שאני הולך, אז אני רוצה לענות על מה שהוא אמר, קודם כל, אני לא מתכוון להתקיף אתכם, ובכבוד גדול אמרתי שבבקשה שכולכם ילכו לרב אלישיב וישכנעו אותו לשנות את דעתו, אין לי מה להתווכח אתכם. אבל אענה בקיצור על הנקודות שהעלה הפרופסור.

אני אוהב מאוד את המשל של קידוש לבנה, אבל אני לא הגוי מהסיפור, אני למדתי את הענין ככל שאפשר לפני שהלכתי לשם, וידעתי בדיוק למה הלכתי לשם. קיבלתי שאלות מסוימות לשאול אותם, ולא אמרו לי שהוא סאקריפייס של האגו בלבד, אלא הם אמרו באופן ברור, ושאלתי פעם אחר פעם אחר פעם, וענו לי פעם אחר פעם, לא זה לא רק סאקריפייס של האגו, אלא אני מגלח ליתן לאליל את השער. יכול להיות שהם לא יודעים על מה הם מדברים, אבל יש לנו מזל שיש לנו חז"ל שהגדירו את בעל פעור שהוא עבודה זרה, כי עם כל הכבוד, אני בטוח שאתה (ליי וייסמן) מבין את בעל פעור אחרת, כי אי אפשר להיות שיש כזה ע"ז של בעל פעור כי הוא מעשה כל כך פראסט וגראב ככה או ככה, עם כל הכבוד יש תשובת הרא"ש (כלל נה, ט) שכתב שאחד ששאף ידיעותיו מהאוניברסיטה ושאר מקומות ורק אחרי זה עוסק בתורה, קשה מאוד לסמוך עליו אחרי זה, כי הוא לא משנה את ההנחות שהיו לו לפני שלמד תורה. עם כל הכבוד, אני לא חולק שיש לך הרבה ידיעות מה קורה שמה, אבל חז"ל ראו את מעשה שבירת המקל כמעשה של עבודה זרה, ואני בטוח

---

[32] כל הכלל הזה שחידש ליי ווייסמן שההודיים עונים לשאלות כמו שהם חושבים שהשואל רוצה לשמוע, אין לו שום סמיכות משום מקור אחרת. הרב דונר העיד לעיל כמה וכמה פעמים על כמה דברים שהוא התווכח עם האנשים שם, והם ענו לא לא כמה פעמים, וכן ר' גרשון וועסט וכן אמיר דרומי כולם היה להם שיחות עם הודיים שענו להם לא לא כמה וכמה פעמים.

[33] כלומר שהוא כבר ידע שיש ליהודים בעיה עם השיער (כידוע הדבר נתפרסם בשעתו בכל העיתונות בארה"ב), אם כי לא הבין למה, ולכן רצה לענות תשובה שיפתור את הבעיה. אי לכך, יש לפסול את כל חקירת ליי וייסמן, כי כל כמה שהם ידעו שהיהודים מקפידים על שיער הודי, כבר אינם מסיחים לפי תומו גם אם הוא יודע איך לשאול שאלות.

[34] להשלמת הענין נביא מה שליי וייסמן אמר לנו על נקודה זו בשיחה עמו. הוא אמר שהוא דיבר עם אחד מהכמרים שמה, ושמע שזה נכון שיש שמביאים שיער מהגילוח תוך ההונדי, אבל הסביר הכומר שאי אפשר להם לעצור את זה, כי יש אנשים שרוצים להראות לאליל הנה גלחתי ולכן מביאים את שערותם בפנים.

למעשה בהתכתביות עם הטמפל ג"כ כתבו שיש שמביאים את השיער בפנים, וכמו כן אמרו שאין צורך בזה משום שמה שהוא מגולח בבנין שבו מתגלחים מספיק, והאליל כבר רואה את המעשה, וכבר מקבל את השיער.

שאתה היית אומר ששבירת המקל אינו ע״ז אלא היית אומר ששבירת המקל הוא מעשה שעושים משום שיש בעיה עם המקל, ולכן זורקים אותו כי המקל הטמא הזה אינו ראוי לע״ז. אבל חז״ל מכל מקום הבינו כמה פעולות שעשו הגוים - שנראו כמעשה משוגע וכאילו היו דברים טמאים כבעל פעור – אעפ״כ הבינו חז״ל שזה עבודה זרה.

אף אחד מעיניהם לא ״האירו״ כששאלתי אותם מה הם עושים, והם לא ידעו מה אני רוצה בכל השאלות האלה, הייתי איש זר, וכשהתווכחתי עמהם ואמרתי להם שלא יכול להיות שאתם מוסרים לו את השיער, ועל כרחך אתם רק מסירים האגו, הם חלקו עלי ואמרו, לא! שזה לא משום האגו! אלא אני מוסר את השיער לאליל. זה שמעתי מהרבה הרבה אנשים פעם אחר פעם. ובדיוק לשם זה הלכתי לשם.

ואם אתה אומר שראית את הספרים מדברים יחד דברים בטלים, אתה אף פעם לא ראית את הכהנים בבית המקדש להבדיל, ומה עשו שמה? ומה ענין הדיבורים שלהם לכוונת ליבם, והלא גם אני ראיתי רבנים באסיפות שגם דברו דברים זה עם זה, וגם בחזרת הש״ץ יש אנשים שמדברים זה עם זה בעוה״ר, ועדיין לא פקע מיניה שם חזרת הש״ץ. ומה אתה חושב, ש-24 שעות הם ישבו שם בשקט, הלא להבדיל גם בבהמ״ד יש אנשים שמדברים ולא יושבים שם בכובד הראש כל רגע. אני ראיתי את הספרים שישבו בכובד ראש, אבל אני לא חושב לרגע שהם לא דיברו מילה כל היום.

ולכן אני לא יכול להסכים עם כל הטענות שלך, ואם הטענה שלך היא שבכל הפלוספיה בהודו מוכח שאין ראוי להם להקריב את שיער, אני מודה לך אולי שכך הוא ראוי להיות, אבל לאיש הפשוט בהמון עם ששאלתי אותו מה הוא עושה, הוא ענה לי כמו שאמרתי. ולזה הלכתי לברר מה האיש הפשוט מהם חושב, ועל זה אמר הרב אלישיב אם זה מה שהם אומרים אני לא יכול להקל בזה כלל. אם אתם רוצים לחלוק על זה, ולומר שעל פי הפילוספיה אין זה ראוי להיות תקרובת, ולחלוק על הרב אלישיב גזונטיהייט (שיהיה לכם לבריאות), מה הבעיה.

רב אחד: המקל צריך להיות עבודתו בכך?

לא, זה רק אם אין העבודה בשבירה, אז גם אם המקל רק שייך לע״ז השבירה אוסרת, אבל כאן עצם הגזיזה היא היא העבודה, ואלפי אנשים אומרים שבאו לשם להקריב שערם, אז זה נחשב עבודתו בכך. מי קובע מה הוא עבודתו בכך, יש להם גמרא?! לא, אלא הגוי הבזוי, ואם ככה הם נוהגים זה נחשב עבודתו בכך. לא אביי ורבא קובעים, אלא מנהג הגוים.

רב בלסקי: הכמרים קובעים מהו עבודתו בכך.

הכמרים או האנשים?

רב בלסקי: הכמרים.

מי אמר, רב בלסקי, אני חולק עליך, מי אמר.

רב בלסקי: כל הכמרים בכל העולם אומרים דבר אחד.

ומי אמר שהם הכמרים (א"ה, כוונתו לומר כל גוי יכול להיות כומר ובעלים על הע"ז). ולהבדיל המנהג שלא אומרים תחנון ביארצייט, מי עשה את זה האדמו״רים או החסידים? החסידים עושים את המנהגים. ואם כולם נוהגים בדבר אחד, זה נחשב מנהג, זה אצלינו נכלל בכלל ״מנהג ישראל תורה״, ולהבדיל כמו כן אצל הגוים אם אלפי אנשים עובדים ומאמינים ככה, זהו מנהגם. אני מבטיח שאם אלפי גוים יבואו ויעבדו במקל, אתה לא תסכים עמהם ג״כ.

רב בלסקי: אני חולק עליך. עבודתו בכך זה ענין אחד, ומנהג זה ענין אחר. המנהג הכוונה כי ככה נוהגים.

הרב אלישיב אמר שכולם יורידו הפאות, ואמרתי לו רב׳ה, תן לי את זה בכתב, ולא קיבלתי מענה, וכאן אני צריך את עזרתך ר׳ שמחה (קלהר), לקבל משהו ממנו בכתב, ובאמת אין לי הסבר לזה למה אין משהו כתוב מהרב אלישיב, ואני לא יכול לעזור, איני יודע. ואמרתי לו כבוד הרב מחויב ליתן לי מכתב בזה, וענה לא, רק תגידו שיסירו את הפאות. **אמרתי רב׳ה אני לא יכול, אז מה אפשר לעשות, הרי 200,000 נשים לא ישמעו לי. אני לא מסוגל לומר שהכל אסור. והרב אלישיב ענה, 3 נשים כן ישמעו? אמרתי כן, אז הוא אמר שאני מחויב לפרסם לאיסור. הוא היה כל כך חזק בזה.**

אני מסכים איתכם שזה גזירה שאין הציבור יכולים לעמוד בה. אי אפשר לבוא פתאום לנשים שאף פעם לא יצאו מהבית בלי פאה, ולומר להם שרק מותר ללכת במטפחת. צריך להיות מתונים. ולכן חייבים להקל בפאה סינטטי, ולא לומר להביא את זה למעבדת שעטנז שבאמת

אין לו מושג לבדוק בזה כלל, ויאמר שקרים, רק יקנה 100 אחוז סינטטי שאינו ראוי לחוש שמעורב בו שיער טבעי, ואם תמצא לומר שזה כן מעורב, מסמתא זה לא שיער ההודי היקר. ובאמת יש שאלה אם יש כאן ביטול או לא, יש אומרים שאין כאן ביטול משום שנהנה מהכל בבת אחת, ויש הרבה מה לפלפל.

וצריך להיות חכם בזה כדי שישמעו הציבור לנו בכלל, צריך לעשות סדר בזה, שלא תהיה הפקרות בזה אצל כל הפאניות, פתאום כולם אומרים שהשיער שלהם בסדר, עד שאף אחד לא שמע שיש שיער כלל בהודו. כולם אומרים שאין להם שיער הודו, ולא שמעו על הודו פתאום. הרב אלישיב אמר, וזה ברור מאוד, שהפאניות אי אפשר להאמין להם, וזה דבר שכל פרנסתם תלויה בזה, לא שמענו מעולם, שאפי׳ שהם יפסידו מיליון דולר, אפשר להאמין להם. והוסיף הרב אלישיב, בשלמא נבילות וטריפות שקיבלנו לאיסור מדורי דורות הפחד כבר בתוך הדם שלהם, אבל כאן הם רואים שיש קנאים בירושלים שהחליטו פתאום שזה תקרובת ובדו כן מליבם, והרבה אומרים להיפך, וודאי אי אפשר לסמוך עליהם על מקור שערותיהן.

עדותו של ר' גרשון וועסט נ"י– תשע"ח

*הערת המערכת. לא הוספנו מאומה על מה שחתם עליו ר' גרשון נ"י, כי אם מה שמסומן {כזה} שהוא רק תרגום של כמה מהדברים בלשה"ק, וזה נכתב על ידינו. ובמקום אחד הוספנו בהערה איזה תיקון ששמענו בשם ר' גרשון נ"י.

בס"ד יום ד' פ' אמור, י"ז אייר, ל"ב בעומר תשע"ח לפ"ק

שהיתי בעיר טירופאטי במדינת הודו, ממוצש"ק פ' אח"ק העעל"ט, עד אתמול יום ג' בערב. ביקרתי באולם הגדול המיוחד לתגלחת הנקרא 'קאליאנאקאטא' [kalyanakata], שהיא מקום היותר גדול במדינת הודו עבור תגלחת, והלכתי לכמה טמפלים הנמצאים באיזור שם. גם נסעתי לטמפל במקום אחר [נקרא Thiruthani Murugan Temple], שגם שם נמצא מקום גדול עבור תגלחת [אבל קטן יותר מטירופאטי]. בכל מקום שביקרתי דיברתי עם כמה אנשים, הן מתגלחים, הן מגלחים, והן כומרים. והנני לרשום עלי גליון ולסכם הרישומים שלי מכל הביקור, מה שנוגע לשאלת השערות הבאות מארץ הודו. וזאת למודעי, שלא כתבתי אלא מה שראיתי בעיני או שמעתי באזני במשך אותם שלשה ימים ששהיתי שם, ויתכן שיש פרטים נוספים שלא הבחנתי בהם, ולא באתי לשלול כלל בשום דבר, אלא לרשום רק מה שראיתי בעצמי.

א. אזהרה כיצד לחקור אצל ההודים

ראשית עלי להקדים דבר כללי שהבחנתי במהות האנשים ממדינת הודו, והוא דבר נחוץ לדעת לכל מי שרוצה לחקור אצלם מציאות הדברים באיזה ענין מסויים, אם ע"י שיחה בטלפון או ע"י אימעיל וכדומה. והוא, כי מצד טבעם ומהותם, כמעט ואין מכחישים ושוללים בשום דבר שאומרים להם, ואם יגידו לפניהם איזה 'הנחה' או 'מציאות', בדרך כלל יסכימו בהניית ראש או באמירת הן, ולפעמים אף יחזרו להגיד בעצמם הדברים שנאמרו אליהם, על אף שתיכף קודם לזה אמרו בעצמם אחרת, או שיודעים שהדברים אינם נכונים. רק מספר פעמים בודדים אירע ששללו או הכחישו בדברים שאמרתי להם. ממילא צריכים לדקדק הרבה בצורת השאלה ששואלים להם, דהיינו להניח כל צדדי השאלה 'פתוח' לפניהם כדי שיוכלו להגיד מדעת עצמם התשובה, ולא להציע לפניהם הנחה מסויימת ורק לשאול אם אמת היא או לא, שאז בדרך כלל יסכימו אל ההנחה, ובאמת אין שום ראיה מוכרחת לאמיתת הדברים.

ב. אדיקות ההודים בע"ז שלהם, וסיבת ביאתם לטירופאטי

ההודים הם עובדי עבודה זרה במלוא מובן המילה, בצורה שכמעט אי אפשר לתושבי ארצות המערב להצטייר כל זמן שאין רואים אותו במו עיניהם. כל המספרים המופלגים שנשמעו אודות מספר האנשים הבאים בכל יום לבקר את הטמפל, אין בהם שום גוזמא כלל, כי בכל יום ויום באים אלפי אלפים אנשים נשים וטף, זקנים זקנות נערים ונערות, לבקר את הטמפל. עיקר מגמתם הוא לראות וליראות עם האליל הגדול שלהם (אליל הזה נקרא 'באלאדזשי', וגם יש לו אצליהם כמה שמות אחרות), שהפסל שלו עומד בתוך טמפל גדול העומד בראש ההר, ופגישה זו נקראת אצלם 'דאַרשאַן' (Darshan). אצל כמה מהם זה הפעם הראשון ש'זוכים' לראות את העבודה זרה, וכולם מרוגשים מאד על הפגישה.

'טירופאטי' הוא העיר ששם דרים כל הפועלים והכומרים, ושם נמצאים האכסניות, בתי מלון וכדומה עבור המבקרים. העיר טירופאטי יושבת בתחתית הר הנקרא 'טירומאלא' ['טירו' פירושו holy, 'מאלא' פירושו mountain, כלומר 'הר הקדוש'], וגם על ההר נמצאים כמה בתי אכסניות וטמפלים שונים. בראש ההר נמצא הטמפל הגדול ששם עושים דארשאן, ושם על ההר קרוב אל הטמפל נמצא בנין התגלחת. המהלך מעיר טירופאטי עד הטמפל בראש ההר, הוא מהלך של בערך 22 קילאמעטער. הגם שההר עצמו אולי נחשב אצלם כ'הר קדוש', מכל מקום אין חובה כלל לחלוץ המנעלים כשהולכים על

ההר. רק כשנכנסים אל הטמפל עצמו, חייבים לחלוץ המנעלים וללכת יחף. כמו כן חייבים להסיר הטלפונים ולהניחם מבחוץ קודם שנכנסים אל הטמפל. גם יש חובה שירחצו עצמם קודם שהולכים לדארשאן.

סתם אדם אינו יכול לעלות על הר טירומאלא, חוץ כשהולך לעשות דארשאן, אבל 'מבקר' (tourist) אינו יכול לעלות. [גם אני הוצרכתי לומר להם שאני הולך לעשות דארשאן, ובמשך הימים שהייתי שם שאלו לי כמה פעמים אם כבר עשיתיו, והוצרכתי להשתמט תמיד באמתלאות שונות שעדיין אני עומד לעשותו אחר שאגמור החקירות שלי. גם כשעליתי לביתו של אחד מהכומרים הגדולים לשאול אודות הגילוח כמו שאספר לקמן, היה השאלה הראשונה ששאל לי אם כבר עשיתי דארשאן]. כדי ליכנס לדארשאן, עליהם ללבוש בגד לבן מיוחד לכבוד האליל, ואחר כך עולים דרך שביל ארוך שמתחיל באמצע ההר, עד שמגיע להטמפל בראש ההר. אורך השביל הוא 9 קילאמעטער, ואלפי אלפים אנשים, מזקנים עד ילדים קטנים, הולכים רגלי כל אורך השביל, תחת חום שמש בוער, במסירות נפש ממש. כמה מהם משוררים במשך הליכתם בהתלהבות 'מאנטראם' שונים, וגם מצפצפים מזמן לזמן השם 'גובינדא'. זמן ההמתנה ליכנס לדארשאן הוא ארוך ביותר, ולפעמים עומדים שם יותר ממעת לעת(!) עד שנכנסים אל האליל, ל'פגישה' של איזה רגעים. [אולם יש גם מושג של VIP (עבור תשלום מיוחד) שאינם צריכים לילך בכל השביל, ויכולים לנסוע עם קאר עד קרוב קצת למקום הטמפל, ושם מצטרפים אל השורה של הממתינים ליכנס, וכן עשיתי בעצמי. אבל סתם אדם צריך לילך דרך כל השביל].

אחר שהייתי בטירופאטי כמה ימים, וראיתי מסירותם עבור האליל באופן מבהיל ובהפלגה יתירה, ברור לי שאי אפשר לומר שההודים נאחזו בתנועת עולם המערב ו'נתקררו' מהרגש עבודתם ורק מנהג אבותיהם בידיהם [כדרך שכתבו הפוסקים לגבי הנוצרים], אלא ההודים עדיין אדוקים מאד בעבודתם, כבשנים קדמוניות.

ג. כניסה לבנין התגלחת

אין שום חובה מטעם אמונתם להתגלח קודם שהולכים לדארשאן, ואכן לא כולם וגם לא רובם הולכים להתגלח, כי עיקר סיבת ביאתם לטירופאטי הוא רק לילך ל'דארשאן' כנ"ל. אבל חלק גדול וניכר [בערך שליש מהמבקרים] הולכים להתגלח טרם הליכתם לדארשאן. כאמור לעיל, עומד בנין התגלחת על הר טירומאלא, רחוק קצת מהטמפל דרך הילוך איזה דקות [אבל למעשה מתארך הרבה יותר, כיון שיש תור ארוך ליכנס].

ברור שהרגש ה'טומאה' שרואים אצלם כלפי הטמפל עצמו, אינו דומה כלל להרגשתם כלפי בנין התגלחת. לדוגמא, אסור ליכנס אל הטמפל אלא עם לבוש בגד לבן מיוחד לכבוד האליל, וכן אסור ליכנס שם עם טלפון, משא"כ בבנין התגלחת נכנסים עם סתם בגדים, וגם מותר ליכנס ולהשתמש שם עם טלפון. בכל זאת, כנראה שיש להם איזה הרגש של טומאה גם כלפי בנין התגלחת, שכן כל האנשים מסירים את מנעליהם קודם כניסתם אל הבנין, והולכים שם יחף, ובשני הפעמים שבאתי אל הבנין [עם מלווים אחרים] אמרו לי המלווים שלי שאני צריך לחלוץ מנעליי טרם כניסתי אל הבנין. [אבל עלי להעיר, שגם כשעליתי לביתו של כומר הגדול (כמו שאספר לקמן) אמרו לי קודם שנכנסתי שאני צריך לחלוץ המנעלים מפני הכבוד. ובאמת אפילו בסתם מקומות בהודו, בבית ובחוץ, ראיתי כמה הודים מסתובבים יחף, וכן בבית מלון שלי היו הפועלים הולכים יחף, ורק להעיר באתי].

עוד כתבו אלי באימעיל, שמי שמגלח את עצמו ירחץ עצמו תחלה, ואחר הגילוח ירחץ עצמו שנית קודם הליכתו לדארשאן [אבל יתכן שאין רחיצה זו לשם 'טהרה' כהכנה ל'עבודה', אלא רק להקל על גילוח, ואיני יודע בהחלט].

ד. צורת הבנין המיוחד לתגלחת

'אולם התגלחת' הוא חדר גדול וריקן, וסביב סביב בכל הצדדים אצל הכותלים יש כמין שני ספסלים נמוכים בולטים מהקרקע, זה לעומת זה; על אחד [היותר סמוך לכותל] יושב המגלח [אחורו אל הכותל], ועל השני כנגדו יושב המתגלח [פניו אל הכותל].

עיקר הכניסה היא לקומה התחתונה, ואם קומה זו מתמלא עוברים המתגלחים למעלה אל קומה השניה, ואם גם שם מתמלא הולכים לקומה השלישית. בקומה התחתונה אין שום צורות או פסלים על הכותלים סביב סביב, אבל באמצע האולם אצל כותל המזרחית יש כמין חדר או היכל קטן בנוי בתוך אולם הגדול ופתוח אל האולם [דוגמת להבדיל אלף אלפי הבדלות ארון הקודש שלנו באמצע הכותל בצד מזרח], ובתוך חדר זה תלוי תמונה גדולה מהאליל, וחדר זה נחשב אצלם בית עבודה זרה (shrine). אורך ורוחב החדר הוא בערך ד' על ד' מעטער, ובצד פניו [כותל האמצעי] של החדר יש ב' דלתות רחבות [וגבוהות, מהקרקע עד הגג] שהן פתוחות לרחבה [נוטים לתוך החדר], באופן שחדר הע"ז פתוח תמיד אל אולם התגלחת. כיון שתמונת האליל נמצא בתוך החדר [יותר לאחורה] והחדר בולט לתוך האולם כנ"ל, נמצא שהאליל אינו נראה אלא למי שעומד כנגד דלתות הפתוחות או קצת לצדדים כשעומד באמצע האולם, אבל המתגלחים שיושבים אצל הכותלים [בצד מזרח] לשני צדדי ההיכל, אינם רואים את האליל בשעת התגלחת.

בקומה השניה אין שום תמונה או צורה, אבל קומה השניה היא באמת רק גאללעריע [כעין עזרת נשים שלנו] הפתוחה לגמרי לקומה הראשונה [הכותלים גבוהים בערך 10 צענטימעטער, ועליהם כמין גדר של מתכות, באופן שאפשר לראות למעלה מהכותל (דרך הגדר) אל קומה הראשונה, ואפשר לראות היטב חדר העבודה זרה שיש בקומה הראשונה וגם לראות התמונה שבתוכה].

קומה השלישית היא קומה בפני עצמה שאינה פתוחה לקומות שלמטה, והתם יש תמונה גדולה מהאליל תלויה על הכותל באמצע, ונראית לרוב המתגלחים [תמונה זו נראית להם יותר מהמתגלחים בקומה הראשונה, כיון דבקומה הראשונה תמונת הע"ז היא בתוך ההיכל, ולכן אותם שיושבים לצדדי ההיכל אצל כותל המזרחית אינם רואים את התמונה, משא"כ בקומה שלישית שהתמונה תלויה על הכותל, היא נראית היטב לרוב המתגלחים שפניהם אל הכותל]. גם כשהייתי בבנין תגלחת אחר בטירומאלא [לא בנין הגדול] ראיתי תמונה גדולה תלויה על הכותל. [אבל עלי להעיר, דעצם תליית תמונה באיזה מקום עדיין אינה הוכחה שכל הבית נחשב כבית עבודה זרה, כי כל הודי בביתו וב'קאר' שלו נמצא תמונה מהאליל. אמנם החדר הנ"ל שיש בקומה הראשונה, זה כבר היכל מיוחד לדבר, ונחשב אצלם בית עבודה זרה שריי"ן- shrine[35]].

ה. סיבת התגלחת

---

[35] העתק מ-wikipedia: "In Hinduism, a shrine is a place where gods or goddesses are worshipped. Shrines are typically located inside a Hindu temple of various forms. Some Hindu families have a household shrine as well. For example, according to memoirs of Stephen Huyler of his visits to some Hindu homes, a part of home was dedicated to the household shrine. Here, image of a deity was placed and offered prayers, instead of visits to a temple. Among Tamil Hindu homes, according to Pintchman, a shrine in Kitchen is more common. If the family is wealthy, it may locate the household shrine in a separate room.

{תרגום: העתק מ – ויקיפדיה: "בהינדואיזם, שריי"ן הוא מקום שבו סוגדים לאלים או לאלות. שריי"ן ממוקמים בדרך כלל בתוך טעמפל הינדי של צורות שונות. גם לכמה משפחות הינדים יש שריי"ן ביתי. לדוגמה, על פי זיכרונותיו של סטיבן היילר מביקורו בכמה בתים הינדים, חלק מהבית הוקדש לשריי"ן הבית. כאן, דמותו של אליל הוצבה ומציעים לה תפילות, במקום לבקר במקדש. בין הבתים ההינדיים בטאמיל, על פי פינטשמן, שריי"ן במטבח נפוץ יותר. אם המשפחה עשירה, היא עשויה לאתר את השריי"ן הביתי בחדר נפרד.}

בבואנו לדון בסיבת התגלחת, עלי להקדים דבר נחוץ שהבחנתי במשך הימים שהייתי שם. דהנה כשעלה שאלת השערות על שולחן הרבנים שליט"א, ניגשו הרבנים לשאלה זו כמו לכל הלכה שבתורה, בכובד ראש ובעיון גדול, ועיקר חקירה שלהם היתה לברר המציאות בדיוק, הן בצורת התגלחת וכדומה, אבל עוד יותר לברר סיבת התגלחת ומהו כוונת המתגלחים, וחקרו בזה בדקה מן הדקה, כמו שעושים להבדיל בכל שאלה של הלכה, לדקדק היטב בטעם כל מצוה או הלכה, כדי לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

אבל כשבאתי להודו והתחלתי לדבר שם עם אנשים מכל החוגים, מתגלחים ומגלחים וכומרים, נוכחתי לדעת שכמעט רובם ככולם הם אנשים כפריים וטפשים, גרועים פשוטים וגסים מאד מאד, כרחוק מזרח ממערב ממדינות המערב המתקדמות בהשכלה והבנה, וממילא כמעט אין להם שום הבנה ועומק במעשיהם, ואם אמנם אדוקים הם בלב ובנפש לאמונתם כמו שהזכרתי לעיל, הרי זה רק בהשגה פשוטה ביותר, ובדרך כלל לא עלה על לבם מעולם להתעמק בטעמי מנהגיהם ומקורות עבודתיהם, ואפילו בכמה כומרים חשובים שדיברתי עמהם, ראיתי שהיתה עומק השגתם והבנתם מעוטה ביותר, וכשהעליתי לפניהם סתירות בולטות באמונתם ובספריהם, לא היתה בידם תירוץ הגון, והיה ניכר שמעולם לא חשבו על זה [וכן שמעתי מהבע"ת ליי וויסמאן נ"י שאין דרך ההונדים להתעסק כלל בהבנת טעמי עבודתם כמו להבדיל אצלינו], וככל שהרביתי לדבר עמהם, שמעתי דברים מעורבבים ודברים סותרים, כשהם בעצמם סותרים את דבריהם מתחלה לסוף, או כשאחד סותר דברי חבירו, וממילא קשה באמת לקבוע 'סיבה האמיתית' למה הם באים להתגלח.

ובאמת ניתן לומר באופן כללי על רוב המתגלחים, שאין להם הבנה יסודית ב'סיבת התגלחת', אם 'נותנים' השערות אל האליל, או רק 'מסירים' את השערות לשם הכנעה, או שאר טעמים, אלא בדרך כלל כששואלים להם למה באו להתגלח, הם משיבים רק, שהיו נצרכים באיזה ישועה או טובה, ועשו נדר אל האליל שאם יוושעו יבואו לעשות רצונו ולהתגלח בטירופאטי. אבל כששואלים להם 'למה' רוצה האליל שיתגלחו, ומהו סיבת הנאתו מזה, על זה כבר אינם יודעים להשיב בבירור, שזה כבר עמוק מדאי בשבילם... הם יודעים רק שהאליל נהנה מאד כשעושים את מעשה התגלחת, ולכן הם באים לעשות זה לכבודו.

זה מה שעלה אצלי באופן כללי, אבל באופן פרטי שמעתי נוסחאות שונות בסיבת התגלחת, והנני להעלות מקצת דברים ששמעתי שם בפגישות שונות, כמו שהן, מבלי להוסיף הסברים:

א. שאלתי אשה אחת למה היא מתגלחת, והשיבה "It's a kind of prayer" {"זה סוג של תפילה"}. שאלתי לה אם יודעת מה עושין אחר כך עם השערות, והשיבה שאינה יודעת.

ב. בטמפל אחד בטירופאטי [לא הטמפל הגדול בראש ההר] נפגשתי עם אחד מהכומרים, ושאלתי לו על סיבת התגלחת, והשיב לי שהשערות הן הדבר היותר יקר אצל האדם מבחינה גשמית, שזהו נוי האדם, וכיון שרוצים לילך לעשות 'דארשאן' לראות את האליל ולהגביר כח ה'נשמה' (ח"ו) שתוכל ליהנות מחשכות האליל, צריכים להקריב ולהפקיר ולבטל תחלה נוי החיצוני של האדם, ואז, כשמקריבים ומבטלים את נוי החיצוני, אפשר להאיר נוי ואור הפנימי. (וזה לשונו: The reason is, see, you have to first of all denounce all the beautiful things of your body... Right, you never see the god, so first you have to denounce all the beautiful things of your body, then only you will see the inner beauty. You are looking at the external beauty. To see inner beauty, atman - means the soul, to see, first you have to denounce the external beauty.). {תרגום ללשה"ק: הסיבה הוא, משום קודם צריכים לסלק כל היופי של הגוף, משום שלא תמיד רואים האליל, אז קודם מסירים כל היופי החיצוני של הגוף, ואז נשאר רק היופי הפנימי. לראות היופי הפנימי, הוא הנשמה, וקודם צריכים לסלק היופי החיצוני.} כששאלתי לו אם הוא יודע מהסיפור עם האליל שנתקרח והאשה "נילע דעווי" שהשתילה לו משערותיה, אמר

לי "exactly do not know..... do not remember" {"אני לא זוכר בדיוק"}, ורק כשהראיתי לו תוכן הסיפור שהיה אצלי כתוב על נייר, עיין בתוכן הדברים, וחזר וסיפר לי כל המעשה בדיוק[36].

ג. באולם התגלחת, דיברתי עם שני מגלחים אודות סיבת התגלחת, ומתחלה אמרו לי שני פעמים "It's a kind of repayment" {"זה סוג של תשלומים"}. אחר כך הראיתי להם תמונה מקוקונום [שזה מגישים כקרבן ממש לפני האליל לפי שהוא מאד אוהב 'לאכול' קוקונום...] ושאלתי להם אם זה נחשב sacrifice והשיבו 'הן'. שאלתי להם אם 'שערות' הן דומות לקוקונום מצד בחינת 'קרבן' - סאקריפיים, והשיבו שני פעמים it's the same thing {זה אותו דבר}. אז שאלתי להם אם מביאים השערות אל האליל עצמו כמו שעושים עם הקוקונום, והשיבו בשלילה, שאין להביא שערות ממש לפני האליל. שאלתי להם למה לא, והשיבו "The thing is, the way the hair is given, it's a kind of sacrifice, kind of satisfaction... To repay, to express thank you." {הסיבה הוא, משום קודם צריכים לסלק כל היופי של הגוף, משום שלא תמיד רואים האליל, אז קודם מסירים כל היופי החיצוני של הגוף, ואז נשאר רק היופי הפנימי. לראות היופי הפנימי, הוא הנשמה, וקודם צריכים לסלק היופי החיצוני.}. חזרתי לשאול להם, שאם לפי דבריהם השערות וקוקונום שניהם דבר אחד הם, א"כ למה אין מביאים השערות אל האליל כמו שמביאים הקוקונום, ולא ידעו להשיב, אבל חזרו ואמרו ששניהם דבר אחד, it's the same thing.... {זה אותו דבר} אז אמרתי להם, כי לפי מה שראיתי בכתביהם, השערות טמאות הן, ורוצים לסלקן כדי לנקות את עצמן מפני שהאליל אינו אוהב את שערו, וכשאמרתי זה הפסיקו אותי [שלא כדרכם שבדרך כלל אינם שוללים בדברים הנאמרים להם כמו שהזכרתי כבר לעיל], ואמרו שזה אינו נכון, כי האליל כן אוהב שערות.

ד. פניתי לשני מתגלחים ושאלתי למה מתגלחים. א' מהם השיב שהשערות הולכות "To lord Tirupati" ["ללורד טירופטי"], וכוונתו להאליל באלאדזש"י שנקרא אצלם גם 'לורד טירופאטי'], והשני הוכיחו נגדו שזה אינו נכון, אלא השערות הולכות ל'נילע דעווי', וכך המשיכו להתווכח ביניהם איזה דקות למי הולך השערות...

ה. עליתי לביתו של אחד מהכומרים הראשים בהטמפל הגדול בטירופאטי, ודיברתי עמו למשך שעה אודות מנהג התגלחת, והוא כבר ידע היטב מהמעשה של האליל שנתקרח וכו', ומכל מקום לא הצלחתי להבין ממנו דבר ברור, על אף שחזרתי

---

[36] **לתוספת ביאור:** במשך שנה שעברה נתפרסם, שנמצא כתוב בכמה אתרי אינטרנט של טירופאטי אגדה חדשה כסיבה על התגלחת בטירופאטי, והנה תוכן האגדה הטיפשית היא (בערך), שהאליל הגדול שלהם נתלבש פעם בדמות פרה, והי' מסתובב על איזה הר, ונזדמן שם אליל אחר הנקרא 'באלאדזשי' (שהוא ה'אליל' המיוחד של טירופאטי) וראה שם רועה שלא ידע שזהו הפרה הטמאה ורצה להכותה, והאליל 'באלאדזשי' הגן על הפרה וקיבל את ההכאה תחתיה, וכתוצאה מהמכה שקיבל בראשו נתקרח בחלק מראשו, ואז נזדמנה שם אלילה אחת ושמה 'נילע דעווי' (או 'נילעדרי') וראתה איך שנתגנה האליל מחמת העדר שערותיו, והשתילה לו קצת משיער שלה למלא קרחתו, וכהכרת הטוב הבטיח לה האליל שכל השיער שימסרו לו העובדים שלו בעיר טירופאטי או בטירומאלא, יועברו אליה. ואכן אחד משבעה ראשי הרים שיש שם נקרא 'נילעדרי' (בהר טירומאלא יש שבעה peaks (גבעות) וכל אחד יש לו שם אחר), וכפי המבואר באתר האינטרנט שלהם קרא לו כן האליל על שמה של אלילה זו.

והנה קודם נסיעתי עשיתי חקירות רבות, ונתברר כמעט בבירור שאגדה זו לא היתה מפורסמת אצל ההודים לפני י"ד שנה, ויתכן שהיתה מסורת בעל פה אצל כמה מהם, אבל עכ"פ לא נמצא כתוב בכתביהם של אותו זמן או לפניו, ורק משנת תשס"ו בערך ואילך מצאתי האגדה כתובה הרבה בכתביהם ובעיקר באתרי האינטרנט שלהן, וממילא נתיישב עכ"פ למה לא נשמעה אגדה זו כלל לפני י"ד שנה בעת שדנו הרבנים על שאלת השערות. גם עכשיו בנסיעתי הוספתי לחקור על נקודה זו, ואכן אמר לי אחד מכומרים הראשיים בהטמפל הגדול (שנפגשתי עמו כמו שאספר להלן) כי רק חלק הראשון של האגדה (שקיבל הכאה תחת הפרה) כתוב בכתביהם, אבל חלק השני (שהאלילה השתילה לו משערותיה וכו') לא נזכר בכתביהם והוא רק לעג'ענד.

במשך נסיעתי השתדלתי הרבה לברר אם מעשה זו מפורסמת אצל המתגלחים, **ולמעשה קשה לי לקבוע שום דבר ברור כהנחה כללית על רוב המתגלחים,** שהרי מתוך כמה מתגלחים ומגלחים ששאלתי אם יודעים המעשה, היו כמה שלא ידעו ממנה כלל (ולדוגמא הכומר שהזכרתי כאן למעלה), אבל לעומתם היו כמה אנשים ונשים שכן ידעו מהסיפור (ביניהם הכומר מהטמפל הגדול הנ"ל), וכמו שאזכיר עוד לקמן. **ובכן כל הדברים שכתבתי כאן למעלה הן רק להעלות עלי גליון נוסחאות שונות ששמעתי מזה אחד ומזה אחד, ולא לקבוע מכח זה כלל על רוב העם לכאן או לכאן.**

לשאול בכל מיני אופנים, ואמר לי במשך השיחה דברים שונים וגם דברים סותרים, והיה נראה שגם אצלו אין הדבר מבורר, וכפי שכתבתי כבר לעיל שאינם מתעמקים בטעמי עבודתם, ומפטפטים בדברים כפי שקיבלום מבלי להבינם על אשורם.

אבל קודם שאעתיק מימרות שונות שאמר במשך השיחה, עלי להקדים איזה ידיעות שנתבררו בתוך דבריו: (א) הודה שהמעשה עם האליל שנתקרח לא נמצא בכתביהם, ששם לא נמצא אלא חלק הראשון של המעשה [שקיבל הכאה בראשו במקום הפרה], אבל חלק השני [שנתקרח והאשה השתילה לו משערותיה] לא נזכר בכתביהם, והוא רק לעג'ענד. (ב) אמר על האשה הנ"ל הנקראת 'נילע דעווי', שאין שום פסל או צורה ממנה. אבל באמצע השיחה אמר פעם "Neela devi is a god" {נילאדעווי היא אלילה}. (ג) אמר שהמעשה אינה נמצאת אלא בטמפל של טירופאטי או שאר סניפים שעובדים לאליל באלאדזשי, אבל בטמפלים אחרים כגון פאלאני שעובדים לאלילים אחרים, אין להם מעשה זו, ושם הוה עיקר סיבת התגלחת לשם השפלה ("for ego only") {רק לאגו}.

והנה שאלתי לו הרבה אודות המעשה, ומהו הבנתם אודות נתינת השערות, והנני להעתיק כמה לשונות ממה שאמר אלי בהמשך השיחה, לענין סיבת התגלחת:

שאלתי, האם השערות הולכות אל האשה ולא לבאלאדשי? השיב לי: " No, it is belonging to Balaji only... people giving hair to Balaji because Balji has a bald spot" {לא, הוא שייך לבאלאדשי, אנשים מוסרים שיער לבאלדשי משום שיש לו קרחה}.

שאלתי שנית לאחר זמן, האם צריכים ליתן השערות אל האשה, והשיב: " No, Balaji asked Neela devi, you gave your hair to me, what do you want? Do you need anything? Then Neela devi said, those that come to your feet for darshan, they will give their hair to me, I'll take that". {לא, באלאדשי שאל נילעדעווי את מסרת השיער לי, מה את רוצה? את צריכה משהו" אז ניללעדעווי אמרה, אלו שבאים לרגלך לדארשאן הם ימסרו השיער לי, זה אני מקבל}.

שוב אמר לי בהמשך השיחה: " They pray god, that all the offerings should be given to Neela devi only. After cutting the hair, cut hair at Tirumala, that all goes to Neela devi account". {הם מתפללים לאליל, שכל האופערינ"ג ימסרו לנילעדעווי בלבד, אחרי גילוח השער, שער המגולח בטירומלא, כל זה הולך לחשבון של ניללעדעווי}.

שוב חזרתי לשאול אם האשה צריכה להשערות, והשיב: " Neela devi has given hair, myself also I give hair on behalf of Neela devi... Balaji told in kali yuga, all the people also give to Neela devi. Neela devi didn't ask to give hair, Balaji said all the people giving to Balaji... hair only for Neela, hair offering when come to darshan, not compulsory, if you pray, I will give you when you want something, pray, I will give to Balaji, Balaji give to Neela. I you offer to Balaji, Balaji give to Neela devi.". {ניללעדעווי מסרה השיער שלה, גם אני מוסר שיער מטעם ניללעדעווי... באלאדשי אמר כל אנשים גם מוסרים לניללעדעווי, ניללעדעווי לא בקשה שימסרו השיער, באלאדשי אמר כל אלו שמוסרים לבאלאדשי,... השיער רק לניללע, הקרבת השיער (אופערינג) כשבאים לדרשן, ולא חובה, ואם מתפללים, אני יתן לך כשאתה רוצה משהו, תתפלל, ואני ימסור לבאלאדשי, ובאלאדשי לניללע, אני מציע לבאלדשי, ובאלדשי לחשבון של ניללעדעווי}.

בהמשך הדברים שינה את טעמו בנוסח אחר קצת, שהמתגלחים נותנים את שערותיהם להאליל, כדי לחכות מעשיה של האשה שמסרה אליו משערותיה. וזה מה שאמר: " All the following, all the people are following, so Neela devi given, we are also supposed to give... Neela gave the hair to Balji, so we also want to give, ourselve.". {כל האנשים הולכים אחרי מה שנעשה, ניללעדעווי מסרה, גם אנחנו מוסרים. ניללע מסרה לבאלאדשי, גם אנחנו בעצמינו רוצים למסור}

ושאלתי לו אם כוונתו שזה כמו memory {זכר} ממה שעשתה, כלומר לזכרון, והסכים: " That is the story what our

legend told, that Neela devi giving, that is memory, that memory, we also continue, we also offer to Balaji". {זה הסיפור שהלעג'ענד מספר, שנילעדעווי מסר, זה הזכרון, הזכרון שממשיכים, גם אנחנו מקריבים (אופער) לבאלאדשי}.

אז סיכמתי את דבריו, דלפי זה הוא רק זכרון, לעשות כמו שעשתה, אבל אינו עיקר הסיבה. והסכים ואמר, " Main reason means, we should take away all bad things, that's the reason. This story is just a memory" {עיקר הטעם להסיר כל הדברים הרעים, זה הסיבה, הסיפור הוא רק זכר}. [אבל איני יודע בבירור כוונתו במה שאמר דעיקר הסיבה היא להסיר 'דברים רעים', האם כוונתו שהשערות עצמן רעות ורוצים לסלקן, או כוונתו לבטל דברים רעים, כמו שהזכרתי למעלה דבכל פעם שאדם רוצה בישועה הוא נודר לגלח שערותיו].

ו. המגלחים

עם ההודים מחולק בעיקר לחמש כיתות (Castes), הנקראים Brahmin, Kshatriya, Vaishya, Shudra, Harijans [וכל כת מחמש כיתות הללו מחולקת לכמה כיתות קטנות (sub-castes) עם שמות שונים]. כת היותר חשובה ונעלה מחמש כיתות אלו, היא כת 'ברהמין', שמשם באים הכומרים העובדים בהטמפלים שמגישים המאכלים אל האליל וכדו', והם נקראים 'ברהמין פריסטס' (Brahmin Priests). לעומתם, המגלחים הם באמת אנשים פשוטים וגרועים ולא כומרים, שכולם באים מכת אחרת הנקראת 'נאאי' (Nai), והיא sub-caste (חלק של כת) מכת הרביעי הנ"ל (Shudra). [כת החמישית הנקראת Harijans היא כת הגרועה ביותר, והם נקראים גם untouchables].

בכל זאת, המגלחים עצמם טוענים, שמקור מוצאם הוא באמת מכת הברהמין, ומחמת זה הם מחזיקים עצמם כאילו יש להם דרגא של כומר, ולכן הם קוראים לעצמם Nai-Brahmin. נמצא, כי מצד הכומרים האמיתיים אין המגלחים נחשבים לכומרים, אבל המגלחים לעצמם מחזיקים את עצמם כאילו הם כומרים בדרגא נמוכה עכ"פ שעוסקים בעבודת הטומאה עבור האליל, ואינם מחזיקים עצמם כמגלחים פשוטים. כששאלתי לשני מגלחים אם הם 'ברהמין פריסטס', השיבו לי: " Second Brahmin - Nai-Brahmin. It's a second category of Brahmin" {ברהמין שני, נאאי ברהמין, זה מגריגה שניה של בראהמין}[37].

כששאלתי אחד מהמגלחים אם המגלחים מתפללים או מזכירים שם האליל, השיב לי שקודם שמתחילים לגלח אומרים שם האליל 'גובינדא' [ובאמת 'שם' זה מצפצפים הרבה בכל דרך הילוכם על ההר, בדרך chant {צ'אנט}]. והנה אני בעצמי לא ראיתי שאומרים כן, אבל אולי היתה כוונתו שאומרים כן בכל יום בתחלת ה-shift שלהם, ולא לפני כל גילוח, או אולי רק לא הבחנתי באמירתם.

ז. כלי ההונדי, והכנסת שערות בהטמפל

תיבת 'הונדי' באמת פירושה 'קופסא' כמו להבדיל באידיש 'פושקע', וכמו אצלינו מתפרש תיבת 'פושקע' על כלי חשוב המיוחד למעות צדקה, וגם מתפרש על סתם כלי שמחזיק דברים [לדוגמא 'טאביק פושקע'], כן הדבר להבדיל לענין תיבת 'הונדי' בהודו, שאינו מוכרח דכל כלי אשר יכונה בשם 'הונדי' כוונתו לכלי שמייחסים לו כח הטומאה, אלא גם סתם כלי נקרא כן.

---

[37] ** **הערת המערכת**. שמענו כעת שר' גרשון חזר ובירור הפרטים עוד פעם, ושמע שאין הספרים נחשבים ככומרים, רק הם חלק מכת הבראמין, למען האמת ראינו מקום לעורר הדברים כאן. כמו כן אמיר דרומי לא העיד שהספרים הם סוג של כומר, אלא זה לשונו: "אז אלה, הספרים, הם נקראים נאי ברהמין, זאת אומרת זה ברמילי, שאלתי מה הם כוהנים? אומרים לא לא לא, הם לא כוהנים אבל יש להם מעמד מקודש בעצם יש להם כת של ספרים, בגלל שהם עושים את התספורת הזו ב"קדושה" שלהם, וטומאה שלנו, של הקרבה של פולחן האלילי, אז יש להם את הייחוס שלהם ורק הם יכולים לספר או לגלח, ומאמינים בקורבן הזה".

והנה כלי ה'הונדי' המונח בתוך הטמפל הראשי, ידוע שמייחסים לו כח מיוחד של טומאה, ושם נותנים את כל נדבותיהם אל האליל, כגון קוקונום ושאר דברים. אבל כלי ה'הונדי' המונח בבנין התגלחת [בכל קומה יש 'הונדי' אחת], מיוחד אך ורק לשערות [יש טבלא על הכלי שלא להניח בתוכו שום דבר מלבד שערות], ובמשך היום מסתובבים פועלים לאורך ורוחב האולם וכונסים כל השערות ומניחין אותן לתוך ההונדי, ובסוף היום מוציאים משם השערות לתוך שקים גדולים, ומשם נלקחות לתהליך של ניקוי וסידור לצורך מכירה. ובכן ממה שכלי זה נקרא 'הונדי', עדיין אין הכרח שמייחסים אליו שום כח של טומאה, ויתכן שהוא כלי בעלמא עבור אסיפת השערות.

אבל כשדיברתי עם הכומר הנ"ל, העליתי בתוך הדברים נקודה זו, האם נתינת השערות אל 'הונדי' זה הוא חשוב כאילו נותנים בזה השערות אל האליל, או לא. גם שאלתי לו למה לא מכניסים השערות אל ההונדי שיש בתוך הטמפל אצל האליל, וגם אם בכלל מותר להכנים שם השערות. והנני להעתיק מה ששאלתי ומה שהשיב:

שאלתי לו אם מותר להכנים שערות לתוך הטמפל עצמו, ואמר 'לא', שאלתי לו למה, והשיב: "It's bad habit" {זה מידה רעה}. שאלתי לו אם כומר (Brahmin priest) צריך לרחוץ עצמו אחר שנוגע בשערות, והשיב: " You have to clean, you have to take bath" {חייבים לנקות, חייבים לרחוץ}. שאלתי אם גם המגלחים צריכים לרחוץ עצמן, והשיב: " No, barbers, it's their duty. Once you remove your hair you must clean and bath and after then go to darshan" {לא הספרים, זה העבודה שלהם. כשמסירים השיער חייבים לרחוץ ואחר כך ללכת לדארשאן}. שאלתי לו אם המגלחים מגישים את השערות לבאלאדזשי, והשיב: " No, all the money go to Balaji, the hair and all the things they put on sale, auction. After hundi, they put the hair on auction." {לא כל הכסף הולך לבאלאדשי, השיער והדברים מוכרים, אחר ההונדי, מוכרים את זה}.

חזרתי לשאול למה אי אפשר להכנים השערות אל הטמפל עצמו, והפעם השיב: " Can't bring to temple, because all the hair is stored, and they make money, and they'll offers to god only" {אי אפשר להכניס לטמפל, משום שכל השיער מאוכסן, ומרוויחים כסף, ואז מקריבים (אופער) לאליל בלבד}.

שאלתי, שאם בכל זאת יש אדם שרוצה להביא משערותיו אל האליל עצמו, האם יכול לעשות כן? והשיב: " They put one hair, and put some money, and put in hundi" {הם שמים שיער, וגם קצת כסף, ושמים בהונדי}. שאלתי לו, האם כוונתו אל ההונדי שבתוך הטמפל, או ההונדי בבנין התגלחת [הנקרא קאליאנאקאטא], והשיב: " Kalyanakatta is also hundi, is there offering" {קאליאנאקאטא הוא גם הונדי, וזה אופערינג}.

שוב שאלתי, שאם אחד רוצה דוקא להביא אל הטמפל, האם יכול להביא, והשיב: " Somebody brings, because has faith in front of Balaji only, where to put the offering, and since, some people bring into the temple" {אחד מכניס, משום שמאמין שרק לפני באלאדשי, במקום ששמים אופערינג, ומשום שיש אנשים שמכניסים בטמפל}. שאלתי האם רשאים לעשות כן, והשיב "No, nobody can check all these things". {לא, אי אפשר לבדוק כל אלו דברים} אמרתי לו, כי נמצא מדבריו שיש אנשים עושים כן אבל אינו נכון, והסכים, "It's not good" {זה לא טוב}.

הנה העליתי בקצרה המציאות כפי שהיה נראה בעיני, ואני מקוה שיהיו הדברים לתועלת הרבנים שליט"א היושבים על מדין לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. גרשון וועסט.

ראיון עם אמיר דרומי תשע"ח: (העתק מתוך הקלטה).

שלום שמי חזקיה אמיר דרומי אני נתבקשתי ע"י הרבנים לצאת למסע לבירור מקורות השיער שמגיע להודו שמגיע, בסופו של דבר, לעשיית הפאות, השייטלים, נתברר וידוע מזה שנים, נשלחתי פעם ראשונה, בתשס"ד , לפני 14 שנים, אשתי ואני, ע"י גדולי הרבנים, כדי לחקור את המוצא של השיער הזה בהודו, ומה באמת המקורות שלו, מאין הוא מגיע ואיך הוא מגיע, בסופו של דבר, לשוק הכללי והעולמי וכד'. הגענו למקומות מיוחדים ששם היה ידוע, בתי ע"ז, שנמצאים בהודו, בכל רחבי הודו, אבל יש את הראשיים ואת המרכזיים ואת המרכזי שבכל המרכזיים, קודם כל נשלחנו אליו, אשתי ואני אליו, כדי לברר איך, ומה נעשה שם, לחרדתנו, הגענו למקום וראינו קודם כל הודו מלאה בבתי ע"ז בכל צעד ושעל לאן שאדם לא פונה צלמים ומקדשים שכאלה..

אבל המקום הזה, הייחוד שלו, זה שיש השתרש שם מנהג עתיק יומין, ששם נהוג להקריב כקרבן, את השיער ראש של האנשים המאמינים שלהם, בע"ז. ולמקום הזה מגיעים יותר אנשים, מאשר בכל מקום אחר, במדינה הזו, בארץ הזו, ארץ הודו.

עכשיו רק נאמר, שבהודו יש, איך שאומרים, בלשון לעז, מיליארד הודים שמאמינים בדת זו, ההינדית של ע"ז, ובירור שלנו התברר, שכל אחד ואחד באחד מהרגעים של החיים שלו, אם זה בזמן של מצוקה, או בהתעלות, לפני חתונה, אחרי חתונה, אחרי מיתה, כל הסיבות שבעולם, הם משקיעים את מירב מאמציהם, להגיע למקום הזה, עכשיו, אם לא צלח להם, ולא הגיעו למקום הזה, אז ישנם מקומות אחרים. אבל בגלל הקדושה או הטומאה, כל אחד לפי כן. שהם מייחסים לזה. הם עושים את מירב המאמצים להגיע למקום הזה ולתת כקרבן את השיער שלהם.

עכשיו זה מה שנאמר לי, עכשיו אני הגעתי למקום ומה לנגד עיני??

אני רואה נהר נהר, שוצף וקוצף של אנשים, אנשים, נשים וטף, משפחות, זקנים, ילדים, עשירים, עניים, פשוטי עם, ועד לבעלי חוכמה, אצלם כולם כנהר שוצף וגועש ,מגיעים למקום, חלקם ברגל פשוט שיירות עצומות של הולכי רגל שמטפסים איזה 12 ק"מ להגיע אל ההר הגבוהה ששם נמצא המרכז הזה של הע"ז.

וחלקם, בשיירות אינסוף של אוטובסים ומשאיות ומה לא, העיקר להגיע למקום. ואז כשהגענו למקום הזה, התחלנו לברר, ונאמר לנו שיש אולם ראשי, ששם מספרים את המאמינים, הגענו למקום הזה, וראינו תור ענק שצריך לחכות שעות על שעות, כדי שתזכה להיכנס לתוך הדבר הזה, שזה אולם סה"כ גזיזה, מבחינתנו, הבנתנו, שם, כן, מספרה גדולה, אבל ח"ו תגיד להם את זה.

אצלם, זה חלק מהקדושה של המקום. ז"א כשאתה מגיע לשם אתה צריך קודם כל להוריד את הנעליים, שזה מסמל שאתה עובר למקום של קדושה. ואז, גם להיות לבוש בלבוש המסורתי, שאז היה נהוג היום זה קצת אחרת, אבל אז לפני 14 שנים, כך היה נהוג.

ואז נכנסים פנימה לתוך, בסופו של דבר שאתה זוכה שהתור שלך מגיע, אני קבלתי היתר מיוחד למרות, שבכלל לא נעים להיכנס למקום הזה בגלל שזה לא נחשב לבית התפילה שלהם, זה לא זה, אבל יש לו קדושה, אבל נאמר לי ע"י רבנים שמותר לי להיכנס, כדי לעשות את הבירור הזה.

ומה מתגלה לנגד עיני? אני רואה קודם כל בכניסה, אני רואה לנגדי צלם גדול שנמצא במקום ואז מסביבי לכל האולם הזה ישנם ספרים שיושבים בתנוחה מסויימת, כולם, ומחכים למסתפרים שיגיע כל אחד לפי תורו לספר שמחכה לתספורת הבאה.

עכשיו, רואים שכל אחד ואחד שמגיע לשם לפני כן, אח"כ בבירור התברר, שקודם כל, שוטפים את השיער, גם הם טובלים, יש איזה מקום של טבילה שהם טובלים את עצמם, מזדככים ככה, לקראת המאורע והמעשה, ואז

אנחנו רואים שבאמת כל אחד מגיע לספר, ומתיישב ככה בשפיפות ומשפיל את ראשו והספר מגלח בתער את כל השיער ומניח את זה בצורה מסודרת לפניו. וכך הלאה.

שם במקום בתוך הבית גזיזה, אסור בגלל שיש בו "קדושה",וגם בתוך בתי התפילה שלהם אז אסור לצלם ויש שומרים מכל עבר למרות שהפעם בנסיעה האחרונה הצלחנו גם לצלם, שהיא השניה, כפי שאמרתי, נכנסתי פנימה היה איתי מתורגמן שלקחתי איש נאמן שבדקתי ובחנתי לפני כן וראיתי שהוא מאוד מאוד, קודם כל, בשפה ובמנהגים הוא נולד במקור, הוא מכיר את זה מאז קטנותו, הוא בן 30 ומשהו והוא גם מלומד עם תואר אקדמי ופתח חברה, ובקיצור הוא אדם מאוד מאוד חכם, ומאוד רוצה את הקשר איתי כלומר נאמן, כמובן שגם שילמתי תמורת העבודה שלו ונוצר בינינו קשר אמיץ כזה, שאנחנו יוצאים למשימה וחייבים לעשות את זה ובאמת עזר לי להתגבר על כל מיני מכשולים של המקום, שלולא העזרה שלו, היה לי קשה להתגבר ובאמת לתעד את הדברים.

הצלחנו הפעם לתעד בצילום למרות שיש איסור מוחלט לזה, בקצת בלהעלים את זה, כלומר, קצת לא שמו לב, ניצלתי את זה ואח"כ שמו לב ואז יצאנו ובכל אופן בצורה זו אחרת, הצלחנו לתעד את המקום וגם את האנשים וגם את המעשה, ובסופו של דבר גם הצלחנו להתגבר על המניעה הזו של לא לדבר והצלחנו גם לראיין את המסתפרים עצמם ואת המספרים עצמם.

עכשיו לכל אורך הדרך, אני חייב לומר כי אני ראיינתי והכוונה וגם הדרישה של הרבנים הייתה שאני אשאל כמה שיותר אנשים מבאי המקום, למה הם באו? מה הם עושים ? מה המטרה של כל הדבר הזה? מה מהקורות של המנהג הזה? וכדומה זה פשוט שאלתי עשרות על עשרות אנשים, הייתי עובר ויש שם אנשים שבאים ישנים שם לילות וימים עד שהגיעו אז נשארים וכדומה אז פשוט הייתי רואה קבוצה או משפחה או קבוצה שבדיוק רואים שכולם הסתפרו או לפני התספורת או מכובדים או פשוטי העם , פשוט רציתי את כל המבחר והיינו נגשים אחד לאחד ופונים אליהם בבקשה היה לי איזה כיסוי כזה, שביטחתי שהיה, אמרנו, שאנו חייבים נשלחנו להודו כדי לברר את המנהג שלהם בצורה אקדמית, ז"א בקשו ממנני להביא את כל הפרטים המדוייקים למה ואיך כל זה נעשה, ולא ספרתי מעבר לזה.

אבל הם כבדו את זה מאד ושתפו פעולה, וכל אחד שיתף את מקומו ומעמדו ורצונו ומחשבותיו לסיבת מעשהו והשתדלותו והגעתו למקום.

אני חייב להגיד שאחד הדברים שהפליא אותי יותר מכל, האחידות של התשובות שלהם כאילו שהם נדברו ביניהם אבל לא נדברו, ז"א שזה משהו מושרש בשורש של הקיום שלהם שהוא משוף לגדול ולקטן ולבינוני ולכולם.

וכך היה, שכל אחד ששאלתי אותו טוב למה הגעתם למקום הזה? אז כולם אומרים כי זה מקום מאוד מאוד מאוד מקודש. ומה הקדושה המיוחדת של המקום הזה? אז אומרים לי: "כי אנחנו באנו עכשיו לתת קורבן את השיער שלנו" ואז אני שואל "ולמה אתם באים לתת לקורבן את השיער הזה מכל הדברים?" אמרו: "כי האל, האליל שנמצא פה הוא מאוד מאוד אוהב את השיער" ואז אני שואל: "טוב אז למה הוא אוהב את השיער?" אז כל אחד לפי בווריאציות שונות כלומר, כל אחד קצת משנה, אבל העיקרון הוא, שיש סיפור עתיק יומין שמספר שהיה איזה אל, אליל, שישב באיזה התבודדות ביער, ועד שהנמלים והטרמיטים בנו סביבו איזה הר של אדמה וגרו בפנים והוא לא זז משם לרגע, והיה בהתבודדות, בהתכנסות האישית שלו ומה קרה? היתה איזה פרה שהייתה עוברת בדרך ורואה את האליל הזה יושב שם ולא זז ולא שותה ולא מדבר ולא כלום אז היא בחמלתה, באה ונעמדה מעליו ,מעל הראש שלו והייתה משילה את כל החלב לתוך הפה שלו וכך הייתה מזינה אותו, וזה היה המצווה שלה.

הגיע יום אחד, בעל הפרה רואה אין חלב אין חלב אין חלב, ומחליט ללכת לראות מה הסיבה, הולך עוקב אחריה רואה פתאום מגיע למקום הזה ביער, פתאום, יש איזה קן נמלים ענק שמכסה את הכל שלו ורואים דמות והיא

נעמדת מעל זה ומתחילה להוציא את כל החלב שלה על הקן נמלים הזה, הוא ראה את זה, נרגש נזעם, ראה, בא לתת לה מכה על הגב כדי שלא תעשה את זה לעולם יותר. היא הצליחה לזוז הוא נתן את המכה על ערימת נמלים שזה פגע ישר בראש של האליל והוריד לו חתיכה של המצח עם השיער פינה של הראש שלו נקרע וזב דם וכואב ומסכן.. הגיע איזה אלילה יפיפיה מהסביבה ראתה מסכן האליל הזה פצוע ודואב וכואב מיד גילחה את כל שערות ראשה ונתנה לו את זה כמנחה, כתשורה כפולחן...כן..

ומאז ועד היום הזה, מנהג המקום, אומר שהאליל הזה רוצה את השיער של כל אחד שמביא לו שיער, אז הוא מקבל את הברכה של האל בצורה זו או אחרת של תשורה ומנעמים וישועות מחולי וכל דבר משאלות לב. אחד לפני שמחתן את הילד, נאבד לו כל הכסף, חולה מישהו, רוצה משהו הולך אל האליל הזה, מגיע לשם, וברגע שהוא נכנס לבית הגזיזה ברור שהוא ביחוד עם האליל שלו, וברגע שהוא יורד לפני הספר, אז הוא מיד מתחיל להגיד את התפילה, יש איזה תפילה שמשננים שוב ושוב את אחד השמות של האלילים, רק תדעו שיש שם אלילים, איזה 400 אלילים שונים ומשונים עם צורות שאני לא אתאר בכלל, כי אף אחד לא יוכל לעמוד בתיאור, איך זה נראה, וממה זה מורכב, ה' ישמור אותנו.

אבל הם ברגע שהם נכנסים לרגע הזה, הם מתחילים בכזה מסירות נפש, להתפלל את התפילה הזאת. עכשיו אלה שמספרים הם מתברר שהם מכת מסויימת, יש, כל ההודים זה מנהג עתיק יומין אצלם יש כתות, יש כל מיני רמות, יש את הפרמינים שזה הכוהנים של הע"ז, העליונים, ועד למה שנקרא באנגלית untouchable שזה הכי נמוך שאסור לגעת, זה כת כזו נמוכה שאסור בכלל לראות אותם, שהם מתחבאים עכשיו זה נהיה קצת מודרני יותר, אז זה קצת השתנה אבל עדיין. אז אלה, הספרים, הם נקראים נאי ברהמין, זאת אומרת זה ברמילי, שאלתי מה הם כוהנים? אומרים לא לא לא, הם לא כוהנים אבל יש להם מעמד מקודש בעצם יש להם כת של ספרים, בגלל שהם עושים את התספורת הזו ב"קדושה" שלהם, וטומאה שלנו, של הקרבה של פולחן האלילי, אז יש להם את הייחוס שלהם ורק הם יכולים לספר או לגלח, ומאמינים בקורבן הזה, עכשיו גם הם כשראיינו אותם אז הם אמרו שכל אחד שמגיע או לפני לפני התספורת שלו או בתחילת המשמרת שלו כי זה אינסופי-זה 24 שעות ביממה, זה לא עכשיו נגמר 8 שעות או משהו, כל סביב השעון, אז הם כל פעם, אומרים איזה תפילה אומרים ג"כ את שם האליל שחוזרים עליו ואז הם עושים את עבודת הטומאה שלהם, מספרים, מגלחים, שומרים על האיכות, כלומר יש שם עכשיו, כל מיני כמו שאמרנו מזקן הזקנים, זקנת הזקנות ועד הצעיר שבצעירים, נגיד אם יש משפחה שמגיעה 20, מהסבתא הכי.., רב-סבתא ועד התינוק שכמעט נולד, לא ,קצת אחרי זה, מספרים את כולם אתה רואה יוצאים החוצה כולם מגולחים כולם נותנים את זה, כל אחד ואחד שדברנו אתו אנחנו מוסרים את זה ברגע הגילוח,

שאלתי רגע, מה אתם נותנים? איך אתם נותנים? מתי אתם נותנים? כולם אין אחד שלא אמר וענה שברגע הגילוח זה בעצם אז זה ניתן קורבן לאליל שלהם מהם והלאה, ואז שאלתי ואז מה, אז אומרים "אותנו לא מעניין" מה עושים אח"כ חלקם אמרו "כן אנחנו יודעים, אח"כ סוחרים בזה, מוכרים את זה ואז מטפחים את כל המתחם של בית ע"ז הזו, ומפתחים עוד ונותנים לנו אוכל חינם וכדומה, אבל מבחינת האמונה שלהם ואין אחד שסתר את זה, כולם חזרו על זה שוב ושוב ברגע הגילוח זה הזמן של הנתינה של הקורבן שלהם לאל, וזה מה שנאמר.

עכשיו גם ששאלנו את הספרים עצמם, אותם דברים נאמרו, וגם בסופו של דבר כשהצלחנו להגיע לכוהנים הגדולים של המקום, שגם זה היה בסייעתא דשמיא, כי הם לא מתראיינים, והם לא מוכנים הם עסוקים או בעבודה שלהם, או במנוחה שלהם, הצלחנו לקבל, את האפשרות לראיין אותם, ולדבר עם.. אני דברתי אישית עם אחד מהכוהנים הגדולים הראשיים של המקום, לאחר מכן, העוזר שלי שהוא הצליח להשיג, הצליח לראיין קבוצה נוספת יש, קבוצה מאוד מצומצמת שהם ממש בגבוה בגבוה של כל המקום הזה, הכי ראשיים מבחינתם, וגם שם נאמר לנו אותו דבר, כאילו שאני מדבר עם הפשוטים מאלה, רק קצת יותר בפירוט, שכן, זו האגדה, לא אגדה, זה האמונה שלהם, התורה שעל פיה נוהגים שככה היה האליל וכך נהג, וקיבל פצע, ומאז וזה "קדושה" וזה "קדוש " ובאנגלית זה **offering**, **sacrifice**, זה תלוי איזה מילים המראיין מכיר אם לא בשפה הזו, אז זה

שתרגם לי, שהוא רהוט באנגלית, ובשפה המקומית ששם הוא נולד, עוד יש הרבה שפות, אבל הוא בגלל שהוא מלומד, בשפה מקומית הוא מכיר היטב אבל הוא מכיר 5-6 שפות על בוריין אז הוא יודע לתרגם במדויק, וגם חלק מהאנשים שכן מבינים אנגלית, אבל בגלל שהם לא מדברים אותו, אז הם לא העזו להגיד לי את זה אבל כשהוא היה מתרגם לי אז אתה רואה אותם ככה עם הראש "כן כן כן זה מה שאמרנו" עכשיו, זה הנקודות של המעשה, אבל דברים נוספים נוצרו במשך העלייה הזו ראינו את כל הילדים הקטנים, מהם עכשיו מבקשים? ילד קטן עוד לא מבקש, מה הוא יכול לבקש? אבל יש להם איזשהו מנהג מתברר ילד שמגיע לגיל 11 חודשים, והיה לי כהן ע"ז גדול שפירש לי את זה ואמר שבגיל 11 חודשים כל ילד מגלחים אותו ונותנים את השיער שלו לאליל, וזה למה? אומרים שזה ילד בגיל 11 חודש הוא בדיוק לפני ההתפתחות הסופית של המוחין שלו והשיער בעצם מכסה על האפשרות שלו להתפתח לשלימות וכשאתה מוריד את השיער אז האלילים יכולים לעזור לו להשלים את המוחין שלו. זה הבסיס של המנהג הזה, יש כאלה שלא עושים בגיל 11 חודש, ואז הם עושים בגיל יותר מבוגר, וכשמגיעים, נגיד לבית תפילה, חלקם מחכים עד אז אם מיחסים לזה, כל אחד בדעה שלו יש שם כ"כ הרבה דעות , כ"כ הרבה, כמו שאמרתי יש 400 אלילים כך הדעות, אבל השורש הוא אחד, ואז תלוי מאיזה כפר באת או מאיזה מדינה באת או מאיזה כת באת, כל אחד יש לו עכשיו הבאתי איזה ספר שמהמקום הזה שמתאר קצת, אז הפסקתי לקרוא מיד כי על ההתחלה ראיתי שזה רק בלבול, אינסוף שמות של הדברים,פשוט, כן זה בדיוק הע"ז, על זה היא מתבססת.

אבל כשהתחלתי לשאול, ככה נוצרו יחסים קצת עם האנשים לפעמים, קצת נחמד מצידם שאלתי אותם, תגידו בכפר שלכם כל הנשים שבכפר מגיעות למצב הזה שהן מקריבות את השיער שלהן?

חד וחלק- כולם, עוד פעם, כולם, אין אחד שסתר את העובדה הזו, כולם אמרו, כל הנשים בכפר שלנו עשו את זה ויעשו את זה, מה זאת אומרת עשו את זה ויעשו את זה , שאלתי.

אמרו רגע אבל יש נשים שלא עושות את זה רק פעם אחת, באה סיפרה היה לה צרה, קבלה איזה ישועה או בקשה איזה ישועה, הלכה, נתנה קרבן את השיער שלה, גדל השיער עוד פעם, חמש שנים עברו חמש שנים חלפו, עשר שנים..פתאום הילדה רוצה להתחתן, אין חתן משהו כזה, עוד פעם, מספרת, זאת אומרת, עכשיו נחזור למספרים, אמרנו, מיליארד הינדים, בהודו. חצי מיליארד נשים עם שיער ארוך, ז"א שחצי מיליארד פאות יוצאות מהודו, על כל אישה ועכשיו הנשים שמסתפרות לא פעם אחת, עוד כמה פעמים בחייהם, אתם מבינים את המצבור הזה, והילדים עם השיער הארוך שלהם שמסתפרים בגיל חמש שהשיער הוא עדין, ויפה ורך ועדין.

ואז עוד שאלות ששאלתי, ופתאום נאמר לי "אמיר רק תדע זה במקורות אחרים ואנשים שקצת יותר הבינו בדברים אחרים, אמרו לי, רק תדע אמיר, שהשיער ההודי הוא הכי משובח בעולם אין אחד שהיה מעדיף שיער ממקום אחר, כי השיער הזה הוא הכי עמיד והכי ניתן לעיבוד ועכשיו עם האמצעים הטכנולוגיים והפיתוח העולמי אז השיער ההודי שהוא רובו ככולו, שחור או חום כהה, אז רק לוקחים אותו למעבדה ושם הוא נהיה פתאום צהוב אדום, לבן , בלונדיני, רך, מסולסל, מה שרק נדרש בשוק העולמי השיער ההודי הזה נהפך להיות, ומה, בהודו המחיר הוא הכי נמוך שליש ורבע וחמישית מכל מקום אחר. גם שיער הכי- איכות. גם האפשרות של כמות. גם האמצעים הטכנולוגיים. הנה, כל הסיבות המצטברות שהכמות והאיכות והעיבוד גורם לכך שהשיער הזה מגיע לכל השווקים בעולם, ואז כשאתה מגיע לכל ארץ, אני אח"כ הייתי אצל חלק מהמשווקים והקניינים של שיער בהודו, וברשימה של הארצות של הייצוא, אז אתה רואה, הם מייצאים לארצות שהם בעצמם מייצאים לאוקראינה ולברזיל, ארצות...לכל מיני ארצות שאומרים אה, משם המקור של השיער, גם ישראל מצוי ברשימה, אני רואה ברשימה שמות שמות, שומו שמיים- ישראל!

כל זה, וכל הפרטים שמסרתי עד עכשיו אמרו לי אמיר, זה מידע שחייב להגיע לרבנים, שידעו כי .., אפשר לנסות לחסות על האמת המציאות, אבל האמת חייבת להיאמר, ועכשיו אני אומר גם, עם האוכל בא התיאבון, מה שנקרא, כשיצאתי מהמקום הזה של ע"ז, נאמר לי שיש עוד מקומות ובקשו ממני להגיע בטיסה ארוכה לעוד איזה פינה, ששם נשמע ונודע שיש את המנהג, אותו מנהג. הייתי כבר שבע אבל לא היה לי ברירה, עליתי על

מטוס טסנו שנינו, העוזר ואני, הגענו למקום, לבית העבודה זרה הזו גם כן ואותו הדבר שהתקיים במקום הזה, התקיים שם, בסדר גודל פחות אנשים, ואמרו לי- פה זה יותר עניין של עונות, מגיעים, אם היית בא לפני שבועיים או עוד שבועיים, אז בדיוק אז כל ההמונים ולא היית יוכל להכנס, ועכשיו יש פחות אבל גם היה כל הזמן.

וגם שם אותו דבר נכנסנו לבית גזיזה ושמה הצלחנו יותר בקלות לראיין את הגוזזים ואת האנשים כי פחות משוכלל ופחות שומרים , ואותו דבר נאמר לנו , אותם תשובות, ממש, ואז היה עוד התפתחות , כי דברים... פתאום הבנו, רגע, אבל יש אנשים שלא יכולים להגיע גם לא לפה וגם לא לשם, למרות שלפני 14 שנים כשהייתי עם אישתי, אז באמת, הודו הייתה הרבה פחות מפותחת והיה הרבה יותר קשה להגיע, אנשים שאין להם רכב ואין להם אמצעים ואין להם כסף לשום דבר אז איך הם יגיעו עד לפה. למרות שהייתי רואה אנשים אני אתן דוגמא אחת, ראיתי בנאדם הולך עם מקל כמו שהיו פעם הולכים עם 2 דליים של מים והולכים ככה, רק במקום 2 דליי מים ראיתי את אבא שלו ואמא שלו, והוא הולך חודשים כדי להגיע למקום ההוא, ששם עושים את הע"ז שלהם.

בס"ד

תמצית העדות של מר אמיר דרומי הי"ו בבית הגר"מ שטרנבוך שליט"א

[קודם שפתח העד בעדותו, נתבקש ע"י הרבנים (הגרש"א שטרן) בזה"ל: "אנחנו מבקשים שכל מילה תהיה מאה אחוז אמת, לא מה שאתה חושב בראש, נטו אמת"].

נשלחתי על ידי הרבנים כדי לברר את הנושא של השיער שמגיע מהודו, באיזו צורה הוא יורד מהבן אדם בהודו ומאלו סיבות, ואיך הוא מגיע לשוק הכללי העולמי בסופו של דבר. לשם כך נסעתי להודו, ושהיתי שם במשך שבועיים, באזור בו נמצא הטמפל - בית העבודה זרה הגדול שלהם. השקעתי את כל המאמצים כדי לברר את התמונה האמיתית.

יש לי הרבה ניסיון בארצות האלה. אני מכיר קצת את השפה שלהם, ובעיקר את אורח החיים שלהם, הרגישויות שלהם ונטיות הלב שלהם.

שכרתי מתורגמן מקומי, שרכש את אמוני, לאחר שבדקתי אותו מכל הכיוונים וראיתי שהוא איש נאמן. יש לי ניסיון וחוש לזה. היות ובהודו ישנן כחמישים שפות, בכל אזור שפה אחרת, לכן לקחתי מתורגמן שגר במקום ונולד שם ומדבר בשפה המקומית, ומאידך אינו מקורב כ"כ לצד הדתי של המקום [כדי שלא יהיה לו ענין לשנות מהדברים שנאמרו]. הוא תרגם לי לאנגלית. הוא דובר אנגלית מצוינת, הוא מלומד מאד ויש לו חברת הייטק. הוא היה צמוד אלי בכל המהלכים שלי במקום, כדי שלכל דבר יהיה לי תרגום מדויק, וגם אוכל לשאול שאלות מדויקות, לדעת שכל מילה שנאמרה הובנה כשורה, ולקבל תשובות מדויקות.

הגעתי לבית העבודה זרה הגדול - זה מהלך של כחצי שעה בהרים הגבוהים - מגיעים לשם המונים, כחמישים מליון אנשים בשנה. אתאר לכם איך זה נראה, מה שקורה - להבדיל - במירון בל"ג בעומר, זה קטן ביותר לעומת מה שקורה שם בכל יום ויום, מבחינת ההמונים. הבאים הם אנשים נשים וטף, מהתינוקות ועד הזקנה שבזקנות שנושאים אותה על הידיים כי אין לה כח ללכת ברגל. כל הסוגים וכל המינים. כשליש עד חצי מההמון הנראים שם הם מגולחי שיער, כלומר שבביקורם זה הקריבו את שערם.

התחלתי לשאול שאלות את באי המקום, חלקם דוברי אנגלית - איתם דיברתי ישירות, ואלו שאינם דוברים אנגלית - איתם נעזרתי במתורגמן. שאלתי: מדוע את באה לכאן? נעניתי: כי זה מקום קדוש. שאלתי: מדוע את מגלחת את השיער? נעניתי: כי האליל רוצה את השיער. שאלתי: מדוע הוא רוצה את השיער? הם השיבו שיש להם אמונה שפעם היה סיפור - ישנן כמה גירסאות לסיפור אבל זו הגירסה היותר שגורה - שהיה אליל שישב בהתבודדות ולא זז שנים, והוא קיבל מכה בראש וירד לו גוש של בשר ושיער, הגיעה איזו אלילה עם שיער מכובד, ראתה את אותו אליל מסכן שחסר לו שיער, ומיד היא גילחה את השיער שלה ונתנה אותו לאליל. ומקובל אצלם שמאותו היום האליל הזה הוא אוהב את השיער יותר מהכל, ומי שנותן לו את השיער יקבל את כל הישועות.

[האגדה הזו מתייחסת לאליל בימים העתיקים, בזמן שכביכול היה חי. היום יש שם פסלים ותמונות של האליל בלי סוף. הם אומרים שהיתה התפתחות, אליל פלוני התחבר עם אליל אלמוני ויצא אליל כזה וכו' וכו'. אליל אחד ראיתי צורתו, ראש של קוף מחובר לגוף של פיל, כחמישה נחשים יוצאים מהראש, ומסביב כל מיני צורות מגעילות. הפסלים האלה קיימים כמעט בכל בית, בכל חדר, בכל פינה של רחוב, וניתן לראות אנשים הולכים ברחוב וכשעוברים ליד הפסל מדליקים נר וכד' ועושים תנועות וממלמלים וממשיכים לדרכם].

עוד שאלתי: כמה פעמים בחייה האשה מורידה את השיער שלה בפני האליל? נעניתי: תלוי, אם היא רוצה עוד משאלה, אם היא רוצה עוד ישועה, אם הילד לא התחתן, וכד', אז היא עושה עוד הקרבה, עוד פולחן.

כמה פעמים ניסיתי להתל בהם עם שאלות שונות, כדי לבדוק אולי אקבל תשובה אחרת, אבל כולם ענו לי את אותה תשובה: אני נותן את השיער שלי מתנה לאליל. המילים השגורות ביותר אצל אלו שדיברו אנגלית היו: sacrifice (סאקריפייס) או offering (אופערינג). הם תמיד השתמשו בשתי המילים האלה. offering פירושו: נתינה, ו- sacrifice פירושו: קרבן.

את אותה תשובה קיבלתי גם מהכומר הראשי במקום. ישבנו אצלו בחדר ושאלנו את השאלות, מדוע אנשים מספרים את השיער, והוא גם סיפר את אותה אגדה שהם מאמינים בה, עם האליל שקיבל מכה וכו', שזו התורה שלהם ועל פיה הם נוהגים. יש בידי הקלטה של הדברים.

כדי להבין עד כמה השיער חשוב בעיניהם, אספר עוד, כי לקראת סוף המסע נתבקשתי להביא שיער הודי שאינו מבית הע"ז אלא סתם שיער, אמרו לי שלם כסף טוב, וההודים שברובם הגדול הם עניים מרודים יתנו לך מיד שיער. שלחתי ארבעה שליחים לנסות לקנות שיער מנשים, אפילו קצת שיער שלא יראו בכלל שהורידו לה שיער מהראש, כל השליחים חזרו אלי בידיים ריקות, הם אמרו: אף אחת לא מסכימה לתת שיער, לא משנה כמה כסף תתן. היא אומרת שאת השיער היא שומרת להקריב לאליל, וח"ו

שהוא יראה שהיא מכרה חלק מהשיער שלה. ויש להם גם אמונה שאם היא נותנת חלק מהשיער שלה למישהו אחר - מי שמקבל לידו את השיער יכול לכשף אותה.

חדר התגלחת מקודש בעיניהם, לפני כניסתם אליו הם מורידים את הנעליים, ובכניסתם הם קדים כמובן. בתוך החדר בו יושבים הספרים יש פסל, יש צלמים על הקירות, וחלק מהספרים גם דאגו לשים מעל מקום התספורת שלהם תמונה קטנה של האליל. [אין אצלם הבדל בין פסל לתמונה. יש שם גם כאלו שמציירים את האליל ועובדים אותו].

הגר"מ שטרנבוך: *מי מספר? הם מתכוונים לעבודה זרה? מי מספר? ולמה מספר?*

הספרים הם כת מיוחדת הנקראת נהיי-ברהמינים. יש את הברהמינים שהם כמו הכוהנים לע"ז, הם נחשבים הרמים ביותר שם, והכת הזו של הספרים נקראת נהיי-ברהמינים שגם הם מקודשים, וזהו התפקיד של הכת הזו, להיות השליחים של האליל לעשות את התגלחת למתגלחים. שאלתי עשר או חמש עשרה ספרים במקומות שונים שהגעתי, וכולם אומרים שהם שליחים מקודשים של האליל לעשות את העבודה הפיזית של הגילוח.

הגר"מ שטרנבוך: *משלמים להם?*

משלמים להם, כן, אבל התפקיד שלהם זה להיות השליח של האליל במעשה התגלחת.

הגר"מ שטרנבוך: *הם מדברים משהו בשעה שמספרים?*

המתגלחים המוסרים את השיער, במשך כל זמן התספורת הם חוזרים ואומרים את שמו של אחד האלילים. הם לא צורחים, אלא כל אחד אומר בשקט את התפילה שלו. הספרים - בתחילת המשמרת שלהם הם אומרים תפילה הכוללת את שמו של האליל, ובזה הם נכנסים לעשייה לשם האליל.

הגר"מ שטרנבוך: *באמצע הם גם כן מדברים משהו?*

באמצע שהם מספרים הם לא מדברים, הם צריכים לשים לב לתספורת, שהיא אומנות גדולה, לספר ללא פצעים ושהשיער ייצא מסודר יפה וכו'.

הגר"מ שטרנבוך: *זה המקום היחידי?*

מלבד בית העבודה זרה הגדול, ישנם עוד מקדשים רבים ברחבי הודו, בכל מקום. יש שם מיליונים של כפרים קטנים. אני הייתי בערך בחמש עשרה מקדשים, גדולים בינוניים וקטנים, גם קטנים מאד. לדוגמא, הגענו לכפר קטן, לבית הע"ז שם, דיברנו עם הכומר המקומי ועם אשתו, גם אותם שאלנו את השאלות וקיבלנו את אותם תשובות. הם גם הסבירו שכל אחד מתאמץ להגיע למקום יותר מקודש ויותר גבוה, מי שיש לו יכולת הולך לבית הע"ז הגדול הראשי שסיפרתי עליו קודם, ומי שיש לו פחות יכולת ילך למקום מכובד אבל פחות מהמקום המרכזי הנ"ל, ומי שגם את זה לא יכול יבוא לעשות את התגלחת בבית הע"ז המקומי הקטן, מקבלים אישור ומביאים לשם ספר מיוחד שעושה את העבודה.

תמצית השאלות ששאלו הרבנים והמו"מ ביניהם

א. כוונת המתגלחים

הרב רובין: *ישנם כאלו שהיו שם ודיברו עם ראשי הדתות שלהם, והסתכלו בספרים שלהם, והם אומרים שאף שחלק מהעבודה זרה שלהם זה להוריד את השיער, אבל אין הכוונה לתת את השיער עצמו לעבודה זרה, האליל לא צריך את השיער, אלא הכוונה היא להכניע את עצמם ואת גאוותם על ידי שהם מורידים את השיער, ובזה הם נותנים את עצמם לאליל. כמו למשל מי שמתריז לבעל פעור, הוא עובד עבודה זרה, אבל בודאי שאף אחד לא מתכוון לתת את הרעי לעבודה זרה, היא לא צריכה את זה, מי צריך רעי*[38].

העד: עמדתי על הנקודה הזאת עשרות פעמים, התשובה היתה, זה כאילו שהם שאלו אחד את השני כדי לתת תשובה אחת, וככה זה היה, כל אחד ואחד אמר לי, אני נותן את השיער שלי לאליל, עכשיו אחרי זה לא מעניין אותי מה עושים עם השיער, כי אני ברגע התגלחת כבר מסרתי את השיער לאליל.

---

[38] טעה בזה, וגם הצואה של בעל פעור נאסר משום תקרובת, כמו שמפורש בראב"ן סי' ד"ש, וכן הוא משמעות הסוגיא בע"ז נ: "ספת לה צואה", ופירש"י "האכילה צואה". ועי' בר"ן על הרי"ף ובמאירי שם. וע"ע שם דף נא: אין קלעים לפעור ועי' בראשונים שם.

הרב בלינוב: *השיער הוא לא עבור האליל, ההורדה היא עבור האליל.*

העד: אני רוצה לדייק, כי אני שמעתי את השאלה הזו שמופנית אלי שוב ושוב מהארץ כשהייתי שם, אז דייקתי בשאלה, השאלה שלי היתה: למה אתם מספרים את השיער שלכם? אז כולם אמרו לי: אנחנו נותנים את זה מתנה לאליל.

הרב רובין: *האליל צריך שערות*[39]?

העד: האליל לא קיים בכלל, זו אשליה, כל העבודה זרה הזאת מאז ומתמיד היתה אשליה, אבל אם אנחנו מתייחסים ברצינות לעבודה זרה, אז ככה הם נוהגים, שהם כשמספרים אותם הם יודעים, כי אחרת הם לא היו מוכנים להוריד את השיער, הם יודעים שברגע שזה מתנתק מהראש הם כבר נתנו את זה לאליל, ובזה הם עשו את שלהם, אחר כך לא מעניין אותם, חלקם יודעים שמוכרים את השיער ואז הם אומרים שהמכירה הזאת נותנת לאגודה שמנהלת את הבית עבודה זרה הזאת לבנות עוד, ולתת להם אוכל חינם, ולפתח את המקום, ולתת אוכל לעניים, אבל זה לא מעניין אותם כי זה כבר לא שלהם, הם נתנו את זה לאליל. זו התשובה שקיבלתי מכולם.

הרב רובין: *יש פרשנות של קרבן, שהכוונה אני מקריב את עצמי על ידי שאני לוקח את הדבר המקודש לי והיפה שלי שיער ואני מוריד אותו, וזה אני עושה לכבוד האל.*

העד: אבל לא זה מה שאמרו לי. אף אחד לא אמר לי את זה. מה שכל אחד ואחד אמר לי זה שהם מוסרים את השיער לאליל, הם משתמשים באנגלית ואומרים sacrifice ו-offering, אם הם חשבו משהו אחר הם היו יכולים לדייק ולומר דברים אחרים כמו שהרב אומר שעצם הגילוח הוא המעשה וכו', אבל הם הדגישו שוב ושוב - I am sacrificing/ giving my hair to the lord אלו היו המילים שלהם. כולם ענו ככה, מהקטן ועד הגדול, אין אחד שאמר משהו אחר.

הרב בייער: *מישהו אמר לך את זה שהסיבה שמורידים את השערות היא משום שנותנים את זה לעבודה זרה, או שאתה חושב ככה?*

העד: זו התשובה של הפה של כל אחד ואחד ששאלתי. ויש לי גם הקלטות של זה.

הרב ובר: *השאלה היא, זה המסתפרים, אבל הספרים מה הם חושבים?*

העד: אותו דבר. כל הספרים אומרים שהם שליחים של האליל כדי לעשות את העבודה הפיזית של הגילוח.

הרב רובין: *אם אני למשל אכנס לבנק ברחוב ר"ע בב"ב ואני אשאל שמה מי שנמצא עם חליפה וכובע מה זה הדף הזה שנמצא פה על הקיר - והוא יגיד לי שזה היתר עיסקא, ואני אשאל אותו איך ההיתר עיסקא עובד, מתוך שמונה מליון אנשים בארץ כמה אנשים ידעו לענות לי - אף אחד, ואני אמשיך איתך לישיבת מיר ואני אראה שם אנשים שמוכרים חמץ, ואני אשאל שם מה זה מכירת חמץ איך עובד מכירת חמץ - אני מודיע לך שתשעים אחוז ממי שלומד מסכת פסחים גם לא יודעים, כי זה דבר של דקות... כלומר משהו שיש דקות צריך להיות מישהו שמבין, יש שם מליארד אנשים בערים טפשים ושוטים, עכשיו אנחנו שואלים שאלה דקה, כי יכול להיות, למשל בעל פעור זה עבודה זרה אבל ודאי שאף אחד לא מתכוון לתת את הרעי לעבודה זרה, עבודה זרה לא צריכה רעי, רק מה, מי שעושה את הצרכים שלו לפני העבודה זרה הוא עבר על עבודה זרה אבל זה לא תקרובת, פה יש שאלה עדינה שהעדינות של השאלה חשובה, לא כל אחד שבא ומספר אני נותן, זה לא סתם שאלתי אותך, אתה תשאל פה חמש מאות אלף אנשים שהולכים לרשב"י תשאל אותם מה הם עושים בחלאקה, אז הם לא יודעים.*

הרב קרפ: *ע"ז עובדים בלי הערמה, ע"ז עובדים כפשוטו.*

הגר"מ שטרנבוך: *הוא נותן את זה לאליל ותמורת זה יהיה לו ישועה. היתר עיסקא אנשים לא יודעים - אבל ע"ז יודעים! הם מוכנים למסור נפשם - הם נותנים את השיער הכי יפה - אז הם מבינים מה שהם עושים. ע"ז עושים בלי כוונות - כוונות האר"י כוונות הבעש"ט?! - זה העבודה שלהם...*

העד: אני הבנתי את השאלה היטב, אני רוצה לומר, שעבודה זרה זה לא לימוד תורה, ע"ז היא ברמה אחרת לגמרי. אתה בתורת ישראל יש לך רמ"ח עשין ושס"ה לאוין וכ"כ הרבה מצוות, אבל הם לא נכנסים לקטנות האלה, יש להם איזו כלליות כזו בערך, וזה מה שמספק אותם, ואין להם עומק יותר מזה כי אין שם עומק, הרי זה הכל שטחי זה הכל שטות זה הכל הבל, אבל אם היית רואה בן אדם אחד שמסכים להשתחוות ולבכות לפני אליל שהוא בצורה של הדבר הכי מגעיל שאדם יכול להמציא, והם סוגדים לזה והם יתנו את הכסף ואת הזהב ואת הילדים שלהם, זה הכוונה שלהם לתת את העבודה זרה שלהם לאליל הזה, ומה שאתה אומר שהם טפשים, הם לא טפשים, הרבה פעמים כשאתה יושב מולם אתה תתבייש על הידע שיש להם על הדברים של העולם

---

[39] דבריו תמוהים, כי א"כ ביטלת כל דין תקרובת ע"ז, וכי מה הוא כן צריך האליל? וכי מקל הוא צריך? וכי ענבים ושיבלים ויינות שמנים וסלתות הוא צריך? (עי' ע"ז נא.)

הזה, לדוגמא כשאני הולך לכפר קטן ואני הולך לבית העבודה זרה ואני שואל את הכומר המקומי את אותם שאלות, והם עונים לי את אותם תשובות, הם אומרים כל אחד יתאמץ להגיע למקום יותר מקודש, יותר גבוה, נגיד אם יש להם טיפה כסף וטיפה זמן הם ילכו לבית עבודה זרה ההוא שאני הלכתי אליו, ואם יש להם פחות זמן ופחות כסף הם ילכו לאחד מכובד אבל פחות מכובד, אבל אם אין להם את האפשרות, גם בבית ע"ז הקטנה הזו, היא אמרה לי האשה של הכומר - צריך לבקש רשות ואז יארגנו את האישור ואז יעשו גם שם במקום הזה את העבודה הזו.

הרב רובין: *בספרים של הדת שלהם כתוב אחרת. יש שם מיליארד אנשים בערים טפשים ושוטים, הם לא מבינים את זה, כמו שגם אצלנו אנשים לא יודעים איך עובד היתר עיסקא ואיך עובד מכירת חמץ. למשל כשעושים חלאקה במירון, האם כל אחד יודע ומבין מדוע מורידים את השיער במירון? אם אני אבוא למירון ואני אשאל מאתים אלף אנשים שבאו מבאר שבע ומדימונה 'תגידו לי מה אתם עושים', **הם יגידו שהם נותנים את השיער לרבי שמעון בר יוחאי.***

העד: לא! אם תשאל אותם למה הם באים לר"ש בר יוחאי הם יגידו לך שזה מקום קדוש זמן קדוש! ובקשר לשיער- אם אני אשאל את האדמו"ר מתולדות אהרון כשאני נמצא שם - למה מורידים את השיער - אני אקבל תשובה מדוייקת!

הרב קארפ: *כל יהודי פשוט שבא לעשות חלאקה לבן שלו הוא לא יגיד לך שזה לרבי שמעון בר יוחאי! את הנרות הוא יגיד לרבי שמעון בר יוחאי, ואת השיער בשביל לעשות תגלחת לבן שלו שיעשה פאות, אף אחד לא יגיד שהשיער לרבי שמעון בר יוחאי, יהודי הכי פשוט לא יגיד דבר כזה!*

העד: אני אומר שוב, אם הייתי מגיע למירון ושואל אחד מהרבנים המכובדים למה עושים כך או אחרת הייתי מקבל תשובה מדויקת, ומהטעם הזה הלכתי לגדול והמבין והמקודש בעיניהם ביותר, והוא הסכים לקבל את פני, שאלתי אותו מה המקור של המנהג הזה, הוא סיפר לי את הסיפור של האגדה הזאת שהם מאמינים בה, שזה התורה שלהם, על פיה הם נוהגים, אין להם תורה אחרת.

הרב רובין: *בספרים שלהם כתוב אחרת, לכן אני שואל אותך את הדקות הזאת.*

הרב ובר: *מה אכפת לי מה הדת אומרת, הגוי חושב שהוא נותן את זה לעבודה זרה.*

הרב רובין: *הגוי מתכוון על דעת הדת.*

הרב ובר: *הוא מתכוון להביא את זה לאליל, וזה ברור.*

הרב רובין: *מאיפה אתה יודע מה הוא מתכוון?*

הרב ובר: *זה מה שהוא אומר, הוא מביא את זה לעבודה זרה.*

הרב רובין: *הגוי לא יודע מה שהוא עושה.*

העד: יש בהודו הרבה מאוד אנשים שמדברים אנגלית יותר טוב ממני, אם כשהם אומרים שאנחנו מוסרים את השיער לאליל, ומשתמשים באנגלית ואומרים: sacrifice (קרבן) או offering (מנחה), כשהם אומרים את זה היו יכולים לדייק אם הם חשבו משהו אחר, והיו אומרים דברים אחרים כמו שהרב אומר, לא, עצם זה שאני מגלח אז זה המעשה, לא, הם שוב ושוב הדגישו sacrifice (קרבן) או offering (מנחה) זה המילים, אלו המילים!

הרב קארפ: *בשעתו כשהיה הנדון, הרב אלישיב היה מאד חזק אצלו מש"כ הרמב"ם בסה"מ "מעביר שערו לכמוש", רואים שזו עבודה זרה ידועה.*

ב. האם שולחים שיער גזור?

הרב אייזנשטיין: *אם יש אנשים זקנים שקשה להם להגיע, הם שולחים את השיער שלהם בשקית?*

העד: אף אחד לא. אין דבר כזה.

הרב אייזנשטיין: *וכשעושים תספורת בכפרים הקטנים מה עושים עם השיער?*

העד: ראיתי ששמים את כל השיער בתוך שק, וכשיעבור שם סוחר הוא יקנה את זה. והכסף ילך לאחזקה של אותו מקום או לכיס של הכומר.[40]

הרב בלינוב: *אם המטרה היא להביא את השערות לעבודה זרה, אז למה צריך שמישהו מיוחד יהיה הספר או במקום מיוחד? כל אחד בבית יכול לקחת מספריים לגזור קצת שערות וזה יהיה מתנה עבור העבודה זרה.*

הרב קארפ: *דומיא דעבודה אצלנו, באים לבית המקדש, למזבח המיוחד, לכהנים.*

ג. אם זה קרבן למה הם מוכרים את זה?

הרב אייזנשטיין: *אם הם נותנים את השערות לאליל, איך הם מסכימים שאח"כ יעשו בזה מסחר?* [41]

העד: הם אמרו לי שמבחינתם ברגע שזה מתנתק מהראש הם נתנו את זה לאליל, ואח"כ זה לא מעניין אותם, הם עשו את שלהם. חלקם יודעים שמוכרים את השיער, והם אומרים שהמכירה הזו נותנת לאגודה שמנהלת את בית הע"ז אפשרות לבנות עוד, לתת להם אוכל בחינם, לפתח את המקום, לתת אוכל לעניים וכו', אבל זה לא מעניין אותם כי זה כבר לא שלהם, הם כבר נתנו את זה לאליל.

בענין אחוזי השיער ההודי בשוק השיער העולמי

הרב קארפ: *מהו היחס של השיער ההודי בעולם, כמה אחוזים?*

העד: התברר לי, שכל הנשים בהודו מורידות את השיער הארוך שלהם בין פעם לארבע פעמים בחיים שלהן, זאת אומרת שמתוך כמיליארד מאמיני ההינדו בהודו, חצי מהם נשים, נמצא שחצי מיליארד מורידות את השיער מספר פעמים בחייהן, תחשבו לבד באיזו כמות מדובר. אפשר להבין לבד שהשיער ההודי צריך להיות תשעים וחמש אחוז מכל השיער העולמי שנסחר.

כמו"כ, שאלתי כמה וכמה מומחים לשיער, ואמרו לי שהשיער ההודי נחשב איכותי מעל ומעבר לכל שיער אחר בעולם, משום שהוא עבה ומחזיק מעמד לאורך זמן, ואפשר לעבד אותו כך שהוא יהיה צהוב או אדום או לבן, כל צבע שתרצה. שערות אחרות הם מתבלות הרבה יותר מהר, אין להם את העמידות של השיער ההודי.

הרב רובין: *האם זה יותר טוב גם משיער אוקראיני?*

העד: שיער אוקראיני אמיתי נחשב לזוועה, הוא דק.

הרב רובין: *אז איך יתכן שעל השיער ההודי משלמים שלוש מאות דולר ועל האוקראיני משלמים פי שלש?*

העד: אני אסביר למה זה ככה, השיער האוקראיני שעולה פי שלש הוא בעצם שיער הודי מעובד. השיער ההודי צריך לעבור עיבוד, הוא קודם כל מיוצא לקוריאה או לסין, ושם יעבדו עליו ויצבעו אותו בצבע האוקראיני הטבעי, ואז לאחר כל השלבים של העיבוד מייצאים אותו לאוקראינה ומוכרים אותו כאוקראיני, ואז המחיר שלו כבר עלה לאחר כל העבודה והעיבוד.

הרב אייזנשטיין: *כשמוכרים שיער באוקראינה ואומרים שזה שיער אוקראיני טבעי, הם מרמים?*

העד: יש אולי נשים באוקראינה שמוכרות את השיער שלהם, אבל זה פחות באיכות. אם רוצים למכור שיער איכותי שיחזיק מעמד לאורך זמן, כדי שיוכלו לדרוש עליו את המחיר הכי גבוה, מוכרים שיער הודי מעובד.

הרב אייזנשטיין: *כמה אחוז מהשיער באוקראינה הוא מהודו וכמה מקומי?*

העד: זו חקירה, אין לי מושג.

הרב קארפ: *מהו השיער הברזילאי שיש היום?*

העד: אני קיבלתי מאחד הסוחרים בהודו דוגמא של שיער שקוראים לו "שיער ברזילאי". הוא הסביר לי שזה בעצם אחד הסוגים של השיער ההודי, כי גם בהודו יש סוגים שונים ורמות שונות של שיער, יש כאלה שגרים בדרום, יש כאלה בצפון, ויש את המוסלמים שכבשו אותם וכו', ואחד מהסוגים קוראים לו "שיער ברזילאי", כי השיער הברזילאי יש לו איזה טקסטורה מסויימת,

---

[40] א.ה. אכן בהתכתבות עם הנהלת טמפל בטירופתי נאמר לנו שישנה תופעה שאנשים עושים את הטקס בבית מול הצלם שבבית וכן עם כומר וכדו', ואח"כ הם שולחים את השיער להונדי בטירופתי. אולם מעולם לא נעשית גזיזה לא מול צלם, ושלא בדרך עבודה, ע"מ לשלוח את השיער בלבד.

[41] גם אצלנו - להבדיל - יש מושג של "נעשית מצוותו", וכן "משולחן גבוה קא זכו". ועוד שהדם לאחר זריקתו נמכר לגננים לזבל.

שיש כאלו שרוצות דוקא את זה, זה יותר עדין ויותר דק. מה שהבנתי מהמומחים שם, שלפי שיטות העיבוד של היום, אפשר לקחת את השיער ההודי הרגיל ולהפוך אותו לכל איכות, שייראה כמו שיער מכל מדינה אחרת. כל אחת שרוצה שיער מסוים של מדינה מסוימת היא יכולה להגיע להודו ולקבל את אותו שיער.

מכתבי הרבנים:

רצד **חוט** מכתבים **שני**

פסק הלכה

בענין פאות נכריות משער מבית ע"ז ממדינת הודו

ב"ה, ל"ג בעומר תשס"ד לפ"ק

אשר נשאלנו מרבים אודות השייטלין [פאות נכריות] העשויות משער ממדינת הודו ויש עליהם חשש מפגם עבודה זרה ממש.

א. היות שע"פ הידיעות שהגיעו אלינו, גזיזת השערות שם נעשה לשם עבודה זרה, **ויש בזה ספק תקרובת עבודה זרה האסורה בהנאה**, אף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתינו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור על כן אין להשתמש בכאלה מכאן ואילך.

ב. אלו שיש להם פאות שבאים ממקומות הנ"ל, ישתדלו מאד להחליפם בפאות בלי חשש הנ"ל.

ג. מובן שזה הנוגע לחשש ע"ז הנ"ל, אבל עצם לבישת פאות כל אחד יעשה כהוראת רבותיו ומנהג אבותיו.

ע"ז בעה"ח

שמואל הלוי ואזנר **ש. י. נסים קרליץ**

וביום כ"ב באייר תשס"ד נתפרסם מבית דינו של רבינו שליט"א הוראות בענין הנ"ל, ובתוך הדברים נכתב "**וכל שאר הפאות [חוץ מסנטטי] כל זמן שלא נתברר הם עדיין בחשש תקרובת עבודה זרה שאסורים בלבישה**".

וכן נתפרסם משמיה דהגרי"ש אלישיב שליט"א בענין זה ביום ה' כ"ב באייר תשס"ד שדין השער הנ"ל **כדין תקרובת עבודה זרה ואין להשתמש בהם**.

- תל -

אין להשתמש בפאות הנעשות משיער אדם בהודו

בס"ד, אור לכ"ב באייר התשס"ד

לבקשת מרן שליט"א נסע הגאון רא"ד דינר שליט"א דיין בלונדון למדינת הודו לברר את ההיבטים המעשיים של פאות נוכריות הנעשות משיער אדם בהודו.

לפי הבירורים שערך עולה, כי השיער הנגזז במתחם העבודה זרה בטירופאטי, דינו כדין תקרובת ע"ז.

לפיכך הורה **מרן עט"ר הגרי"ש אלישיב שליט"א**, שאין להשתמש בפאות העשויות משיער אדם שמקורו בהודו.

יוסף י. אפרתי

- תלא -

עוד בענין הנ"ל

בס"ד, ה' סיון תשס"ד

לבקשתם של כמה מחשובי הרבנים בגולת אמריקא הנני שב לגלות דעתי כי לאור העובדות המעשיות שהביא הגרא"ד דינר שליט"א דיין בלונדון, אין להשתמש בפיאות נכריות העשויות משיער אדם שהובא מהודו, כפי שפורסם דעתי על ידי ידידי הגר"י אפרתי שליט"א ביום כ"א אייר תשס"ד.

יוסף שלו' אלישיב

מטעם רבותינו הגאונים"צ שרי התורה מרן הגאב"ד והביד"צ שליט"א

פסק הלכה

כמ"ר

פ"פ אייר תשמ"ד

הננו בשורותינו אלו בדבר הלכה פסוקה. ידוע שמקובל מדור אחר דור על אנשי הישוב הישן פה ירושלם עיה"ק תובב"א שנהגו כסברת הפוסקים האוסרים לבישת פיאה נכרית לנשים.

מבלי להיכנס למחלוקת הפוסקים זו.

ומבלי להכנס על מה שנפרץ מאד בעוה"ר בדורנו שנשים נשואות לובשות פיאה נכרית שנראות כבתולות שעל לבישת פיאה נכרית כזו אין לזה שום היתר בדברי הפוסקים.

ועתה באנו לגלות בזה דעתינו דע"ת כי השערות מארץ הודו שסתמם הם מהנגזזים לשם ע"ז בבית תיפלתם הן ותערובתם יש עליהם דין תקרובת ע"ז ואסורים בהנאה מן הדין.

ולהשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

וע"ז באעה"ח הביד"צ פעיה"ק ירושלם תובב"א

נאם משה שטרנבוך ראב"ד

נאם משה הלב־שטאם

נאם מאיר ברנארדוארפער

נאם אברהם יצחק אולמאן

נאם יצחק טובי' ווייס רב ואב"ד פעיה"ק ת"ו

הלכה למעשה

תשובה להלכה לדעת המעשה אשר יעשון

מאת עמוד ההוראה בעל "קנה בושם"

מרן הגר"מ בראנדסדארפער שליט"א

ב"ה. פעה"ק ירושלם ת"ו. עש"ק כ"ג אי"ר ל"ח לס"ט מונים תשס"ד לפ"ק

שוכט"ם למע"כ הרה"ח המפו' מו"ה ... ... הו"ז

אחדשה"ט הנני עתה באתי על דבר שאלתך בנוגע למה שיצא השמועה כי הפיאות הנפוצים בעולם עשויות משערות המובאים מארץ הודו, שיש חשש גדול עלידם שהם אסורות משום תקרובת ע"ז, ואסור ללבשם, ע"כ ת"ד.

הנה גכון הדבר כי כל הפיאות נכריות העשויות מהשערות הנגזזים במקום טומאתם הן תקרובת ע"ז ממש, והם אסורים בהנאה, ופשוט שאסור ללבשם וצריך לבערם מן העולם כמבואר בש"ע יו"ד סי' קמ"ו, ובשאר פוסקים.

ולפי מה שנתבאר אחרי החקירה והדרישה לעת עתה, כי החשש הוא על כל הפיאות נכריות הנפוצים בעולם, בין בארה"ב ובין בשאר המדינות, כולל כל מדינות אירופא, שהם עשויות כולו משערות הנ"ל, או שיש בהם תערובת מהנ"ל, ובכל אופן הם אסורים בהנאה ואסור ללבשם.

וכזכות קיום מ"ע זו לבער ע"ז מן העולם, וקיום הלאו דלא ידבק בידך מאומה מן החרם, נזכה לגאולתן וישועתן של ישראל, בב"א.

מנאי וו"ש בלונ"ח

מאיר בראנדסדארפער

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדא

(המכתב פורסם בעיתון "דער איד" באידיש, ותורגם ללשה"ק)

ידיעות חשובות על הפאות שיש בהן שער שמגיע מהודו

לאור ההחלטה שלנו (מיום ד' במדבר כ"ח אייר תשס"ד) בנוגע לפאות שעשויות עם שער מהודו, רצינו להבהיר כמה נקודות:

א. היות ויש הרבה חששות על השער מהודו, לגבי תקרובת ע"ז שאסורה בהנאה, לכן אין לחבוש שום סוג של פאה ששייך שיש בזה שיער מהודו.

ב. פאה משער ארופאי או משער סיני, יכולה להכיל גם שער מהודו.

ג. אם יש בפאה אפי' שערה אחת מהודו, זה לא בטל.

ד. לא ניתן לסמוך על הסוחרים או הפאניות, שהם בירורו אם השער מגיע מהודו או לא. וכן לא ניתן לסמוך על התוית.

ה. התברר שהרשימה של הפאות, שכתוב בה באיזה פאה יש חשש ובאיזה אין, גם היא אינה אמינה.

ו. כבר מזמן הוצאנו פסק הלכה, שאשה אסור לה לחבוש שום סוג של פאה העשויה בצורה שא"א לזהות אם היא נשואה או לא, שכבר נאסר זאת ע"י גדולי רבותינו.

ויה"ר שנזכה להשמר מכל מכשול, ונזכה לקבל התוה"ק באנפין נהירין, ולראות בישועת ה' הקרובה לבא בב"א.

ד' לחודש סיון תשס"ד לפ"ק

התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא